

چھہلیاں سُراں

اقبال نازشؔ

CHALYA'AN SURA'AN

(Pahari Short Stories)

By: Iqbal Nazish

E-mail: iqbalnazish 2017@gmail.com

Mobile: 8803527089.... 7006801997

اقبال نازشؔ جدید پہاڑی افسانے نے اوہ امیرِ کارواں ہین جنہاں پشلیاں ترِی سالاں بچ نویں نسل کی اپنے نال ٹوری کہہ اُنہاں کی نویں رنگ تہ آہنگ نال واقف کرایا۔

اِس بچ کوئی شک نیہہ جے زندگی نِیاں تلخیاں انسان کی پتھر بنائی شوڑنیاں ہین مگر فن پتھراں کی وی انسان بنائی شوڑنا ہے۔نازشؔ وی اُنہاں فنکاراں بچوں اک ہین۔انہاں نا افسانوی کینواس بہوں وسیع ہے ہور تخیل نی کوئی حد مقرر نیہہ۔

اُنہاں نی نظر مقامی مسئلیاں تہ حالاتاں نے نال نال قومی تہ بین الاقوامی سطح اُپر رونما ہون والے تغیّر تہ تبدّل اُپر وی ٹکّی نی ہے جس نا ثبوت اُنہاں نا خوبصورت افسانہ "چھہلیاں سُراں" ہے۔ڈوہنگے مطالعے تھیں بعد قاری اُپر ایہہ گل واضح ہوئی جانی ہے جے نازشؔ ہوراں نے افسانے فِکری تہ فنی اعتبار نال پہاڑی ادب واسطے امتیازی حیثیت رکھنے ہین۔اِنہاں افسانیاں بچ ہُنر مندی تہ چابک دستی نا استعمال سوہنے ڈھنگ نال کیتا گیانا ہے۔نازشؔ ہوراں اپنیاں افسانیاں بچ مضبوط پلاٹ نے نال نال چُست مکالمے، کہانی پن، دلچسپی ہور وحدتِ تاثر نا خاص خیال رکھیا ہے ۔ لب ولہجہ نی تازگی، لسانی سلاست، شُگفتہ بیانی ہور جِدّت طرازی جئیاں خاصیتاں نے علاوہ موضوعاتی معنویت نا مابہ الامتیاز ہے۔اُمید ہے پہاڑی ادب نِیاں حلقیاں بچ انہاں نا ایہہ مجموعہ "چھہلیاں سُراں" اپنا دیرپا اثر قائم رکھن بچ ضرور کامیاب ہوسی گا۔

پرویز مانوسؔ

نیب

۞	پیش گُفتار----------	ظفر اقبال منہاسؔ	۷
۞	اپنی گل----------	اقبال نازشؔ	۱۲

افسانے :

۱۔	ماں----------------------------	۱۶
۲۔	چار پیسے----------------------------	۲۳
۳۔	کالی پڑی----------------------------	۲۹
۴۔	چھَلیاں سُراں----------------------------	۳۲
۵۔	ٹھَہلا----------------------------	۳۶
۶۔	ایہہ لاش کِس نی ہے؟----------------------------	۳۹
۷۔	اَڈّھا خاب----------------------------	۴۱
۸۔	مگر اک شرط ہے!----------------------------	۴۵
۹۔	شیشہ----------------------------	۴۹

۱۰۔ اک تو پہ لہونا۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۵۲

۱۱۔ رَتّا نوٹ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۵۶

۱۲۔ اَدّھا کہئنٹہ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۵۹

۱۳۔ اعتراف۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۶۱

۱۴۔ سزا۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۶۴

۱۵۔ ساڑھے اَٹھ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۶۶

۱۶۔ جہلم تھیں چناب توڑیں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۶۸

۱۷۔ خاکی لفافہ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۷۱

۱۸۔ بختی۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۷۴

۱۹۔ کا گا سچّے تہ بول۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۷۷

۲۰۔ دروٹنی۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۷۹

۲۱۔ کچھہری۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۸۱

۲۲۔ چرہٹّھاں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۸۳

۲۳۔ کریک ڈاؤن۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۸۶

۲۴۔ دروازہ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۸۹

۲۵۔ اڈیکّاں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۹۲

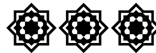
۲۶۔ فرق کیہڑی گل ناہے؟۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۹۵

۲۷۔ داغ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۹۹

۲۸۔ رام سنگھ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۱۰۴

۲۹۔ تریڑاں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ۱۰۸

۳۰۔ میونسپلٹی نی گڈّی ---------------- ۱۱۳
۳۱۔ بسلوٹ ---------------- ۱۱۸
۳۲۔ پہچان ---------------- ۱۲۳
۳۳۔ سیل پتھر ---------------- ۱۲۸
۳۴۔ مِٹّی نی خوشبو ---------------- ۱۳۳
۳۵۔ بانو ---------------- ۱۳۹
۳۶۔ گُلناز ---------------- ۱۴۴
۳۷۔ چینی چینے جی مری گئی ---------------- ۱۵۲
۳۸۔ گلاب نا لہو ---------------- ۱۵۹
۳۹۔ لاپتہ ---------------- ۱۶۴

پیش گُفتار

۱۹۹۰ء نے شروع بلکہ اس تھیں وی کُجھ عرصہ پہلیاں کشمیر نی وادی جتھاں ہکس
نویں کلچر تھیں متعارف ہوئی' اُتھے ای بارنی دُنیا کشمیریاں نے نویں رنگ ڈھنگ کی دِکھی
کے دنداں ہیٹھ انگلیاں دبانا پُر مجبور ہوئی گئی-اس نویں کلچر نا ادب' آرٹ تہ فن موسیقی نی
کسے وی صنف نال دؤر دراہڈے نا کوئی تعلق نہیہ سی' سگوں اگر آکھیا جاوے جے ایہہ
نویں واردات ادب تہ فن نال تعلق رکھن آلی ہر صنف نی دُشمن تہ اس کی جڑاں تھیں اکھاڑ
پھینکنا نے درپے سی تاں ہرگز غلط نہ ہوسی۔اس نویں کلچر نا ناں سی'' گن کلچر''۔ اِنہاں
سطراں بچ اِس کلچر نی برکت یا بے برکتی پُر گل کرنی یا کسے طراں نا تبصرہ کرنا ماہڑا مُد عا ہے
تہ نہ ای مقصد بلکہ ایہہ دَسنا مقصود اے کہ نویں کلچر تہ ماحول بچ کاروبارِ زندگی نیاں
دوئیاں شعبیاں نی ای طراں فن وثقافت نال جُڑی نیاں ساریاں سرگرمیاں ٹھپ ہوئی تہ
رہ گئیاں تہ اِس سلسلے بچ سرینگر بچ مقیم ادب' فن تہ ثقافت نا متحرک تہ فعال ادارہ کلچرل
اکادمی فالج زدہ ہوئی گیا تہ اس نے ہائی پروفائل سکریٹری کی کشمیر کی چھوڑی کئی برساں
تکر جموں بچ ہی قیام کرنا پیا۔۱۹۹۰ء نے آغاز بچ پہر پور عسکری تحریک نے آغاز تھیں
پہلیاں ای ٹیگور ہال سرینگر بچ دھما کے نہ صرف اِس ثقافتی مرکز نے انجر پنجر ہِلے کری
شوڑے بلکہ ایہہ دھما کہ اکادمی نیاں ملازماں تہ اِس ادارے نال وابستگی رکھن والیاں

ادیباں، شاعراں، قلمکاراں تہ فن کاراں لئی اک وارننگ شاٹ سا جے اگر جان نی امان چاہنے اوتاں چُپ چاپ کری بہہ جاؤ تہ سچی گل ایہہ ہے جے انہاں وی اِس حُکم نامے نی پابندی بچ کُجھ کمی یا کوتاہی نیہہ برتی۔ پر اِس دباؤ نا اک فائدہ ایہہ ہویا جے کرناہ توں پونچھ توڑیں ساری پہاڑی بستیاں اکادمی نیاں فیلڈ سرگرمیاں نا مرکز تہ محور بنی گئیاں۔ تدوں ماتڑ وی اَجا جیئ ''سیانا'' نیہہ سا۔اک جنون سا' دیوانگی سی تہ کُجھ کرن نا ہڑسا عقل، دانائی، حکمت تہ مصلحت اپنی جگہ، اک گل طے اے کہ اس جنون، اِس دیوانگی تہ وارفتگی نا (بزعم خود) خمیر نیک نیتی نی مٹی توں اُٹھیا سی تہ اِس بچ خلوص وایثار نی خوشبو شامل سی۔ایہہ اوہ ایام سن جدوں اکادمی نے پہاڑی شعبے نی طرفوں کرناہ نے ٹیٹوال تہ ٹاڈ، اوڑی نے کمل کوٹ تہ نامبلہ' مینڈھر نے چھتراں تہ بالاکوٹ، پونچھ نے چہلاس تہ منڈی ہور راجوری نے دوداسن بالا توں لیکے بُدھل نے پیڑی ہور در ہال تھنہ منگ توڑیں شائد ای کوئی بڑا گراں تہ گُٹھ ہوسی جھتے اکادمی نا پہاڑی شعبہ نہ پُجیا ہووّے ہور ایہہ پروگرام وی محض روایتی طراں نے مشاعریاں، افسانیاں تہ موسیقی نیاں محفلاں تکر ای محدود نیہہ سن بلکہ ہر پروگرام تھیں پہلیاں بیچاریاں ادیباں، شاعراں، فن کاراں تہ سازو آواز نے شوقیاں کی اسمتر نیاں لمیاں تقریراں نے بے منگے عذاب تھیں گذرنا پینا سی تہ ایہئی اوہ دورسی جدوں اکادمی نی مسلسل دوڑ تہائی تہ اَن تھک کوششاں نے محابے اوڑی توں کوئی راجہ شاہد شجاعت، پونچھ تھیں کوئی پرویز مانوس، خورشید کرمانی' کرتار چند تہ پردیپ کھنہ،سورنکوٹ تھیں شیخ ظہورالدین،مینڈھر تھیں سید امتیاز نسیم ہاشمی، راجوری تھیں اقبال نازش، اقبال شال، پرویز ملک تہ ہور کئی ہُنر مند قلمکار تہ فنکار پہاڑی نے ادبی تہ ثقافتی منظرنامے اُپر اُبھرے تہ فِر چھائی گے تہ اَج اوہ اَساں نے ادبی، لسانی تہ تمدنی سرمائے نی آن بان تہ شان ہین۔

اس تمہید طولانی نا مقصد بس ایہہ ثابت کرن نی دانستہ پر دیانتدارانہ کوشش ہے جے اقبال نازشؔ ہور تہ ہور آپ راجوری نے اندر موجود اہلِ علم وقلم نی کہکشاں نی موجودگی نے باوجود اِس عاجز بندے نا انتخاب اپنی کتاب نا پیش لفظ آکھوس یا فر ماہڑی اپنی ذہنی صحت نا بلیٹن لِکھن واسطے کِیاں کیتا۔

اقبال نازشؔ نا بچپن تہ اِنہاں نی جوانی نا پینڈ ایہاویں جے کجھیاں ای مشکلاں تہ محرومیاں نے سائے بچ بیتیا ہووّے' اک گل تہ بہرحال طے اے جے اوہ اِس اعتبار نال بڑے ای خوش نصیب ہین جے اِنہاں کی موقعے تہ محل نی مناسبت نال اک پہر پور علمی تہ ادبی ماحول بچ پھلن پھولن تہ نکھرن ونتھرن نا موقع مِلیا تہ ایہجیاں جیٹھیاں نی سر پرستی تہ رفاقت نصیب ہوئی' جیہڑے تجربے نے بیش بہا سرمائے نے نال نال علمی تہ ادبی شعور نی دولت توں وی فیض یاب سن تہ ایہہ گل نازشؔ نے حق بچ جانی اے جے اس اِنہاں بُزرگاں نی سر پرستی بچ جتھاں کافی سفر طے کیتا تہ انہاں نیاں تجربیاں نی خوشبو کی اپنی جھَولی بچ سمیٹنا نی پوری کوشش کیتی' اُتھے ای اپنی طبعی اپچ' تخلیقی جوہر تہ ڈوہنگے غور وفکر کی چراغِ راہ بنان نی وی اک پُر خلوص کوشش کیتی تہ اَج اوہ ماشا اللہ اک ایہجے علمی' ادبی' سماجی شعور نے وارث ہین جیہڑا ردو قبول اپنی جائی' فکری پختگی تہ ادراک نا باسا دینا اے۔ نازشؔ ہور پہاویں جے تھوڑے جے چِر نال ای پہاڑی ادبی سنگت نے پہَیالی بنھّے پُر اپنے پہلے ای افسانے نے ذریعے اوہ قارئین نی توجہ حاصل کرن تہ ایہہ ثابت کرن بچ کامیاب رہے سن جے اوہ اہلِ ادب ای نیہہ' علمی شعور تہ قلمی شعار وی رکھنین۔ ہر شخص نے اندر اک ادیب' اک شاعر ہور اک کہانی کار چھپیا ناہونا اے۔ ادب بہرحال انسانی جذبات واحساسات تہ فکر نی ترجمانی نا ای تہ دُوّاناں اے۔ پر اظہار نی قوت ہر کسے کول اک جئی نیہہ ہونی تہ فر لفظاں نے برتیوے نا سوہنا' سُتھرا تہ سچا چج ہور مہارت

ہر ہکس کول نیہہ ہونا۔ ہر کسے نا اپنا اپنا پہانڈہ تہ سعادت ہونی ہے۔اقبال نازش اِس اعتبار تھیں نیک بخت اے جے اوہ جذبات و احساسات تہ فکر ونظر نے نال نال خوبصورت اظہارِ بیان نی دولت تھیں وی کسے حدتکر فیض مند ہے۔انہاں اپنے اردگرد نے ماحول نا ہر عکس اپنے دل نے شیشے پُر منعکس کیتا اے۔اِنہاں نا دردمند دل ہر ظُلم، ہر زیادتی تہ ہر طراں نے جور و جبر نی پیڑ اپنے اندر محسوس کرنا اے تہ اِس کی قلم نی زبان بچ بیان کرنا ہے۔ انہاں نے خیالات تہ تاثر مقامی وی اے تہ غیر مقامی وی، زبان ٹھیٹھ تہ الفاظ برمحل تہ بر موقع، منظر کشی نا منفرد انداز۔کجھ نمونے ملاحظہ ہون............:

''نِکّا جیا کمرہ، پہنّجی نی کھٹلی، ٹرٹّی نی بندری، کھیڑیاں نی جوڑی، دو کھنڈیاں پتیلیاں، اک چِبّا کٹورا، اک اَدھ مُنہواں چمچہ، پُرانا حُقّہ تہ اک میں۔بس ایہہ سب کُجھ ماہڑی وارثت ہین۔رات ہونی ہے امّاں نے داجے نا اَدھ مُنہواں چمچہ تہ دادے نی وراثت نا پُرانا حُقّہ آپس بچوں کُجھ گلاں نے بول بولنے ہین۔''

(سزا)

''اچین چیت ہونی پَر ماریا۔جہلم نیاں سُراں گُنگیاں ہوئی گئیاں۔اِسطراں لگن لگا جے اِس نے ہتھّاں پیراں بچوں ساہ مُکی گیا۔شمبھو ناتھ تہ کبیر ڈار اُسنی چھوہلی بچوں آپ مہارے کنی کنی ہوئی گئے۔پُشتّاں تھیں جُڑے نے سارنگی نے تار بکھ بکھ ہُئی ٹہیر ہوئی گئے۔دوستیاں راستیاں بھانڈے نال اُڈرن لگیاں۔آلے دوالے نے پُھلّاں بچوں خوشبو مُکّی گئی۔''

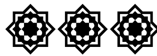
(جہلم تھیں چناب توڑیں)

اقبال نازشؔ نیاں افسانیاں نی اک خوبی ایہہ وی ہے جے ایہہ تنوع نال پہُر پور ہین، موضوعات نی ایہہ رنگارنگی پڑھن آلے کی کدے وی تھکن یا اَکن نیہہ دینی۔ نال ای ایہہ افسانے ایہہ باسا وی دینین جے افسانہ نگار زندگی نیاں تہہ در تہہ پرتاں تہ پیچیدگیاں ناڈوہنگا شعور رکھنا ہے۔ شاید ایہیٔ وجہ ہے جے اک پاسے جتھے اوہ اقتصادی نابرابری، سماجی اونچ نیچ، سیاسی استحصال تہ اَن پڑھ ہور جاہل خودساختہ مولویاں نی عیاری ناپردہ چاک کرنا ہے، اُتھے ای اوہ شکاری نے نال نال شکار کی وی اس تباہی تہ بربادی نا ذمہ دار ٹھہرانا ہے۔ سارے پہاویں نہ سہی نازشؔ نے بعض افسانیاں مِگی حیران تہ ماہڑے وجدان کی واقعی سرشار کیتا اے تہ اِس طراں نے افسانے محض اتفاقاً یا ہوا نچ نیہہ لکھے جانے۔ اِس واسطے ڈوہنگی سوچ، تازہ بہ تازہ تہ کھلی ڈھلی نظر، تخلیقی خمیر تہ پختگی ہونی ضروری ہے۔ اوہ راہ ٹُرنا سِدھا سادہ کہانی گو نیہہ بلکہ اوہ اپنی کہانی بُنتر ن ویلے نِت نویاں تجربیاں نی پھلکاری کرنا ہے۔ اِس نا لہجہ، اس نا آہنگ تہ اسلوب پہاڑی نی حد تکر کنی تہ نکھرا ہے۔ طوالت نے خوف نال میں مثالاں درج کرن توں گریز کرنا یاں تہ اِس دعوی نال اپنی گل سمیٹنا یاں جے آن آلے وقتاں نچ جدوں کدے تہ جتھے کدے وی پہاڑی افسانے پُرگل ہوسی اوہ نازشؔ تہ اس نیاں افسانیاں نے ذِکر تھیں باہجھ مکمل نیہہ لگی ہون۔

الفاروق کالونی، راول پورہ، بائی پاس — ظفر اقبال منہاس

سرینگر۔ کشمیر

جمعہ، ۲۱ر دسمبر ۲۰۱۷ء

اپنی گل

اپنی گل کُتھوں شروع کراں تہ کے کے لِکھاں، ایہہ ماہڑے بس نی گل نیہہ۔ البتہ اتنا ضرور ہے جے ۱۱رجون ۱۹۵۳ءِ کی ماہڑا جنم ہویا۔ تھنہ منڈی نے اک ایجے کہر ہویا جتھاں بہُوں ساریاں نذراں تہ نیازاں منی رکھیاں سن۔ ماہڑے والدین، پہئین پہرا تہ دُوّے کُنبہ برادری والے بہُوں خوش ہوئے۔ سارے لاڈ بنڈن لگے۔ سارے لوریاں دین لگے۔ آپو نیہہ بلکہ ماہڑی چچازاد پہئین تاج بیگم مگی اپنے سینے نال لائی لیا تہ اِسطراں امّاں نی چھُولی بچ کہٹ تہ پہئیناں پہراواں نی چھولی بچ زیادہ ماہڑی پرورش ہوئی۔

ابتدائی تعلیم نیڑے نے پرائمری اسکول بچ ہوئی، جتھے ماہڑیاں اُستاداں کی میں بہُوں پیارا لگنا ساں۔ بڑے لاڈ نال پڑھانے تہ سیکھانے رہے۔ پنجویں جماعت پاس کرن تھیں بعد ہائی اسکول تھنہ منڈی بچ داخلہ لیا۔ بڑیاں جماعتاں نے طالب علماں نال دوستی ہوئی۔ سارے اسکول نے اُستاد مگی لاڈ کرن لگے۔ ماہڑیاں شرارتاں اُنہاں واسطے تفریح بنن لگیاں تہ اِسطراں اسکول بچ جدوں وی کوئی کلچرل پروگرام ہوّوے تہ ماہڑی شمولیت ہون لگی۔

دسویں جماعت پاس کرنے تھیں بعد کہر وں دؤر گورنمنٹ ڈگری کالج پونچھ داخلہ لیا۔اک ایہجی سرزمین پُر جتھے شعروشاعری نی فصل ہرموسم بچ موجودسی۔ماہڑااک قریبی دوست محمد سعید وی شعروشاعری نال جُڑیا ناسی۔جدوں کہر آونا تہ اِتھے شاہباز صاحب، فدا صاحب، خورشید بسمل صاحب تہ فاروق مضطر ہوراں نی مجلس بچ شعرو شاعری ناشوق باہدا کھان لگا۔دراصل کہر نی دؤری، کالج نی گہما گہمی، جتھے پہلی واری کُڑیاں تہ مُنڈیاں کی رَلی مِلی اُٹھنے بیٹھنے نا ماحول تکیا۔کُجھ اندرواندری سُراں پھُٹّن لگیاں، مگر شعروشاعری ناسلسلہ اُس دِن ختم ہوئی گیا، جدوں رشیدامجد نے افسانیاں نا مجموعہ ''بیزارآدم کے بیٹے'' پڑھن ناموقعہ مِلیا۔فر کے سی، شعری نقشے دماغ بچوں غیب ہوئی گئے تہ ماہڑے اندر نیلی سِل پھٹّی گئی۔اَجاں اِنہاں غوطیاں بچ ساں جے تھنہ منڈی اک ریاستی سطح نی ادبی کانفرنس ہوئی، جس بچ اختر محی الدین ہوراں اک افسانہ پڑھیا۔مِکی وی شوق جا گیا تہ میں پہلا افسانہ بعنوان ''نیرنگی تقدیر'' پڑھیا۔ماہڑیاں یاراں دوستاں مِکی بڑا حوصلہ دِتا تہ اِسطراں ماہڑاادبی سفرافسانیاں نی دُنیا بچ اُردوزبان تھیں شروع ہویا۔کالج نی پڑھائی تھیں بعد جموں یونیورسٹی شعبہ قانون بچ داخلہ لیا تہ اِتھے ماہڑے ادبی شوق پُر خوب رنگ چڑھیا۔خصوصی طور پُر ریڈیو کشمیر جموں جتھے اُردو سیکشن نے انچارج میکش کاشمیری سن۔انہاں ماہڑی بہوں حوصلہ افزائی کیتی۔بس اِسطراں جے ماہڑے ہتھ پکڑی افسانے لِکھنے ناڈھنگ وی دَہسیا تہ ترکیب وی۔اِسے دوران بزمِ فروغ ادب جموں بچ شمولیت ناموقعہ مِلیا، جتھے بڑے بڑے اُستاد موجود سن، جسراں حکیم منظور، ڈاکٹر منظر اعظمی، پرتپال سنگھ بیتاب، ڈاکٹر ظہورالدین صاحب تہ ڈاکٹر کالرا صاحب۔بزم بچ ہر ایتوار کی مجلس لگنی سی تہ لِکھتاں پُر خوب بحث ہونی سی۔میں افسانے ضرور لِکھنا ساں مگر ایہہ سارے اُستاد ماہڑے معیار تھیں بدّھی ماہڑی

حوصلہ افزائی کرنے رہے۔ ایہہ اوہ دورسی جدوں جدیدیت زوراں پُرسی تہ میں وی زور آزمائی کرنا رہیاں۔ یونیورسٹی تھیں فارغ ہونے نال نال پہاڑی سیکشن کلچرل اکیڈیمی تھیں کُجھاں کرم فرماواں ماہڑا ہتھ پکڑی لیا۔ انہاں تاڑ کیتی جے اقبال نازشؔ اُردو بچ لِکھنا ہے تہ ضرور پہاڑی افسانیاں کی اپنیاں لِکھتاں بچ شامل کری ہنسی۔ اِسطراں اوہ تمام تجربے جیہڑے میں اُردو زبان بچ کرنا ساں، پہاڑی زبان نی مِٹھی مِٹھی خوشبو بچ رَل گڈ ہوئی گئے۔ میں جو کُجھ وی پہاڑی زبان بچ لِکھیا، سوچیا تہ سمجھیا اِس بچ ماہڑی سرپرستی ڈاکٹر ظہور الدین صاحب نی طرفوں ہے۔ انہاں مِکی جو کُجھ اُردو زبان نے حوالے نال دِتا، میں پہاڑی زبان بچ استعمال کیتا۔

میں پہاڑی زبان نِیاں لِکھتاں نے اِس سفر بچ اک اہم ناں کدے وی پُھلّی نیہہ سکنا۔ ماہڑی مُراد ظفر اقبال منہاس ہے۔ انہاں ویلے ویلے ہی نیہہ بلکہ ہر ویلے ماہڑیاں لِکھتاں کی سینے نال لایا، بڑی ہمدردی کیتی تہ کسے وی مقام پُر پِچھے نیہہ رکھیا۔ میں اپنے اُستادِ محترم شاہباز راجوروی صاحب تہ نثار راہیؔ صاحب نِیاں شاباشیاں کی کدے وی نیہہ پُھلّی سکنا۔ انہاں کہانی کاری نے سفر بچ ماہڑی پوری پوری رہبری کیتی۔

مگر اک ایہجا دور وی آیا جدوں میں کہانیاں لِکھنیاں بند کری چھوڑیاں۔ سال دو سال گُزری گئے۔ ماہڑی چُپ باہدا کھان لگی۔ اندرو اندری کہانیاں ڈانوڈول اِس اڈ یک بچ رہیاں جے فِر ہتھ کُھلے تہ اِس دوران ماہڑے اک نزدیکی رشتہ دار نہایت ہی عزیز عبدالواحد منہاس ماہڑی چُپ بچ چوٗ بالا یا۔ میں اپنے عزیز نا آکھا نیہہ موڑی سکیا تہ فِر کہہ سی، ماہڑے اندروں ڈکیا نا کہانیاں نا دریا ڈُلی پیا۔

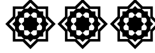
واحدؔ ہوراں دُوّا وار کیتا............دُکھنی رگ پُر انگل رکھی تہ بولیا ''کتاب چھاپو''۔ میں اک عرصے توڑیں اُسنیاں گلاں سُنتا رہیا، پر واحدؔ ہوراں نے اصرار پُر مِکی ہاں کرنی

پیئی ۔ اَجاں ایہہ گل رستے بچ سی جے اک ہور عزیز تہ جگری دوست پرویز مانوسؔ ماہڑی حوصلہ افزائی کرن واسطے چھاتی ٹھپی ۔ دراصل مانوسؔ ہور آپوں وی پہاڑی زبان وادب نی زمین بچ نویں نویں تجربے کرنے ہین۔ میں انہاں کی پہاڑی زبان نا کھوجی آکھنا ہاں۔ مانوسؔ ہوراں نے دِل بچ بس اک آس بسی نی ہے جے پہاڑی ادب وی باقیاں ساریاں ادبی سرگرمیاں نال جوڑ کھائی رکھے جے آونے والی نسل کوئی گِلہ شِکوہ نہ کرے۔ اِسطراں انہاں نی بھرپور مدد شامل حال رہیئی تہ ایہہ کتاب تُساں نے سامنے آئی ہے۔

میں خصوصی طوراپنی اہلیہ ممتاز بیگم ناوی شُکر گُزار ہاں؛ جس بادِل ناخواستہ ماہڑی ضِد تہ اصرار پُر ماہڑیاں لِکھتاں سُنیاں تہ کدے کدے گُجھاں حرفاں نی نشاندہی وی کیتی جنہاں نال ماہڑیاں لِکھتاں کی صحیح رنگ نصیب ہویا۔

اَخیر بچ اپنے تمام دوستاں ناشُکر گُزار ہاں؛ جنہاں ماہڑے اِس سفر بچ ماہڑا ساتھ دِتا تہ میں انہاں دوستاں ناوی شُکر گُزار رہساں؛ جیہڑے اِس کتاب بچ لِکھیاں ہیاں لِکھتاں کی پڑھی تہ اپنی رائے نال مِگی مُفید مشورے دیسن۔

اقبال نازشؔ

ماں

مِگی اُسنی چڑیل جئ شکل سخت ناپسند ہے۔ ماہڑے بوہے پُر اُس نا پیر رکھنا نحوست تھیں کہٹ نیہہ۔ میں نیہہ جاننا اوہ کون ہے تہ نہ ہی ایہہ ماہڑی ضرورت نچ ہے جے میں ایہہ پتہ لواں اوہ کون ہے۔ کُتھے رہنی ہے تہ کے کرنی ہے۔ ماہڑے کہر نا بوہا اُس واسطے بالکل بند ہے۔ مِگی اُس نال سخت نفرت ہے............نفرت............!

ایہہ چڑیل جئ روز ماہڑے بوہے پُر رِکیاں ٹُری آونی ہے۔ مندی پہیڑی شکل ....منحوس قسم نی گل بات۔ نیہہ ....نیہہ ....میں ہڈوں اِس کی اپنے کہر اندر نیہہ آون دین لگا۔ ایہہ پتہ نیہہ کیہڑے جنگل نی چڑیل ہے۔ چڑیل............ مگر ایہہ ماہڑے کہر رِکیاں آونا چاہنی ہے۔ اِس نا ماہڑی دروٹنی نال کے رشتہ ہے۔ ایہہ ....ایہہ ماہڑے کہر رِکیاں؟ ایہہ تہ ماہڑا کہر ہے۔ اِتھے ماہڑی سوہنی موہنی لاڑی ہے۔ ماہڑے سوہنے موہنے دو بچّے ہین۔ ایہہ اَساں بچوں کس نال لاڈ کرنی ہے۔ کس نال نفرت کرنی ہے۔ میں تہ ماہڑے کہر والیاں اِس نا کے بگاڑیا ہے۔ ایہہ کون ہے؟ ایہہ لوہ ہونیاں ماہڑے بوہے پُر ٹُری آونی ہے............دوپہراں ٹُری آونی ہے...... شام ویلے ٹُری آونی ہے تہ کدے کدے راتی نے ہنیریاں نچ آنی ماہڑا بوہا ٹھکورنی رہنی ہے۔

اِسنیاں لِسیاں تہ شکستہ بولاں بچ کیہڑی گل نا درد ہے۔کیہڑی گل نی تلاش ہے۔ کیہڑی گل نا روگ ہے۔اوہ............آہاں............بس ماہڑے بوہے پُر ٹُری آونی ہے۔ میں تہ ہرروز اس کی دؤ رچھوڑی آونا آں............اس پُر گال مگال نی کالی چکڑ پھینکنا آں ....دند رکی رکی اُس کی ڈرانا آں' مگر اوہ............اُس کی ٹس تھیں مس نیہہ ہونی۔اُس نے کالے کلوٹے متھے پُر کوئی تریڑ نیہہ پینی۔ پر............اُس نے موٹے موٹے شاہ کالے اوٹھاں پُر کُجھاں گلاں نے بول ڈرایاں مارنے ہین۔اوہ کے آکھنی ہے مِکی اِس گل نا کُجھ وی پتہ نیہہ۔ روز ماہڑے بوہے پُر اپنیاں درداں نا اک اشتہار چھوڑی ٹُری جانی ہے۔اک ایہجا اشتہار جس نے لفظاں نا............تہ اِنہاں لفظاں نے مطبلاں نا مِکی کُجھ وی پتہ نیہہ لگنا۔ ماہڑیاں اَکھیاں بچ اوہ ساریاں گلاں غوطے کھانیاں ہین۔ اوہ سارے بول گردش کرنے ہین' جیہڑے اُس نی مندی تہ پہیڑی شکل نال جُڑے نے ہین۔مِکی اِسطراں لگنا ہے' ایہہ سارے بول اک ایہجی میلی چادر بچ پہلیٹی رکھے نے ہین' جتھے ماہڑیاں ساریاں سوچاں نا وجود ختم ہوئی جانا ہے۔ میں نہ تہ اُس کی تکنا چاہنا آں نہ اُس نی گل سُننا چاہنا آں' مگر ماہڑی ٹبری............ ماہڑے گدرے اِس منحوس شکل والی عورت نال بڑا لاڈ پیار کرنے ہین۔اوہ اس نی ہر گل سُننے ہین ۔اُسنیاں گلاں نا مطلب کڈھنے ہین ۔اُس نال میل ملاپ رکھنے ہین۔روز اک نویں کہانی' ہک نویں انداز نال اساہڑے دسترخوان پُر آباد ہونی ہے۔روز اُس نے اندر آننے نے پروگرام بننے ہین۔روز اُسنے میلے کپڑیاں نیاں چُھنجیاں لیراں نی گل ہونی ہے۔روز اُس نے اوٹھاں پُر جمی نی پھوہلی نی گل ہونی ہے۔روز اُس اِک بند تہ دوئی اَکھ کُھلی نا تذکرہ ہونا ہے۔مگر میں ....ماہڑے اندر روز اک پھُنجل ہونا ہے۔پھُنجل ....اُس نے اندر آونے نا پھُنجل ....اُس نی مندی تہ پہیڑی

شکل بچوں پُھٹنا اک پہنجل ....اللہ خیر کرے!

اَج اوہ اندر ضرور اپھسی ....اسدؔ نی طوطلی آواز دسترخوان پُر وں اُٹھی چو فیری چکر کھان لگی سی۔ سارے ٹبر اُس نی اِس گل نال جِس طراں قلاوا ماریا سی ......

......ساریاں نے اوٹھاں پُر ہاسیاں نی دُنیا آباد ہون لگی سی۔ ساریاں نیاں اکھیاں نچ خوشیاں لارے کھان لگیاں سن ....پر........... ماہڑیاں اَکھیاں نچ اک عجیب بے سُری تہ بے مہاری حیرت غوطہ کھان لگی سی۔ ماہڑیاں اوٹھاں پُر نہ...........نہ......

......نے حرف نچن لگے سن۔ ماہڑے ہتھاں نیاں انگلیاں نچ مروڑ پین لگے سن۔ تالوے بچوں اگی نے ہولے شونکن لگے سن۔اوہ...........اوہ...........اوہ اندر کِسراں اپھسی ....اُس کی ماہڑے ہونیاں اندر کیہڑا آن دیسی۔ ایہہ ماہڑا کہر ہۓ ماہڑا بنگلہ ہۓ ماہڑا باغ ہے...........ماہڑا...........!

ابو...........اوہ...........اوہ بُڈّھی ....جِس نی شکل وی بگڑی نی ہے......

......جِس نے وجود پُر پُرانے کپڑیاں نیاں لیراں چُھجیاں ہین...........جس نے اوٹھاں پُر کُھاں گلاں نے بول گُنگے ہوئی گئے نے ہین، تُس ....تُس ....اُس نال...........اتنی ضِد کِیاّں کرنے او...........اُس نال اتنا کِیاّں لڑنے او...........

اُسکی تہکے ماری اِتھوں کِیاّں کڈھنے او...........ابو...........؟ ....! کہر نے جیو جی اسراں نے سوال نے جواب نچ بیقرار ہوئی گئے سن۔ مگر اَج ....اج انہاں سوالاں نا جواب ماہڑے سنگھے نچ پھسی گیا سی۔ دراصل اُس نی مندی پھیڑی شکل نچ کُجھ ایہجا سیک ہے جے تکنیاں تکنیاں ماہڑا دماغ پھری جانا ہے۔ مِکی اُس نی شکل نال چِڑ ہے۔ اک اَکھ بند کری دوئی اَکھ ٹمکو رنی رہنی ہے۔ اُس نی بند اکھی نا تھُوا اں اک ساڑ دینا ہے۔ شاید اُس نی بند اکھی نچ زندگی نال وابستہ سوالاں کی بن باس لبھانا ہے تہ

اُنہاں سوالاں نا ماہڑے کول کوئی جواب نیہہ............بس اِسے واسطے............بس............!

کئیاں دِناں تھیں بوہے نی ٹھک ٹھک بند ہوئی گئی سی۔ مگر دسترخوان پُر اُسنیاں اڈیکاں پَر کپے کبوتر ہاروں پھڑ پھڑانیاں سن۔ اوہ پتہ نیہہ کیہڑے پاسے ٹُری گئی سی۔ اُس نے دوُ رجان نال مِکی تھوڑی بہت سہولت ضرور ہوئی سی، مگر اُسنیاں یاداں نی فصل ماہڑے بیہڑے بچ پکنی جانی سی۔ اوہ مُڑی ضرور اچھسی............ضرور............!

سیلاب نیاں شکایتاں ہر اک نے کہر اندر نچنیاں پھِرنیاں سن۔ بارش لگاتار ہَر نی سی۔ پانیاں نا قہر ہر بوہے نال ہتھ پنجا کرنا سی۔ ہر پاسے افراتفری نا عالم سی۔ کوٹھیاں نیاں کندھاں نالوں گارے نے لیھے بچھوڑے نے گیت بولنے سن۔ آساں پہَرے بودے منڈھیرے ٹھُر ٹھُر ٹیہنے جانے سن۔ چھتاں نی مٹّی ٹھُس ٹھُس پانیاں نے قہر نال سوہنی تہ مہیوال نے گیت بولن لگے سی۔ پہَانڈا ٹپنڈا............کپڑا چپڑا............لوئی کھندولہ............ اک دُوّے نالوں اِسطراں بچھڑنے جانے سن جے ہُن کدے وی میل نیہہ ہون لگا۔ لوک اندروں باہر نکلی آئے سن۔ ہر اک نے وجود پُر سینکڑے اَکھیاں جمی آئیاں سن۔ چوفیری نسونسی نا میلہ لگانا سی۔ کانگے بچ رُہڑنے تہ کُجھ ترنے سن۔ چوفیری لاشاں نا کہنکارہ سی............چوفیری آساں ڈُبنیاں جاناں سن۔ زمی تھیں لئی اسمان توڑیں کؤکاں اُڈرنیاں جانیاں سن۔ ہر پاسے بچنے بچانے نا چچول بازی مارنا سی۔

اَج سڑ کے اُپر گڈیاں نیہہ سن چلنیاں............اَج سڑ کے اُپر انسانی قافلہ نیہہ سی ٹُرنا............اَج سڑ کے اُپر کانگ سی............کانگ بچ ترنیاں لاشاں سن............اوہ ساریاں لاشاں جیہڑیاں اپنے اپنے کہر نی تلاش بچ سن............اپنے عیال نی تلاش بچ سن۔

بارش نے لِنگاں بچوں ساہ مُکی گیا سی۔ کہڑی نیاں جام سوئیاں بچ فِر حرکت ہون لگی سی۔ سڑ کے پُر نچنا پانی فنا نے دائریاں بچ غرق ہون لگا سی ....البتہ ترنیاں لاشاں اپنے اپنے بیہڑ یاں بچ پہچی گئیاں سن۔

لوہ ہونیاں دیہہ نیاں رِساں اک واری فِر گہڑا کا ماریا سی ۔سارے لوک دہشت نے بازار بچوں سودا بیچی چُپ چاپ بیٹھے نے دِسنے سن۔ ہراک نیاں اَکھیاں بچوں سوالاں نی پنڈ کھلی گئی سی۔ ہراک اپنے بیہڑے بچ یاداں نی اَدھ کچّی فصل نی بربادی پُر ہتھ مَلن لگا سی۔ ہراک نے سینے بچوں اگی نے ہولے اُٹھنے سن۔ ہراک نے بیہڑے بچ لاشاں کوئی کنیاں سن۔

بارش نے بند ہون نال سیلاب نا خطرہ کہٹن لگا سی۔ جہلم نے شِکم بچوں پُھٹنیاں تہوائیاں مدہم پیئی گئیاں سن۔ سڑ کے پُروں ترنیاں لاشاں اپنے اپنے مقام پُر پہچی گئیاں سن۔ میونسپلٹی نیاں گڈیاں چوفیری پھِر نیاں سن۔ مائک اُپر برابر اعلان ہونا سی جے جیہڑی لاش جِس بیہڑے بچ ترنی ترنی پہچی ہے اُس کی اُتھے دفن کرو............ شہر نے قبرستان بچ کوئی جگہ نیہہ۔

ابّو ....اساہڑے بیہڑے بچ وی اک لاش ہے............اوہ ....تکّو ....اوہ تکّو ....ابّو ....ایہہ لاش شاید اُس بُڈّھی نی ہے...........اوہ بُڈّھی!

نیہہ ....نیہہ ....اِس کی میونسپلٹی نے حوالے کرو...........اساہڑا اِس نال کوئی تعلق نیہہ ۔مگر ابّو ....میونسپلٹی والے آکھنے ہین جے جیہڑی لاش جِس بیہڑے بچ ہے اُس کی اُتھے...........دفن کرو...........ابّو ....بُڈّھی نے سراہنے اک چوُڑ ہے...........چوُڑ...........ذرا تکّو اِس بچ کے ہے۔ نیہہ ....نیہہ ......

......ایہہ لاش..........اِس کی میں اپنے..........ایہہ کمبخت..........مندی تہ پہیڑی شکلے والی بُڈّھی..........! ابّو..........اَساں نے کہر نال اِس بُڈّھی نا بڑا پُرانا رِشتہ ہے۔ بے شک تُساں کی شروع تھیں اِس نال ضِد ہے، عداوت ہے، نفرت ہے مگر......!

ابّو بُڈّھی نے سراہنے جیہڑی چؤ ڑ ہے اس نچ پُرانے کپڑے تہ اک کھلیتی ہے ....کھلیتی نچ اک کاغذ ہے۔

اچھا..........ایہہ لیراں کچیراں اُدھر پھینک تہ ایہہ کاغذ مِکی دَہس، ذرا تکّاں اِس نچ کے لِکھیا نا ہے۔

ماہڑے راج دُلارے:

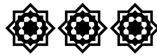
تُس ماہڑی اِس لِکھت نال وی نفرت کرسو۔ تُساں نے اندر جتنی وی نفرت سی، میں بڑی خوشی نال قبول کیتی۔ مِکی یقین ہے ہُن تُساں نی نفرت نا بوہا بند ہوئی جاسی، مگر......میں..........میں بے بس ساں..........مجبور ساں..........ماہڑے اوٹھاں پُروں مِٹھیاں گلاں غائب ہوئی گئیاں سن..........مِکی پتہ ہے جے ماہڑی وجہ نال تُساں کی زندگی نچ بڑے صدمے پُہچے ہین، مگر میں..........ماہڑے دِل نچ ایہہ گل اَج وی ترنی تہ ڈُبنی ہے جے میں تُساں کی اوہ گل ضرور دَہساں، جس تُساں نے تہ ماہڑے بشکار نفرت نا پہاڑ کھلائی رکھیا نا سی۔

پیارے بچّے..........! ماہڑی منحوس شکل نی بناوٹ اُس دِن ہوئی سی جدوں بچپن نچ تُساں کھیڈ نیاں کھیڈ نیاں اپنی اک اَکھ نا سودا اپنیاں کھیڈ یالاں نال کیتا سی۔ میں ایہہ تکّی شہر گراں نی اک اک گلی نچ تڑفنی چھڑکنی پھرنی رہئی۔ ہسپتال لئی گئی تہ ڈاکٹر نے مشورے نال میں اپنی اک اَکھ کڈھائی تُساں نی محبت نچ تُساں کی پیش کیتی۔ ایہہ ماہڑی ممتا سی، کوئی احسان نیہہ سی۔ بس اُس تھیں بعد ماہڑے چہرے نی ہیئت بدلی

گئی۔ ماہڑے مَتھے اُپر تریڑاں پیئی گئیاں تہ اک دلدوز کہانی اِنہاں تریڑاں بچ آباد ہوئی گئی۔ ماہڑی اکھی بچ ماہڑے واسطے نفرت نالا وا پُھٹّا۔ دراصل ایہہ وی ماہڑی دین سی تہ فِرتکنیاں تکنیاں اساں دواں نے درمیان نفرت نی زِمی دؤ ر دؤ ر توڑیں کھنڈ رنی رہیئی۔ ماہڑی محبت ماہڑی ممتا بےبسی نی کالی کانگے بچ رُہڑنی رہیئی۔ ماہڑے اوٹھاں پُر گلاں ناشکار بدّ ھنا رہیا۔ میں مُڑی تُساں نی دروٹنی پُر آونی رہیئی' پر............!

ماہڑے جگر گوشے............! میں سویر شام تُساں نا دیدار کرنی رہیئی۔ تُساں نے بال بچے نا دیدار کرنی رہیئی۔ تُساں نی دروٹنی پُر پہنکھی پہانی بیٹھی رہیئی۔ میں زِمی تھیں لئی اسمان توڑیں گلاں کھڈارنی رہیئی' پر............ اُس دِن جدوں جہلم نے شِکم بچوں انسان دُشمن سیلاب پُھٹا' پانیاں نا قہر چوفیری کھنڈری گیا' جس ماہڑے ہاروں ہزاراں لاشاں کی اپنی چھوٰلی بچ جگہ دِتی............ اساں نیاں لاشاں سڑکے اُپر ترن لگیاں............ اساں کی اعلاناً ایہہ آکھیا گیا جے ترنیاں ترنیاں اپنے اپنے بیہڑیاں بچ جائیو............ شہر نے قبرستان بچ تُساں واسطے کوئی جگہ نیہہ' میں وی ترنی ترنی اِتھے آنی پہچی آں............ اک ہور تہو کھائی............ اک ہور درد لئی............ مگر میں بےبس ساں ہور جگہ وی تہ کوئی نیہہ سی............ ہُن تُساں نی مرضی............!

''ماں'' .... اک لمّی سینہ تروڑنی کوک............ اُس نے اوٹھاں پُروں پُھٹی ساری کائنات بچ کھنڈری گئی سی............ ماں............ مِگی تُساں نی تلاش سی............ ماں............ ماہڑی ماں............!

چار پیسے

عبدالصمد نا بڑھاپہ، بڑھاپے بچ غریبی تہ غریبی نال بیماری نی خبر گراں نے نِکّے تھیں لئی بڑے توڑیں سی۔ اُس نی جوانی نے رنگ برنگے قصّے، مخول، ہاسے تہ ہاسیاں بچ بے سُرے گڑاکے............ ہر کہر بچ ذِکر ہونا رہنا سی۔ دستر خوان پُر ذائقے دار کھانے ہونے نے باوجود چِر توڑیں عبدالصمد نی کوئی گل، کوئی چُٹکلہ، کوئی مخول، کوئی قِصّہ نیہہ سی کیتا جانا، روٹی کھان نا کوئی سواد نیہہ سی آونا۔ یعنی اِسطراں سمجھو جے عبدالصمد گراں بچ دستر خوان نا اک حِصّہ بنی گیا سی۔

عبدالصمد نی بیوی ریشماں وی بڑی مخولن سی۔ بے شک لِنگاں بانہیاں تھیں رہیئی گئی نی سی پر اک دواں کہر اں بچ اَج وی پھیرا مارنی۔ جوڑ جکاڑ کرنی۔ راشن کپڑا اک چؤ ڑ شام توڑیں کہر لئی آونی۔ عبدالطیف، عبدالحمید، عبدالرشید، عالم الدین، صوفیہ، سکینہ تہ ساجدہ............ چُلّھے نے چفیری ٹیم وٹیم بیہئی جانے۔ سِنّا سُکّا جو وی لبھنا کھائی کوٹھے نے پچھوالی کھیڈنے واسطے ٹُری جانے۔ کُڑیاں بچ کھیڈنے .... مُنڈیاں بچ کھیڈنے .... جدوں چُلّھے کول ٹُھکنے، چُلّھے نی سِجّی اَسمان چاہڑنے۔ اک دُوّے کولوں روٹیاں نے چِیّے کھسّی کھسّی کھانے، باہر نِکلی جانے، ٹینٹنے مارنے، نہ

کُسے گل نی فِکّر تہ نہ ذِکر.......... کُتھوں آوسی، کیہڑا آنسی، کیہڑا اپکاسی..........!
کُڑیاں کوٹھے نی بکھی نال چُلھ پٹھے پُر چھوٹھ موٹھ کھیر پکانیاں.......... پنج گیٹیاں
کھیڈ نیاں.......... چھپولُکی کھیڈ نیاں.......... ٹپّے بولنیاں.......... گیت بولنیاں
..........فِر دہنہہ دیگر رَلی مِلی گوٹے چُننیاں.......... کنڈو کاٹھ چُننیاں..........
مُڑی اپنے کہر آونیاں.......... اندر بڑنیاں پیو نی کھنگ سُنی تر بکی جانیاں۔ مُنڈے
ڈوگی بچ دلانگے مارنے.......... اِک دُوّے نال چھیڑ کرنے.......... چھپولُکی کرنے
..........نِکّے نِکّے مکان بنانے نال شڑکاں بنانے.......... ڈوگی نے اگل بگل بوٹے
لانے...... باغ لانے.......... بوٹیاں پُروں سیب لہوانے.......... پیٹیاں
پہرنے.......... ٹرک لدّنے.......... نوٹ بٹورنے تہ بس کاغذ کچّی کچّی نوٹاں نیاں
گڈیاں بنانے.......... ٹہیر لانے تہ فِر رشید کی گِننے پُر لانے.......... فِر حصّے کرنے
..........فِر حصیاں پُر لڑنے.......... رُسّی رُسّی جانے.......... نِیس نی نِیس ہر اک
دُوّے کولوں دؤ رپتھراں نال ٹِیچھن لائی بیہئی جانے.......... فِر صلاح کرنے......
......فِر نوٹاں نیاں گڈیاں بنانے.......... شام نی بانگ نال اِک اِک کری مُڑی اپنے
کہر آونے.......... اندر بڑنیاں بندری پُر ٹہکی بیہئی جانے.......... چُلّھے والے پاسے
تکنے.......... مُنہہ مروڑنے.......... کندھاں پُر کالے تہُویں نے جالیاں نال چُپ
چپیتیاں گلاں کرنے.......... پہئیناں کی دردّنے.......... پُھکّھے پیٹ بچ بُڈھیاں
نچنیاں تہ اَکھیاں بچ شرارتاں نچنیاں.......... آساں نے بوٹے نیاں چوٹیاں پُر
چھوٹے کھانے.......... شہرنیاں لِشکنیاں کندھاں پُر حرفاں کی جوڑ باہنے..........
اندروں پیو نی کھنگ کی اپنیاں کنّاں واخ پہنّن نیہہ دینے.......... بلیں بلیں گلاں
کرنے "ساری عُمر گراں گراں پھرنا رہیا.......... کہر کہر پھرنا رہیا' اَج..........

اساہڑے مَتھّے لگا............ کھنگناں ہے تہ خوب کھنگن دیوس............ آپوں کھنگی کھنگی..................!!

ریشماں نی اڈیک بچ حُلّھے نی چفیری بیٹھی نے کُڑیاں مُنڈیاں نی پلٹن ....کُجھ اَگ بالنے............ کُجھ اگ سہالنے............ کُجھ سجّی اُڈرانے............ کُڑیاں پتیلے بچ خالی پانی گہڑ کانیاں............ آس نے بوٹیاں نال مُنہہ جوڑی جوڑی گلاں کرنیاں............ غریبی، بیکسی، مجبوری تہ لگا تار پیو نی بیماری............ نال بے بس اَکھیاں نا جوڑ باہنے............ اَکھیاں بچوں بگنے سجرے اَتھرواں کی ڈکنے نے ہاڑے کرنے............ نِیس نی نِیس چُپ ہوئی جانے............ فِر چنڈ پٹا کہ............ اک دُوّے کی چؤنڈیاں............ فِر ہاسے............ فِر گڑاکے...... فِر رولا............ فِر چُپ............!

عبدالصمد جس نا بچپن، جس نی جوانی گراں نے ہر شخص نی دیوار نال جُڑے نے سن۔ ماتم داری ہووّے یا بیاہ شادی، لیتری ہووّے یا لیب، زِمّی داری ہووّے یا خریداری ....عبدالصمد نی حاضری ہر صورت بچ ہونی سی۔ کوئی سادہ دیوے یا نہ، اوہ برابر ٹیم پُر حاضر ہوئی جانا۔ بیاہ شادی ہووّے تہ لنگر نا سارا کم سامی لینا، ماتم داری ہووّے تہ پورے چالّی دِن اُس کہر نا سارا کاروبار کرنا آنے جانے والے لوکاں نی خبر گیری کرنا، چاہ پانی کرنا۔ اِسطراں لگنا جے اوہ کہر نا بڑا جیٹھا ہے۔ کہر نا مالک ہے تہ کہر نا سارا کاروبار اُسے کرنا ہے۔ کُسے کُجھ اَز راہ ہمدردی دہیئی چھوڑیا تہ لئی لینا، پر کدے وی کُسے نے اگے ہَتھ نیہہ اَڈنا۔ بڑا ہی ہمدرد، بڑا ہی خودار، غمخوار تہ مِلنسار۔

پرنیاں آکھیا نا ہے جے نِکیاں کال تہ بڑیاں سکال۔ عبدالصمد نے کہر وی تقریباً پندراں سال کال پیاٗ رہیا۔ لبھّی تہ کھادی............ نہ لبھّی تہ ہٹّی بندری پُر سیئی

گئے۔ اُس نی زندگی نی سب تھیں بڑی گل ایہہ سی جے اُس جوانی بچ کوئی مال ٹال نیہہ سی اکہٹھا کیتا نا' لوٹ کھسوٹ نیہہ کیتی' زور زبردستی نیہہ کیتی' پہیڑی سنگت نیہہ کیتی......
......تہیاڑی کمایا راتی کھادا تہ ریشماں وی اُس تھیں کہٹ نیہہ سی۔ بڑی محنتی' سِدّھی سادھی۔ راتی نے ہنیریاں بچ چلّھے نی ڈلّی نال بیٹھی عبدالصمد نال پُرانے قصّے کو ہتے کرنی۔ روز اُسکی آکھنی جے ''بیماری سُستی ہر اک نال ہے۔ جدوں بُڈّھے ہوساں کیہڑا کھلاسی پلاسی' کیہڑا دوائی دارو کرسی' کیہڑا دُکھ درد تکسی' کیہڑا ہتھ پگڑی بہالسی' کیہڑا اُساں نا مرن جین کرسی' بچّے کِسطراں پڑھائی کرسن' کپڑا اٹلہ کُتھوں کرساں' زِمّی ڈوگی وی تھوڑی جئی ہے' کُڑیاں نا کے کرساں' کِسطراں کاج نبھاساں............؟''
عبدالصمد نی کہر نی رونق بچ دو پتیلے' دو چمچے' چار ڈبّے' دس رکابیاں' چھ گلاس' باراں پیالے تہ کُجھ ہور ڈِڈّر کھپر............جنہاں نی عُمر ریشماں نے بیاہ نال جڑی نی سی۔ البتہ اک گل سی جے ہر سال اُس نے کہر بچ چارنویں کھیڑے' دونویاں بندریاں ہونیاں سن۔ ریشماں اِس کم بچ بڑی ماہر سی تہ ہُن ایہہ کم اُسنیاں کُڑیاں وی کرنیاں سن۔ گراں نے لوک سال وسال ریشماں کولوں کھیڑے تہ بندریاں خریدنے سن۔ اِسطراں اِس کہر ناٹلہ چلنا سی۔ جند کُھندلہ عبدالصمد نی ماؤ دا جے بچ آندا سی تہ اَجاں توڑیں اِس کہر نی زینت بنیا نا ہے۔ البتہ چھ گزیاں لوئیاں' چشمِ بُلبُل کمبل ریشماں آپوں اُون کتّی کتّی بنوایاں ہین۔ کوٹھے نی بکھی نال دو کنال ڈوگی............بس اک فصل............مکّ نے چار ٹانڈے............چچر توڑیں کھلوتے رہنے' زِمی آباد رہنی تہ اُس تھیں بعد پورے سیال لوکاں نے ڈنگراں نا اِس ڈوگی بچ میلہ لگنا۔
اِدھر عبدالصمد زندگی نیاں اِنہاں بکھیڑیاں کولوں آزاد ہوئی گیا سی۔ اندر کوئی کھنگنے والا نیہہ سی۔ کوئی بولنے والا نیہہ سی۔ کوئی درڈّنے والا نیہہ سی۔ ریشماں عبدالصمد

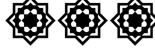
نی موت تھیں بعد چُپ چُپ رہنی۔ اُسنیاں اَکھیاں بچ حرص تہ ہیہہ سی مُکّی پر ہوس نی کوئی نشانی باقی ہیہہ سی۔ عبدالصمد نے یتیم بچّے بچیاں نی خرید وفروخت نا سِلسلِہ شروع ہوئی گیا سی۔ اُسنیاں ساریاں حسرتاں تہر تی پہوگ ہوئی گیاں سن۔ لوک ہُن تاڑنے سن جے عبدالصمد نے گدرے لیب لاسن، لیتریاں باہسن، کہوڑے، منجیاں تہ ڈنگر چارسن۔ کُڑیاں کہراں نا کم کرسن، اندر لمسن، پہانڈے تھوسن تہ ....مگر ......

عبدالرشید...........ساریاں تھیں بڑا ہِت نویں منصوبے بنانا۔ اُس نے اندر اک چلنے پُرزے شخص نا احساس زندہ سی۔ نِکیاں ہونیاں اُسنیاں شرارتاں تہ اُس نے کماں تھیں عبدالصمد کی تسلّی سی جے بڑا ہوئی ضرور کُجھ نہ کُجھ کرسی۔ اپنے پہئین پہراواں کی کسے کم کاج واخ لاسی، محنت مزدوری کرسی تہ فِر اک دن اُس اپنے پہئین پہراواں کی جوڑی آکھیا ''آؤ اَس وی باغ لاں۔ سارے رَلّی کم کرساں۔ بس چواں سالاں نی گل ہے، جدوں باغ تیار ہویا، سارے معاملے ٹھیک ہوئی جاسن۔ اَس وی اک دُپری بناساں۔ اَس وی اک گڈّی لیساں، فِر باری باری تُساں کی بہالساں۔ پہئیناں نے سِر پُروں ہَتھ پھیری آکھنا جے دا جے دکھنے نال اندروں ٹورساں...........!''

شام ہونیاں نِکیاں نِکیاں گلاں نال پہئین پہراواں کی سمجھانا ....بس ایہہ دو کنال نی ڈوگی ہے، بوٹے لاساں، خوب گڈائی گراساں، خوب محنت کرساں تہ فِر ....فِر جدوں سیب بیچساں.................!

عبدالرشید گراں نے سوداگراں بچ اپنا نا لکھائی لیا سی۔ ہرا بھرا باغ اُس نی تہ اُسنے پہئین پہراواں نی قِسمت نا دروازہ کھولی رکھیا نا سی۔ گڈیاں تہ موٹراں نی آمدورفت ....نال ریشماں تہ عبدالصمد نی کھنگ پتّو پار ہوئی گئی سی۔ عبدالرشید جدوں وی چوبارے بچ بہئی اپنے باغ واخ تکنا...........اُس کی باغے نے دُوّے

کنڈے پُر عبدالصمد نی قبر تہ قبرے پُر جنڈ کھر نڈا دِسنا............ ہائے افسوس............!
جے می اِس گل نا پتہ ہونا............ میں اِس بڈّھے کی ڈوگی بیچ نہ دفنایا ہونا............ ہور
چار بوٹے سیباں نے لانا............ ہور چار پیسے آمدن ہونی............!!

کالی پڑی

کھوُنفرے تہ کھِنّے سِمبلواں نے جُھنڈ۔کچّے کُرملاں نے گُچھّے۔جُھنڈاں نے بشکار نِکّے نِکّے تلّے۔ذرا اگر یڑی کالی پڑی۔ٹھِس......ٹھِس ......پڑی بچوں بگنے پانیاں نے توپے۔پڑی نے مُنڈھ پانی نیاں نا ڈبورا۔اِسطراں لگنا ہے جنے کوئی معشوم سہاگن سِل پتھر ہوئی نی ہے تہ پانیاں نے توپے اِسنیاں اکھیاں نے بگنے لہو نے اَتھروں ہین۔سُنیا ہے ایہہ سارے نا سارا ناڑ کھیٔنیاں بوُٹیاں نال بھَریا ناسی۔رہیٔں نے بوُٹیاں لچھے اَجّاں وی کُدے کُدے دِسنے ہین' پر نہ ہونے نے برابر۔کپّوٹُّی روز لگی رہنی ہے۔بس اگر کُجھ باقی دِسنا ہے تہ سمبلواں نے کھِنّے جُھنڈ۔جُھنڈاں نے بشکار نِکّے نِکّے تلّے۔پتہ نیہہ اِنہاں نی باری کدوں اچھسی۔

خُرخُر کرنے خرگوشاں نے بچّے......چیں چیں چِڑیاں نے ڈار......جھنڈاں نے مُنڈھ کا گنیاں نے آ ملنے......ڈبورے نے چوفیری ماہڑے ڈنگر......دوُروں رامنا چھمّی گائیں نا کالا بچھّا......چھِلّے پُر پکنی پوہجڑی......چھپولُکی نیاں کھیڈاں......گِدڑی گِدڑے نا بیاہ......بیاہ نے گیت'......باری باری نا بولنا......بالو ماہیا......مقابلے نے ٹپّے......گامی تہ یوبے نی روز نی چھیھی......ساون نا نِکّا نِکّا بدّل......گُھمن کھیر تُھند......

کنکے نے سوکیئے ......سیالے نی ٹھنڈ......پھگن نے جنڈ پرتّو ......چیترے نے نوروز ......پُھلّی نی سبزیاں نے دؤروں دِسنے ٹاپکے......اَسّو نیاں لیتریاں......جدّ وں جدّ وں یاد آونیاں ہین' اَکھیاں تاڑے لگی جانیاں ہین۔ دِل دھک دھک کرن لگنا ہے۔ جنگاں بانہواں بچّوں ساہ نِکلی جانا ہے۔ اک مٹّی ناٹہیر لوتھے نی لوتھ۔

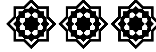
سوچنیاں سوچنیاں اَکھیاں بچّوں اَتھرواں نے توپے ٹھہئی ٹھہئی پینے ہین۔ ٹُھس' ٹُھس ......مکّی اِسطراں لگنا ہے جے ایہہ اَتھروں ماہڑی اَکھیاں نے اَتھروں ہین یا کالی پڑی بچّوں بگنے پانیاں نے توپے۔ شاید میں وی اُنہاں ہاروں سِل پتھر ہوئی جاساں۔ ماہڑا سارا حُلیہ کالی پڑی نی طراں بنی جاسی۔ لوک ماہڑا ناں وی کالی پڑی رکھسن۔ ماہڑے چوفیری سمبلواں نے جھنڈ ہوسن۔ خرگوشاں نے بچّے خُرخُر کرسن۔ کاگنیاں اِنہاں جھنڈاں ہیٹھ آملنے بناسن............تہ فر............!

ایہہ اُنہاں دِناں نی گل ہے جدّ وں فاطاں' گامی تہ یُوبا کہٹھے ڈنگراں کی ہِنّی کالی پڑی والے پاسے چڑھی گئے سن۔ اِس تھیں پہلی رات سخت پھانڈا تہ ڈنڈول رہیا سی۔ پرلوہ ہونیاں اِسطراں لگنا سی جے اَج چوفیری بہلا رہسی' مگر تکنیاں تکنیاں چھڑ ھ کالا سیاہ چھڑھ چوفیری کھنڈی گیا سی۔ فر جُڑی تہ کالی پڑی والے پاسے مُڑی آیا سی۔ پتہ نیہہ کس نی چاہڑ چڑھیانا سی۔ اُج اُس کسطراں نا بدلہ ہِنا سی......فاطاں' گامی تہ یوبے کی اِس گل نا پتہ نیہہ سی۔ کالی پڑی بچّوں اَج پانیاں نے توپے ٹھہری بگنے سن۔ پڑی نے اندروں اَج کُجھ سُوں سُوں نی آواز وی آونی سی۔ خرگوشاں نے بچیاں نی خُرخُر مکّی گئی نی سی۔ ڈبورے نے چوفیری ڈنگر کن کھلائی کھلوتے رہے سن۔ سمبلواں نے جھنڈ وی چُپ چُپ سن۔ فاطاں' گامی تہ یوبا اِدھروں اُدھر تہ اُدھروں اِدھر ڈنگراں کی لہٹنے رہے' مگر اَج پھانڈا تہ ڈنڈول دستی وارنٹ لئی آیانا سی۔

سارے پاسے ہنیرا تہ چھٹّی نابدّل سی۔بجلی نے ڈوہنگے کڑکاراں بچ یوبا تہ فاطاں اک دُوّے کولوں بچھڑی گئے سن۔یوبا دواں کولوں نِکّا اک جھنڈ نے مُنڈ سُپ دُھپ کری بئی گیا' مگر گامی تہ فاطاں اک دُوّے کی لوڑنے رہے۔

کئیاں سالاں تھیں فاطاں تہ گامی اِس ناڑ بچ غیب ہین۔سمبلواں نے جھنڈ بلیں بلیں کہٹنے جانے ہین' کالی پڑی نا پانی وی سُکّی گیا ناہے۔رات ہونی ہے'اِس ناڑ بچّوں بیت بولنے نیاں آوازاں آونیاں ہین۔اِسطراں لگنا ہے جے گامی تہ فاطاں دؤر دؤر رکھلوئی بیت بولنے ہین۔مگر لوۂ ہونیاں ایہہ سارا سِلسِلہ مُکی جاناہے۔

یُوبا اَجّاں وی کُدے کُدے اپنے ڈنگراں نال کالی پڑی والے پاسے چڑھی جاناہے۔اُسنیاں اَکھیاں بچ اَجّاں وی فاطاں تہ گامی نی تلاش ہے' مگر اُنہاں کی سِل پتھر ہوئیاں نے کئی سال ہوئی گئے ہین۔

چہلیاں سُراں

الغوزے بچّوں پُھٹنیاں بے شمار سُراں چو فیری کھنڈ نیاں جانیاں سن۔ آسے پاسے نہ بندہ نہ بندے نی ذات۔ کُجھ سمبلواں نے جھنڈ تہ جھنڈاں اُپر اُڈنیاں برنگ برنگ چڑیاں نیلا اکھڑا اسمان کھنکھر پہاڑاں نی چھوٗ لی بچ بے یارومددگار مُنہہ موہندے ٹُھٹھا نا سُدھ پ اَکھیاں میچی الغوزے نیاں سُراں بچ غرقاب۔ شاید مُدتاں بعد میل ہویا سی۔ دو نکھڑیاں رویاں نا میل، دوٗ رتوڑیں بگنیاں ریل نیاں دو پٹڑیاں نا میل۔

''میں خیر ریہئی ضرور فر مُڑی آوساں۔ می اُمید ہے میں اپنے ابّو کی ٹھونڈساں۔ ماہڑا ابّو ......امّاں آکھنی سی، آکھنی ریہئی تہ اِسے ڈیک بچ......! امّاں توں جلدی ہار منّی لئی۔ امّاں توں ماہڑے نال ڈاہڈا اتھو کھا کیتا۔ ساتھ نیہہ دِتا۔ امّاں تیرے اوُٹھ...... پتلے پتنگ اوُٹھ۔ اوُٹھاں اُپر بے شمار گلاں نے بول تیریاں اَکھیاں ڈوہنگے سمندر جیاَ درّ دلئی ماہڑے دُکھ تکنیاں رہیاں۔ بہتیرا کُجھ آکھنیاں رہیاں۔ بہتیرے سوال نامُرادی نے کُھڈ بچ بے آسی نا میلا کفن پہلیٹی دفن ہونے رہے۔ امّاں تیرے دِل بچّوں پہکھنا اَگی نادریا بگنا رہیا۔ دوٗ ردوٗ رتوڑیں بگنا رہیا۔ دیر دیر توڑیں بگنا رہیا۔ فر ٹھنڈا ٹھار......

بخ ہوئی گیا۔ ماہڑیئے امّاں!"

ساہ پھوکنی، انگلیاں مروڑنی، اُٹھ جاپنی، اَکھیاں ٹمکورنی، اُس کُجھاں گلاں نے بول اپنی سرزمینِ وطن اُپر بے ترتیب کھلارے سن۔ اَج اُسکی کہر وں بے کہر ہوناسی۔ وطنوں بے وطن ہوناسی۔ اَج اُسنے کلیجے اُپر بچھوڑے نے بے تحاشہ داغ لگے سن۔ امّاں نی بے وقت موت نادلدازمنظر، ابّو نی جُدائی نامہنگاسودا، جسنی شکل تکنے واسطے اُسنیاں گول مٹول اَکھاں نچ اک ڈوہنگا سمندر چھلیاں مارناسی۔ بیہڑے نچ کُبّے بوٗٹے نیاں پتلیاں اَدھ مانوں کہونفریاں ٹاہلیاں، جنہاں نے پتر پربیسی اوہ چھجنی رہنی سی۔ تھتھیاں بولاں نچ گیتاں نیاں سُراں کی ڈبونی رہنی سی۔ عاصمہ، شیخو، پنکی، دانش، محسن، گُڈیاں نِکّے نِکّے مِٹّی نے پہانڈیاں نال کھیڈنی رہنی سی۔ چُلّھے پُر پکنی اَدھ کچّی پوہجڑی، چھپّو چھپّی، لڑائی جھگڑا، چھپٹ نی چھپٹ رُسی رُسی رہنا۔ فر مُڑی مُڑی کھیڈنا...... ہائے افسوس ماہڑیاں ساتھنا!"

دینہہ نیاں بے ترتیب بے چین رساں نال نال اُسنی دُنیا نچ ڈاکہ لگاسی۔ اوہ لُٹّی گئی سی۔ اَج سارا کُجھ اُس کولوں کھسّے گیاسی مگر اُس نے نازک موہنڈھیاں اُپر یاداں نی پہاری ڈگی اَجّاں توڑیں چمڑی نی سی تہ ہتھّے نچ ابّو نی چھٹّی ناپُرزہ پَر کپّے کبوترے نی طراں تڑفناسی۔ اوہ مُڑی مُڑی چِٹّھی پُر چمڑے نے حرفاں کی ڈوہنگیاں اَکھیاں نال گرولنی سی...... پھرولنی سی، مگر شبنم!

میرا اِس وقت نال زندگی ناسودا بیشک تیرے واسطے مہنگاسئ، مگر میں مجبور ہاں۔ تاہم ایہہ سمجھنا ہاں جے میری زندگی نا نِکھار تیریاں یاداں سمیت زندہ ہے۔ میری امانت ناخیال رکھیاں۔ زندگی وفا کیتی ضرور مِلساں۔

شب بخیر

الغوزے نیاں سُراں بچ بر یک تریڑاں پھٹن لگیاں سن۔اؤ ٹھاں اُپر لہو نیاں پُھٹکیاں تہ اَکھیاں بچّوں بگنے اَتھروں اک دُوّے نال اَکھ مٹا کہ کرنیاں بندوق نے دستے اُپر ٹِہنے اُس نے ہوش وحواس پُر اُپر تھلّے وار کرنے رہے۔اُسنیاں انگلیاں نے نازک پوٹیاں بچّوں بدلے نی اَگ نا دریا ٹھنڈا ٹھار ہوئی گیا سی۔چار چوفیری ہنیر یاں بچ ڈُبےّ آساں نے بؤٹے فِر اک واری بُڈھیاں پہاڑاں نی پسلیاں بچّوں انگورن لگے سن......پر......!

''ساتھی''......فِر جدّوں اُس زورنال چھنجُھوڑیا اوہ جاگی گیا۔''ڈوہنگیاں یاداں تیرا رستہ ملیا نا ہے۔شاید پچھّے مُڑی جانے نا درّد تیرے اندر جاگی گیا ہے۔مگر توں اِس گل تھیں اَجّاں بےخبر ہیں جے جس پُل پُروں لنگھی اُس اِس پار آئے نے ہاں۔اُسکی اُسے دن ساڑی چھوڑیا سی۔ساتھی بندوقاں والے الغوزے نیہہ بجانے۔می پتہ ہے تیرے الغوزے نیاں سُراں نال اِنہاں کھنکھر پہاڑاں نے چھِڑے سینیاں بچ وی اَگ لگی نی ہے مگر......ساتھی اُٹھ دیہہ نیاں خودغرض رسماں اپنے اپنے دائرے اندر چھپن لگیاں ہین۔سُنیا ہے اَج راتی اِس پاسے تھیں گڈیاں نی اک لین لنگھسی۔اَج ساتھی الغوزے نیہہ بجانا۔اَج......میں تیری بندوق نی نالی بچّوں پُھٹنا اَگی نا دریا تکساں، ساتھی جلدی کر............''

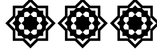
تڑ......تڑ......تڑ......''ساتھی بس کر۔اِس ساتھی زیادہ نیہہ۔ایہہ ریڈکراس نیاں گڈیاں ہین تہ اِس بچ............''

کہپ ہنیری رات نے کلیجے اُپر ڈوہنگے پچھ لگے سن۔گڈیاں نِیس نی نِیس کھلوئی گیاں سن۔معصوم بچیاں نے اؤ ٹھاں پُروں ڈاراں نے ڈارنیڑے نے جنگلاں بچ اک کہونکارہ مچایا سی۔بؤٹیاں نے پچھّے قلابے بچ اُنہاں تہوائیاں کی ڈکنے نی ہزار ہا

کوشش کرنے رہے مگر............ ایہہ بے قابو تھوائیاں چوفیری کھنڈ نیاں رہیاں۔
گڈیاں لین ولین ٹُرنیاں رہیاں۔گڈیاں ناشنکار تہ پکی سڑک پُروں اُڈنی دُوڑ۔رَل
گڈ بے سُریاں گیتاں بچوں بگنی اک چھلی سُر............"ابّو ماہڑے ابّو............"
سڑک نے کنڈے میل پتھر ہوئی گئی سی۔

"ساتھی چل واپس چلیئے............اَج نا وار خالی گیا............فِر سئی............
اَج ناوار کدوں خالی گیا............ساتھی اَج نا وار بڑا خطرناک وار سی............ایہہ تکّ
لہونیاں پُھٹکیاں تہ اِنہاں پُھٹکیاں نے شِکم بچّوں انگورنیاں گلاں نے بول............
ابّو ماہڑے ابّو ....مِکی تو اہڑی تلاش سی۔شُکر ہے میل ہویا۔"

امجد نے ہتھ بندوق پُروں کیہڑے ویلے غائب ہوئی اک واری فِر الغوزے
نی چھاتی پُربجن لگے سن۔الغوزے نیاں چھلیاں سُراں اک واری فِر نرگس نے لہونیاں
پُھٹکیاں تھیں لئی شبنم نی قبر توڑیں کھلرن لگیاں سن۔

ٹھہلا

اَجّاں اُسنے ہَتھّاں ور مہندیناں کُجھ اَدھ کچیاں پھکیاں لکیراں موجود سن۔ اَجّاں وی گُھپ ہنیر یاں راتاں نے بجنے گھنگرنیاں مِٹھیاں مِٹھیاں سُراں اُسنے کنّاں نال چھیڑیاں نیاں سن۔ اَجّاں وی اُسنے اَدھ موئے وجود بچ حرص نیاں پینگاں لارے کھانیاں سن۔ اَجّاں وی اُسنیاں گول سڈول اَکھیاں بچ اک اگ بلنی سی۔ اَجّاں وی اُسنیاں اؤٹھاں اُپر ٹھاٹھاں مارنا گلاں نا اک دریا بگنا سی۔ اَجّاں وی اُسنے اندر آساں تہ اڈیکاں نا ڈوہنگا کھونکا رسی۔

جی..........آہو...........ایہہ تہ بس کل نی گل ہے۔ بس کل نی گل، شاید تُساں کی وی یاد ہوسی۔ ہوسی وی کِیاّں نہ۔

وقت اپنے کچیاں رنگاں نال گُنگیاں تہ ڈوریاں اَن من تہ الہڑ، بدشکل تہ بے سُریاں سڑکاں پُر بازی لانا رہیا۔ سبھے کھبے اَدھ بُڈھیاں کندھاں تہ کندھاں نے اَن کہڑے پتھراں پُر گُجھاں گلاں نے پھکے بول چھیڑنا رہیا.....مگر میں پچھے مُڑی سِروں نیہہ تکیا۔ تکّاں وی تہ کے تکّاں، ماہڑے پچھے تھوکراں تہ ٹھہلیاں نا اک سِلسِلہ بدھنا رہیا۔ ماہڑے اَگے نذیرے کمہارے نی ڈُبری نیاں کندھاں پُر لمکنے کہاہ نے تیلے، جھنڈ کُھرنڈا، بُو دیاں کھڑ کیاں، کھڑ کیاں نی پچھے اَدھ کُھلے پٹ...... کھڑ...... کھڑ ......

پھانڈے نال ڈولنے......پکھیاں ارلاں نال لمکنے' لنگھنے پلنگنے لوکاں ورتکّی تکّی ہنسنے' فر چُپ چُپ ......گُم سُم ......دُودڑے بچ ڈبّے ......کندھاں نے پتھراں نال گوشے کرنے ......دروازہ ہگاڑ پسار......دروٹنی بودی......سِروں بودی......ٹھوکراں کھائی کھائی چِتّی نی' کتنیاں سالاں تھیں رنڈیپ کٹنی۔نہ بندہ نہ بندے نی ذات ......شُکر ہے جے شُکرا پہائی کدے کدے ڈنگراں کی باڑے باڑن آئی جانا ہے۔ڈنگر......تہ ڈنگراں نے اَدھ کڈھے پیراں نی کُر کُر ۔ڈِنگ پہڑ نگے سِنگاں نال اک دُوّے کی تہّکا ٹھہلا دینے۔شکرے پہائی نی چھوچھوئچھبے' لہنگے بچھے نی تڑوں' کالی چمی گاں ناصبر نال جُڑی مُڑی ٹہکی ٹہکی بیئی جانا بس ماہڑی جندو نی حرارت بنی گئے ہین۔نذیرے کمہارے نی دُپری بچ اَج وی رونق ہے۔شکرے پہائی نے ڈنگر جدّوں وی رامنے ہین۔صیدو نے گیتاں نیاں رنگ برنگیاں سُراں ماہڑے دِل بچ کُھبنیاں ہین۔چڑیاں کاگاں نے آہلنے......آہلنیاں بچ لگنے بیسا کھانڈے تارنیاں چڑیاں بچیاں نی چیں چیں کہر بسنا رہنا ہے۔

''اُف ماہڑے کہر نا کے ہوسی؟ میں تہ صیدو وی اسکی بسانے واسطے بڑے جتن کیتے سن۔جِند نا اک اک ساہ لایا سی۔''

ہاں ایہہ تہ اُس دن نی گل ہے' جدّوں ماہڑے باغ نے سارے پُھل پُھلّی گئے سن۔ساریاں رنگاں نے پُھل ......جنہاں کی اَج توڑیں جس وی سونگھیا بے ہوش ضرور ہویا۔

صیدو سوہنا بانکا جوان ایہہ پُھل سونگھی بیٹھا تہ بے ہوش ہویا تہ مرنے دم توڑیں فِر اِسکی ہوش نیہہ آیا۔پُھل سونگھنے تھیں پہلیاں کُجھ اشارے ہوئے' کُجھ گلاں ہوئیاں تہ کُجھ وعدے ہوئے سن مگر............!

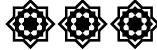
وعدے جیہڑے کدوں توڑ چڑھے۔جنہاں نی قِسمت بچ اَدھ راہ ڈُبنا ہے۔
وعدے نا کے ہویا' کُتھے کُتھے تُرٹے ہُن جدّ وں وی ایہہ دِل نا دیِّا ہسّی جانا رہنا ہے۔فر
اک لوتھ نی لوتھ ہوئی جانی ہے۔اگل بگل کُڑیاں مُنڈے تکّی خوش ہونے ہین۔شاید
بے مری گئی ہے۔

''دیکھو میاں جی گاؤں اور شہر میں بڑا فرق ہے۔آپ نے شہر کو بھی گاؤں سمجھ رکھا
ہے۔اِس نقش نگار کو وہیں چھوڑ کے آنا تھا۔اور اب اگر ساتھ لائے ہی ہو تو پھر اسے
دروازے کیساتھ کمرے میں بند کردو۔دیکھو اِدھر اڑوس پڑوس سے میری بہت سی
سہیلیاں آتی ہیں۔اور یہ دن بھر کھانستی رہتی ہے۔''

مگر یہ......یہ تو......میری......''

بیشک ماہڑے واسطے اَج ایہہ گل کوئی نویں نیہہ سی۔ماہڑے چوفیری انہاں ٹھوکراں
تہ ٹُھہلیاں نا جاڑ جمی آیا نا ہے۔ایہہ گلاں ماہڑی مجبوری تہ عادت بنی گیاں ہین۔میں ہسنے
متھّے ہَتھ لمیاری انہاں صدمیاں کی اپنی جھو لّی بچ رکھی لیاں پر کُجھ توڑیں ماہڑی تہ خیر سی'
میں ٹُھہلّے کھانے کی ہلّی نی ہاں۔صیدو نے ٹُھہلیاں تھیں لئی نونہہ پُترے نے ٹُھہلیاں توڑیں
چُلّھے نی تھلّی تھیں لئی باہر نے دروازے توڑیں میں قِسم قِسم تہ رنگ رنگ نے ٹُھہلیاں نال
سودا کیتا ہے۔بس ہُن اک ٹُھہلے نی لوڑ ہے۔سارا جھنجٹ مُکی جاوے۔بس اک ٹُھیلا موت
نا ٹُھہلا' جیہڑا اِس شہر اِس گلی تہ اِس کَہر بچ نایاب ہے۔جس نی تمنا ماہڑیاں کُھند لیاں تہ
کُھطلے کی چھوڑیا س کَہر نے بندیاں تھیں لئی پتھراں توڑیں ہے۔

ہائے افسوس میں تہ ٹُھہلا کھائی دروازے تھیں قبر توڑیں جاساں اُٹھی پر ارشد نا
کے ہوسی۔کَدے ٹُھہلے ماہڑے ارشد کی نہ چمڑی جاون۔ماہڑی قبر سڑنی رہسی۔

ایہہ لاش کس نی ہے

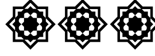
ایہہ لاش کس نی ہے؟ اِسنے چوفیری اتنے لوکاں نا بدھنا ہجوم کِیاّں ہے۔ اِسکی دفن کِیاّں نیہہ کرنے۔ اِسنے وارث کُتھے ہین۔ اِس نا قبرستان کُتھے ہے۔ اُسنیاں اُگریاں اَکھیاں نچ کے سنیاَ ہے۔ اِس نے کُھلّے اوُٹھاں ہُر کیہجا ہاسہ ہے۔ اِسنے متّھے پُر کے لِشکنا ہے۔

ایہہ لاش کس نی ہے؟......اک سوال، جیہڑا چوفیری لوکاں نے دِلاں نچ ڈوہنگیاں چُھریاں مارنا سی۔ جِس نی پکڑ نچ سارے لوک ہین، جیہڑے بلیں بلیں اپنے اپنے دائرے تھیں باہر ہونے جانے ہین۔ شکار ہونے جانے ہین۔ جنہاں کی اُسنے متّھے نی لشکار پُھنڈ نی جانی سی۔ جنہاں کی اُسنے متّھے نا سیک گالنا جانا سی۔ جنہاں کی اُسنے اوُٹھاں نا ہاسہ ہر اک نے دِل کی لیراں لیراں کرنا جانا سی۔

اِدھر لوکاں نا ہجوم باہدے پُرسی تہ اُدھر دینہیاں نا سیک جیہڑا اَجّاں توڑیں باہدے پُرسی بے بس ہوئی نامُرادی نے ڈوہنگے کُھڈ نچ ڈُبنا جانا سی۔ دوُر کہئے پہاڑاں پُروں اُڈنے کالے بدلاں نے ڈارڈاریاں مارنے مارنے اُس مدان توڑیں آنی پہچّ سن، جتھے لوکاں نا اک بہت بڑا ہجوم اپنے آپ دواں حِصیاں نچ تقسیم ہون لگا سی۔

مدان نے اک پاسے اَدھ موئیاں لاشاں ناٹہیر تہ دُوّے پاسے خالی ہڈیاں نے برنگل جنہاں نے وجود پرُوں دینہیاں نے سیک نال مانس گلی گلی ٹہیر لگی گیا سی۔ کالے بدلاں نے تخُملئے بچوں پھُٹنے بجلیاں نے کڑ کار چُنی چُنی تہ بہتیریاں اَدھ موئیاں لاشاں کی جالنے نیچ مصروف سن۔ ہر پاسے ہنیر اسی۔ ہر پاسے کہرام سی۔ ہر پاسے تہوائیاں سن۔ اک رولا سی۔ رواس سی۔ اُتھے کے نیہہ سی۔ مگر اوہ لاش جیہڑی ماہڑے پیر نی ہے...... ماہڑے ابّو نی ہے...... ماہڑی ہے...... چُپ ہے...... خاموش ہے۔

''شاید اُسنیاں اڈیکاں ناویلا مکنے اُپر آیا ہے۔''

اَدھا خاب

ہنیری رات' ہر پاسے چھنکھڑ تہ پھانڈا' کھڑ کیاں کدے بند تہ کدے آپوں کُھلّی جانیاں سن۔ دروازے نی ارل ریزہ ریزہ ہوئی گئی نی سی۔ دوئی پٹ کُھلّی تہ ٹھیئی پے نے سن۔ زوردار بارش نال ہُن اندروی ٹپ ٹپ نی اَواز ناخنجر کمرے نے اندرا نے ماحول کی زخمی کری گیا نا سی۔ اچانک می اَج اوہ گل فر یاد آئی......"اَج اوہ ضرور جاسی تہ اَج اوہ ضرور مرسی۔"

کڑاکے نی سردی نال سارے کاروباری اڈّے سُن سُن ہوئی گئے نے سن۔ راجو کیہڑے ویلے نی رُٹّی کھائی بستر بچ لم لیٹ ہوئی گیا نا سی۔ اُسکی اَج کُجھ وی سمجھ نیہہ سی آونی۔ اَج اوہ کدھر جاسی۔ اَدّھی راتی توڑیں اُسکی دور دراڑے اُس پہاڑی نی تصویر اَجّاں اَکھیاں بچ سرکنی سی۔ اُس نا دِل تہ دماغ سِنی لُکڑی نی طراں سڑنا سی۔ "ہاں' تہ "نیہہ" نے سُمندر بچ ڈُبّی ڈُبّی جانا سی' پر اَج............اَج............راجو اک نقطے پُر اَڑی گیا سی۔ اَج راجو اک پہاڑ بنی گیا سی۔ اَ۔ج سارا ڈر تہ چھِک اس نے اندروں نسّی گیا نا سی۔ اَج اُسنیاں آساں تہ اُمیداں نا شیش محل تیار ہوئی گیا سی۔ اَج اوہ ضرور

پہاڑی نے اُس پار جاسی تہ دم لیسی۔ راجو بلیں بلیں اپنے بستر پُروں اُٹھی تہ ہُن ٹُرن لگاسی۔ خوفناک تہ کنڈیاں نال پہَرے رستے جنہاں نیاں چھاتیاں پُر ہزاراں میلاں نا سفر چمڑیا ناسی۔ جسنی چھاتی پُر کتنیاں مسافراں نیاں آرزواں نا قتل ہویا نا ہے۔ مگر اَج ....اَج راجو نے پکّے ارادے اِس سارے ماحول کی ہڑپ کری رکھیا ناسی۔ اَج اُسکی احساس ہوناسی جے ایہہ سب کہانیاں ایہہ سب گلاں چھوٹھیاں ہین۔

راجو بستر ا چھوڑی اندروں باہر دؤ ر نکل آیا ناسی۔ بغیر کسے خوف تہ جھجک نے اوہ اَگے اگے ٹُرنا رہیا۔ اَج منزل اُس نے نیڑے سی تہ اَج اوہ زمانے ناا ک فاتح سی۔ اَج سارے رستیاں نے روڑے غرقاب ہوئی جاسن۔ اَج کنڈیاں اپنی جگہ پُھل سٹے نے سن۔ اَج رستہ صاف سی۔ تہ اَج راجو..................''کیہڑ اہیں توں؟''

راجو اچانک رُکی گیا۔ اُسنیاں اَکھیاں اگڑی گیاں۔ اُسنیاں اَکھیاں پتھر بنی گیاں۔ اُسکی اِسطراں محسوس ہویا جے کوئی اُسنے پچھّے پچھّے ٹُرنا ہے تہ ہُن اُسکی اوہ...... ....اک زوردار کلہاڑا اُسنے سِرے اُپر کسے ماریا' اوہ کھلوئی گیا تہ اِدھر اُدھر تکن لگا۔ اپنے اَبّے نی گل اُسکی یاد آون لگی۔ سارا وجود کمن لگا سی۔ پر پتہ نیہہ کیہڑی گل اُسنے اندروں جاگی تہ اُسکی احساس ہویا جے ایہہ کوئی انسان ہے۔ ایہہ مکّی کے کرسی؟

''توں کیہڑا ہیں؟ ذرہ ٹھہرسئی۔''

اک واری فر راجو کی جھٹکا لگا۔ راجو فر کھلوئی گیا۔ برابر تکنا رہیا۔ آونے والے نا سایہ تہ اَواز راجو کی زندگی تہ موت نے بشکار کھلائی گیا۔ سایہ بالکل نیڑے پہنچی گیا۔ تکنیاں تکنیاں ایہہ سایہ اک انسان نی شکل بچ بدل گیا سی۔ اِسطراں لگناسی جے اُسنیاں موہنڈیاں اُپر پروانے وقتاں نے ظُلم تہ نا انصافیاں نی اک گھٹھڑی ہے۔ اُسنیاں اَکھیاں بچ خوف نے اَتھرواں نا اک سُمندر ہے تہ اُسنے ہتھّاں بچ بڑے بڑے خنجر ہین۔

اوہ جوں جوں نیڑے آونا گیا' راجو خوف تہ ڈر نے سُمندر بچ ڈُبنا رہیا۔ اک معمولی آس نا دِیّا اُسنے اندر جگنا رہیا۔ اَج میں ضرور کامیاب ہوساں۔ ایہہ سایہ...... ایہہ نسانی شکل نا درندہ' ایہہ ماہڑے اَگے کُجھ وی نہیں ہے۔ راجو نا حوصلہ بدھنا گیا۔ ہُن اُس فِر دوئی واری ٹُرنا شروع کیتا' پر اِس واری اوہ سایہ کُجھ نیہہ بولیا تہ بس پچھّے پچھّے ٹُرنا رہیا۔ راجو اک نیلے تلّے بچ پہنچی تہ فِر کھلّی گیا۔ اُسکی شاید اپنی منزل نا احساس ہون لگا سی۔ اَجّاں راجو ایہہ سوچنا ہی سی جے پچھّوں فِر آواز نا خنجر اُسنے سینے بچ آن لگا۔

''توں کیہڑا ہیں؟ توں کدھر جانا ہے۔ توئی پتہ نیہہ اِس وادی بچ...... اِس پہاڑاں نی وادی بچ جیہڑا وی آیا' اوہ نامُرادواپس نیہہ جائی سکیا۔ اوہ دکھ کتنے برنگل اُتھے پئے نے ہین۔ توئی اپنے پیو نی کہانی نا پتہ نیہہ۔ توں اِتھے کِیاّں آیا ہیں۔ ایہہ ساری وادی میں لوکاں نے لہو نال رنگی نی ہے۔ اِتھے صرف خون بِکنا ہے۔

تکّ چنگی طراں تکّ ...... اوہ پہاڑی ...... جیہڑی خیالاں تہ خاباں نی اک کہانی نا حِصّہ ہین۔ اَج چنگی طراں تکّ ...... شاید فِر تکّی سکیں۔

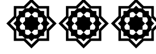
راجو ساریاں گلاں سُنتا رہیا' پر اُسکی ٹُس تھیں مس نیہہ ہوئی۔ اوہ اندرو اندری خوش سی۔ اوہ اپنی منزل اُپر پہنچّی گیا نا سی۔

''راجو واپس مُڑی جا............ توں اِتھے آنی ماہڑے نال ظُلم کیتا ہے۔ میں آدم خور ہاں۔ ماہڑے اُوٹھاں نال انسانی خون ہے۔ توئی پتہ نیہہ...... ماہڑے اندر انسانی فطرت نا کتنا بڑا طوفان ہے۔ راجو واپس مُڑی جا......!''

ہُن اُسنی آواز پتلی ہوئی گئی سی۔ اُسنا قد وی کھٹّی گیا سی۔ اُسنے چہرے اُپروں خوف نیاں ساریاں لکیراں بے وطن ہوئی گیاں سن۔ شاید اُسنے اندر پُرانا درّد جاگی گیا سی۔ آخر اوہ وی تہ اک انسان سی۔ راجو مُڑی جا......!

سرانہے اُپر بیٹھی امّاں نیاں اَکھیاں بچوں اَتھروں جاری سن۔ اچانک اک اَتھروں راجو نے مُنھواں پُر آنی ٹہُٹّھا سی۔ راجو جاگی گیا۔ راجو نا سارا بِستر اا تھرواں نال بجّی گیا سی۔

''امّاں توں رکیاں رونی ہیں، میں کل اُس پار فر جاساں۔''

مگراک شرط ہے!

کہراں نا بننا تہ اُجڑنا کوئی نویں گل نیہہ۔ اِس دُنیا بچ بڑے بڑے امیراں نے محل وی ویران ہوئے تہ غریباں نیاں چھنگیاں وی اُجڑیاں۔ بسنے شہر وی اُجڑے تہ اُجڑے گراں وی بسّے' مگر فرق صرف اتنا ہے جدّوں نویں محل تیار ہوئے' نویں شہر بسّے' پُرانیاں یاداں ڈوہنگیاں کُھڈّاں بچ دفن ہویاں۔ کوئی رولا دپانی ہویا' پر جدّوں چھنگیاں بسیاں کہر کہر گلاّں ہویاں۔ نگر نگر رولا ہویا۔ رَستے رستے کچہریاں لگیاں۔ بیہڑے بیہڑے قصّے ہوئے۔ دراصل ایہہ اِس زمانے نی ریت ہے۔

کتنیاں دِناّں تھیں ماہڑے کلیجے بچ اک آس کُھبنی ہے...... اک سیک پُھٹنا ہے...... اک آرزو ہونی ہے۔ ماہڑیاں اَکھیاں بچ پُرانا دادکی کہر سرکنا ہے' جسکی اُجڑیاں نے تھوڑے سال ہوئے ہین۔ ''ہائے افسوس جے اک واری فِر مُڑی اُس کہر جاں...... اُنہاں کندھاں کی قلاوے ماراں...... کندھاں نے پتھراں نال گلاں کراں...... کوئلے نال لائیاں اُنہاں لیکاّں کی تکّاں' جنہاں نال ماہڑا بچپن جُڑیا نا ہے۔ لیکاّں جیہڑیاں ماہڑی امّاں ماہڑی عُمر نے باہدے نال لانی سی' فِر گِننی سی تہ اک گڑا کا ماری آکھنی سی......'' ماہڑا بچّہ اتنیاں سالاں نا ہوئی گیا ہے''۔ ماہڑا دادکی کہر جتھے میں جمیا

ہاں۔نیہہ ......نیہہ ......میں اُتھے مُڑی کِسطراں جاساں۔کِسطراں پہُت کھولساں تہ کِسطراں......!

دِن سال گذرنے گئے۔ماہڑے اندروانداراُس آس ناٹُوٹا بدھنا گیا تہ آخراوہ دِن وی آئی گیاجدّ وں ماہڑے پیرآپ مہارے ماہڑے وجودتھیں باغی ہوئی اُس پاسے ٹُرن لگے۔میں اپنے آپ تھیں بکھ ہوئی اپنے بیوی بچیاں کی چھوڑی اپنے پکّے مکان تھیں نِکلی اپنے سینے اُپروں موٹی موٹی کالی چادرنا پھڑکا لہوائی اُس پاسے ٹُرن لگاساں جتھے نیاں کمزرو،مایوس تہ نازک یاداں نا کچّا تہا گامِکی اپنے پاسے چھکن لگاسی۔

''جی صدقے ......اِنہاں قدماں اُپروں سوواری صدقے ......می اُمیدسی توں ضرورآوسیں......اک دِن ضرورآوسیں......آ......ماہڑے سینے نال لگ......کھول ماہڑے سِرے نی بوڈّی چادرنی چوُک......میں تیرے آونے نی آس اِس بچ کہُوٹّی بنھّی رکھی نی ہے.....مگراک شرط ہے..........!

دروٹّنی نال ماہڑے پیر جُڑی گئےسن۔ماہڑے کنّاں بچ تتّی سیخ نے سراکے دؤر ماہڑے کلیجے توڑیں پہنچّی گئےسن۔میں سُن سُن کھلوتا ناشایداپنی غلطی نااعتراف کرنے والاساں جےاک واری فِر اک آلےنا برچھا ماہڑے سینے اُپرآنی لگا' پر اِس واری درّد بڑا مِٹھّا تہ مزے دارسی۔

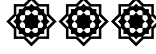
''پُترا......تیریاں اڈیکاں بچ ڈُبّا تیری امّاں نے کہُر تگّی خوش آمدید آکھنا ہے۔......آ......اندرآ......ماہڑیاں چھاتیاں بچوں بگنے دُدھ نےاک اک توپّے نال مُنہہ لا......چوُساں مار تہ اپنے اندرے نی اَگ ہسال۔پُترا تیری اک امانت وی ماہڑے کول ہے'اِس کی ہتّی جا۔اپنے نویں تہ پکّے مکان بچ رکھیاں......سمہالی رکھیاں ......دوتر پوتر کی کم آوسی۔''

دروازہ کُھلنے نال نال میں اندر چھٹ کری چھال ماری سی۔اَڈّھی کھوڑہ لگنے نال ٹُھُٹھّی پیئ ساں۔چین چک ماہڑیاں اَکھیاں چھتے نال لگی جانیاں ہین،جتھے بودّے کاٹھے نال صرف اُلّی لگی نی ہے۔اِسطراں لگنا سی جے بئ نے بیاہ نے ویلے نی چِٹّی مِٹّی نے پُھل دوہری واری جمّی آئے ہین۔اک خُدا کری میں فِر اُٹھی کھلوتا ساں۔ ماہڑے ہَتھ چوفیری اندرے بچ توساں مارن لگے سن۔اندرے نا پُہنگا پُہنگا چھانی ماریا سی۔میں جِس پاسے ہَتھ مارنا ساں تہ ماہڑے ہَتھ کندھاں نال چمڑے نے جالیاں بچ پھنسی جانے سن۔ایہہ اوہ جالے ہین جیہڑے اپنیاں یاداں نا حساب منگنے ہین۔شاید اِنہاں کی اِس گل نا پتہ نیہہ جے ماہڑے وجودے نا اک اک بال حرص تہ ہوس نے قرضے بچ ڈُبّا نا ہے۔جے ماہڑی غیرت نا بگنا دریا کدوں اُپروں زِمّی نے ہیٹھ پھری گیا نا ہے تہ ماہڑیاں سوچاں نے بوٹیاں نا قد کتنا نیواں ہوئی گیا نا ہے۔

توساں مارنے تہ جالیاں بچ پھنسنے پھنسانے ماہڑے ہَتھ اَخیر کندھالے نے اُس تاشقے توڑیں پہچی جانے ہین جتھے کپڑیاں نی اک پوٹر رکھی نی ہے۔شاید خزانے نی پوٹر ہے۔میں چھٹ ماری کپڑیاں نی پوٹر باہر کڈّھی آننا آں۔

''ایہہ............ایہہ تہ اَمّاں نے سِرے نی چادر ہے،جیہڑی اک پاسے چھنگی میں اَمّاں نی چھاتی نال چمڑی جانا ساں۔آہو......اوہی چادر......جیہڑی ماہڑے بابے اَمّاں نے مرنے تھیں بعد اپنے سراہانے رکھی سی......چالی سال توڑیں......اوئی چادر ......جیہڑی بابے جی نی نیندر تہ آرام نی اک علامت سی۔می یاد ہے......چنگی طراں یاد ہے...... میں ایہہ چادر بابے جی نے سراہانے تھیں کڈّھی چھپائی چھوڑنا ساں۔فِر بابے جی کی......آہو......اوہ خوب ڈنڈ رولا کرنا سی۔میں چھپّی جانا ساں......فِر ...... فِر دَسّی (دس پیسے) ہِتنا ساں تہ کندھالے نے اِس تاشقے بچوں کڈّھی دیناساں۔''

ایہہ لے پہلیئے لوکے......توں اَج توڑیں ٹوں ٹوں لائی نی سی......پکّے مکاناں
نِچ آئے ساں تہ کُجھ وی حِصّہ نیہہ سی لبھّا......سامی رکھیاں......بڑی مُشکل نال لبھّا ہے
......اِس نِچ پورا خزانہ ہے۔اِس خزانے نی مالک توں تہ تو اہڑے دو تر پوتر ہین' مگر اک
شرط ہے......................!

شیشہ

پُرانے زمانے بچ لوک سویرے سویرے عبادتِ الٰہی بچ لگی جانے سن۔اللہ تعالیٰ کولوں کامیابی تہ خوشحالی نیاں دُعاواں کرنے سن۔زندگی نے قیمتی سفر کی سادگی نال گذارنے نی کوشش کرنے سن۔دینہہ نیاں رِسماں نال نال اپنی اپنی ڈوہنگی بُکل بچوں اپنے آپ کی بکھ کری تہ ح،رص نے کہوڑے نی لگام پکڑی نِکلی جانے سن............ مگر اَج..........؟

پتہ نیہہ ایہہ کیہڑا ہے؟ میں کہڑی کہڑی اُٹھّی باہر تکناہاں۔پہت کھولی دؤ ر دؤ ر توڑیں تکنا ہاں پر کوئی وی ماہڑیاں اَکھیاں بچ نیہہ آونا۔میں کمبل پہَلیٹی اپنے آپ کی چھپائی لیناہاں۔مگر نالوں کوئی ماہڑے بڈّ ھے تہ پُرانے پہَیتے کی ٹھکورنا ہے۔میں ڈری جاناہاں۔پتہ نیہہ ایہہ کیہڑا آدمی ہے......ایہہ ماہڑے اندر کِیاں آیا ہے......ایہہ می اتنا کِیاں ڈرانا ہے......می کس گناہ نی سزا ہے......ایہہ ماہڑے معصوم تہ سِدھی سادھی ذاتی نے کلیجے بچ چُھرا کِیاں مارنا ہے......؟

ایہہ سوچنیاں سوچنیاں میں اپنے آپ بچ ڈُبّی جاں آں۔پہت اَجّاں وی کُھلاّ ہے۔کالی تہ ہنیری رات مچ کالی ہوئی گئی ہے۔سُوں ......سُوں ...... ہر پاسے ...... سُوں......سُوں......می اِسطراں لگنا ہے کوئی ماہڑے نیڑے آئی گیا ہے تہ ہُن ....

میں بس اک پتھر نی طراں ہوئی جاناہاں۔ چوفیری برفو نا تھوا ں کھِنڈی جانا ہے۔

اُدھر کوٹھے نی اگوالی دینہہ چڑھی آیا ہے۔ گراں نے سارے لوک اِدھر اُدھر مُڑن لگے ہین۔ کُجھ لوکاں نے گیتاں نیاں بولیاں وی ماہڑے پہتّے نال ٹکر کھائی مُڑی جانیاں ہین۔ مگر میں اجّاں وی کُھلے پہتّے نے باوجود کمبل پہلیٹی زندگی نی کشمکش بچ مشغول آں۔ ماہڑا سارا جسم سڑی سڑی کوئلہ ہوئی گیا ہے۔

کوٹھے نے اندر نیاں ساریاں چیزاں پریشان حال ماہڑا مُنہہ تکنیاں ہین۔ ماہڑیاں کتاباں، ماہڑا میز تہ ماہڑی کُرسی، میزا اُپر چٹّا کاغذ تہ بچ چر ہیٹھاں، اک پن تہ اک لفافہ۔

اللہ ایہہ کیہڑا اجل مسان شام ویلے ماہڑے اندر اُٹھی آیا سی۔ ایہہ نہ ماہڑی جان چھوڑنا ہے تہ نہ اندروں باہر نکلنا ہے۔ ماہڑیاں اَکھیاں بچوں لہوے نے اَتھروں...... ٹِپ...... ٹِپ...... ہُن نکلن لگے ہین۔ اوُٹھاں اُپر پھلّی جمّی گئی ہے۔ ہَتھ پیر نیلے ہوئی گئے ہین۔ میں جدھر وی تکنا آں اُسنی مُسر نڈی شکل ماہڑے سامنے آئی جانی ہے۔

کتنیاں دِناں تھیں میں اِس چھمیلے بچ پھسیاں نا آں۔ اَکھیاں بند ہین تہ ہُن کھولنے نی طاقت وی نیہہ۔ میں سوچناہاں اک واری اَکھیاں کھولاں تہ چنگی طراں اُس کی تکاّں، جس می...... مگر......؟

اُف! اجّاں توڑیں میں سکّے سُمندر بچ ڈُبیا نا آں۔ کتنے مدوجزر ماہڑے نال کھیڈی مُڑی گئے ہین۔ پتہ نیہہ میں کیہڑا گناہ کیتا ہے؟

میں ذرا اک دروٹنی پُر کھِسکی آیا ہاں۔ کُجھ گلاں اجّاں توڑیں ماہڑیاں کنّاں بچ سُرکنیاں ہین۔ میں اَکھیاں کھولنا آں تہ ساری دُنیا مُڑی تہ ماہڑے قلاوے بچ آئی جانی ہے۔ اک اک چیز شیشہ بنی جانی ہے۔ میں جلدی جلدی پہتے نی بلکنی بچوں تکنا

آں۔اک بڑا شیشہ نظر آونا ہے۔بڑا سارا شیشہ ...... ماہڑا شیشہ تہ ماہڑے دادے نا شیشہ............!

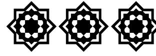
شیشہ تکنیاں ماہڑیاں اَکھیاں بچوں فِر اَتھرواں نی لین لگی ہے۔می فِر ڈر لگنا ہے۔

کتنیاں تہیاڑیاں تھیں گراں نی اِس کنڈ پُر اک شخص مُنہہ موندھا پیا نا ہے۔لوک اُسکی تکّی تکّی تہ ڈری جانے ہین۔اوہ کُجھ آکھنا وی ہے پر کوئی وی اُس نی گل نیہہ سُنناں۔

''لوکو......!اپنے خریدے نے شیشے تکنے چھوڑی دیو۔تُس روز سویرے اپنے اپنے شیشے بچ مُنہہ تکنے او۔''

لوکو......! یاد رکھو اوہ تہیاڑا وی ضرور آوسی جدّوں تُساں کی دادے نے شیشے سامنے کھلاّ کیتا جاسی۔

لوکو...... ! شیشہ تکیا کرو...... شیشہ جیہڑا تساہڑے دادے نے تُساں واسطے اندراں بچ ٹنگی رکھیانا ہے۔تُس اپنا اپنا شیشہ تکنا چھوڑی دیو............!

اک توپہ لھونا

اُس نیاں گول مٹول اَکھیاں بچوں ٹھنڈا اٹھار اک لھونا توپہ ٹھاہ کری ٹھُنی گیا تہ سِدّا گُلو نے اوٹھاں نال چمڑی گیا سی۔گُلو چھٹ پہٹ بگنے اِس لھونے توپے کی چٹی لیا سی۔اُس نے اندر اک پھنجل ہویا۔اُس نیاں کمزور رگاں بچ زوردار جھٹکے لگے'اوہ کمّی گیا۔جھٹ نی جھٹ اَکھیاں بچ ہنیرا پھری گیا۔فر اَکھیاں ایجیاں کُھلیاں جے اَجّاں توڑیں بند نیہہ ہونیاں۔اُسنے اوٹھ اَمّاں نی چھاتی نال چمڑے رہے۔اوہ سبّے کھبّے ڈابودین لگا۔اُسکی اِسطراں لگا جے کالی کا نگ اُسنے بیہڑے بچ بگنی ہے تہ اوہ اِس کا نگ بچ ڈُبنا ترنا دؤر بہوں دؤر اک ایجے کاڑہ بچ جائی لگنا ہے جتّھے نہ بندہ نہ بندے نی ذات۔بس اک لھونا توپہ امّی نیاں اَکھیاں بچوّں مسافر ہوئی اُسنے اوٹھاں نال چمڑی گیا ہے۔

اوہ خالی پیپے نی طراں بولی اُٹھیا۔اُس کی اِسطراں لگا جے اک واری فر ......فر گلاں ......کُھمن کہیر گلاں نی کالی کانگ ......چوفیری یاداں نا ہے ٹھاٹھا پھانڈا ......کُجھ نِکیاں ہونیاں نے تہکّے ٹھیہلّے ......کُجھ ٹھنڈے چُلھے بچوں اُڈرنی سبّی ......ماسی بیگاں

نے تتّے تتّے تہ کھوہرے آلے امّاں نے ٹھنڈے ٹھنڈے بول......ہاڑی نے بوٹے پُر آلنے بچوں چوں چوں کا گنی نے بچیاں نا چچول......نیہہ......نیہہ......ایہہ سب کُجھ چھُوٹھ ہے چھُوٹھ ہے۔

تہ اگر سچ ہے تہ بس امّی نی اَکھیاں بچوں بگنے لہو نے توپے۔ اِنہاں توپیاں بچ بسنی اک یاد......اک اَدھ مانوں جتن تہ اِس اَدھ مانوں جتن نی ساڑھ تہ اِس ساڑھ بچ تہکھنیاں آساں۔

آہو مکّی یاد ہے۔ بالکل یاد ہے اک اک کہڑی تہ اک اک گل یاد ہے۔ اوہ کہڑی وی یاد ہے جدوں ماہڑے اَن کہڑے موٹے منڈھاراوٹھاں امّاں نی چھاتی بچوں بگنیاں مٹھّے مٹھّے دودھ کی بس اک چوس ماری سی۔ دودھ تہ سُکّی گیا سی پر اَکھیاں بچوں لہونی فوار پھٹّی سی تہ لہونا اک توپہ کھسکّی ماہڑے اوٹھاں نال چپڑی گیا سی۔ امّاں چُپ ہوئی گئی سی۔ چھاتی نا دودھ سُکّی گیا سی۔ اَکھیاں بے شک کُھلیاں سن ور اُنہاں بچوں لوءٔ مکّی گئی سی۔ اوٹھاں پُر گلاں کی کورا لگی گیا سی۔ گوشے بس گوشے......چوفیری گوشے......اندر نے جند کُھندلے بچ وی گوشے......کوٹھے نی بلّی نے پتھراں بچ وی گوشے ہون لگے سن۔ چُلھے نی ٹھنڈی سجّی اُڈرن لگی سی۔ کندالے بچوں تہواں نسن لگا سی۔ اگر چُپ سی تہ بس دروٹنی......بلّو رانی مری گئی۔ گیدرا رُلی کُھلی پلی جاسی۔ ماہڑے نہ سیئ اُس نے پہانڈے تہوسی۔ نمبردارے نال مال چارسی۔ آپوں بڑا ہوئی کُدرے ٹُری جاسی، اساہڑی خلاسی ہوسی۔ بیگاں ماسی نے تتّے تتّے کھورے بول لوکاں نیاں کنّاں بچ رینگنے رہے۔

گُلو ایہہ سب کُجھ تکنا رہیا۔ اپس نے اَن کہڑے موٹے منڈھاراوٹھاں پُر گلاں نی کالی کانگ بگنی ریہئی۔ اُس بڑا اِلل بلاس کیتا......بڑا تڑفیا چھڑکیاں بہتیریاں

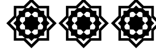
کُھرڑیاں رگڑیاں......روز زور نال پتھر مروڑے......دوّاں دوّاں ہتھاں اں چھاتی کُٹی' پر امّی نی چھاتی بچوں اک توپہ وی دودھ نا نیہہ پُھٹا۔امّی نی چھاتی نا دودھ سُکّی گیا سی تہ ہُن اگر کُجھ باقی سی تہ بس اوہ اک توپہ جیہڑا اِس نی اکھیاں بچوں پھٹّی اُسنے اوتھاں نال چمڑی گیا سی۔

اوہ اک لہونا توپہ......اُس توپے بچ ڈُبنیاں تہ ترنیاں لِسیاں تہ پھکیاں آساں تہ اِنہاں آساں بچ کہڑی کہڑی نا پہنجل۔

گُلو ہُن جوان ہوئی گیا سی۔رشتہ داریاں'تعلق داریاں......یعنی کہ ہر قسم نیاں داریاں گُلو کی اپنے پاسے چھکن لگیاں سن۔آہنڈ گواہنڈ کے پورے گراں بچ گلو ہر دیگی نا چمچہ بنی گیا سی۔نِکّے تھیں لئی بڑے توڑیں گُلو کی جاننے سن۔جسطراں کوئی دَہسنا اُسے طراں کرنا۔ہر بیہڑے بچ کھلوتا نا......ہر اک نا کم کرنا۔نہ کرنے نی اُس کی پہوم ہی نیہہ سی۔کوئی رُٹّی دیئی چھوڑے کھائی لینا......نہ دے تہ کدے وی نیہہ منگنا۔لوک اندرو اندری گُلو کی گُنگا' ڈورا تہ جھلّا آکھنے سن۔

گُلو لوکاں نیاں گلاں سُنتا رہیا۔اُس کسے نی گل نا جواب نیہہ سی دینا۔اُس کی پتہ سی اُس نے اَن کہڑے موٹّے منڈھار اوتھاں پُروں اِنہاں ساریاں گلاں نے جواباں کی اُس نی اَمّی بن باس دِتا نا ہے تہ اُس نی جگہ لہونے اک توپے کی پہرہ داری دِتی نی ہے۔اوہ اک لہونا توپہ جیہڑا ساری ساری راتیں گُلو نال گلاں کرنا......گُلو کی اِسطراں لگنا جے شام ہونیاں اک کالی گلاں نی کانگ کُھمن کہیر بدلاں نال اُسنے اوتھاں پُروں بگن لگ پینی۔اُسنے کنّاں بچ ٹھکورے مارنی......"گُلو !اِس گراں تہ اِس شہر بچ لال لہو نیاں لہراں نا کوئی مُل نیہہ۔اِتھاں اک اک ساہ نی خریداری ہونی ہے......اِتھاں کوکاں گُنگیاں ہوئی جانیاں ہین......اِتھاں آساں نے بوٹّے کدے وی نیہہ پُھلنے

......اِتھاں رُتّی نے اک اک چپّے واسطے سجریاں جوانیاں نی بولی ہونی ہے۔گلو ......
تیرے اَن کہڑے موٹّے منڈھار اوٹھاں پُر لہو نے توپے نال لِکھیا نا اشتہار کیہڑا
پڑھسی۔بس چُپ جا......چُپ ہوئی جا......''ہُن اس بستی اِس گراں نچ نِکیاں جنکتاں
کی کوئی وی جنکتا لی اپنی چھاتی بچوں دودھ نیہہ پلان لگی۔نہ کسے نیاں اَکھیاں بچوں لال
لہونا تو پہ بکسی ......ہُن بازاروں ربڑی نیپل خریدی جنکتا لی ڈبّے نا دودھ پلاسن۔

رَتّا نوٹ

اوہ اَج بڑا خوش سی۔اَج رَتّے نوٹ نا لِشکارہ اپنیاں سب ہیرا پھیریاں نال اُس نے اندر غوطے کھانا سی۔شام نے ہنیریاں نال نال اُسنی آس نا بُوٹا جمی آیا سی۔ اک پاسے ٹھنڈے چُلّھے نی اَگ تہ دُوّے پاسے رَتّے نوٹ نا لشکارہ۔آپ ماہرے ہنسنا......رکھد کنا' موٹّے موٹّے اَن کھڑے اوُ ٹھاں اُپر چِٹّی سفید جِیبھ پھیرنا۔مُٹھیاں بٹنا' دنْد رکنا' چُٹکیاں مارنا' گیت بولنا' ڈبیاں بچ جا ہنکیاں مارنا' پھولیاں تو سنا' تُرٹّی نی بندری پُر ٹُہئی ٹُہئی جانا' ہس ہس جرنا' فِر پسلیٹے مارنا مارنا اُپر اُٹھی جانا۔

''بشیریا توں باز نیہہ آونا......نہ لیٹنا نہ لیٹن دینا۔تہیاڑی پِھر نا رہنا۔روز آکھنا رَتّا نوٹ آنساں۔بہانے کرنا............بہانے خور............!''

کُھمن کھیر گلاں نا ٹھاٹھاں مارنا سمندر بشیرے کی اپنے کلاوے بچ لئی کُوکوں مارن لینا تہ اِسنیاں بے درّدلہراں بچ ڈُبنا جانا۔ایہہ تہ اوہی لہراں ہین جنہاں اُس نی زندگی نے اک اک ساہ نال سودا کیتا نا ہے۔

نیہہ......نیہہ......نیہہ......بابا میں تہ سُتا ناہاں' میں نیہہ جاگنا' میں رولا نیہہ کرنا' میں تہ چُپ ہاں۔ماہڑے اوُٹھاں پُر تہ بڑا سارا جندرا لگا نا ہے۔میں بالکل نیہہ بولیا۔بابا! میں سُتا ناہاں۔ماہڑی تقدیر سُتّی نی ہے۔ماہڑی تدبیر سُتّی نی ہے۔ماہڑی فِکر سُتّی نی ہے۔ماہڑے ہوش سُتّے نے ہین۔مگر ماہڑی روح............بابا............ ماہڑیاں اَکھیاں نیندر بچ ڈُبیاں ہین۔بس دِل پُروں ساڑ اُٹھنی ہے۔رَتّے نوٹ نی ساڑ......

......رَتّا نوٹ............اَدھا کلو آٹا............چار رُٹیاں۔

بابا شاید لیٹی گیا ہے۔کُہنی پہار ہوئی اک واری اُس فِر اُپر اُٹھی تکیا۔بلیں بلیں پسلیٹے کھانا اوہ فِر چُلّھے نی بروُہئی کول جائی پُہچّا۔سجّی گرولن لگا......مدے کوئی آلو ہووّے تہ اوہ............سجّی گرولنیاں اُنے سنگھےٗ بچوں ٹانک نِکلی سی۔پوٹیاں بچوں تُہوواں پُھٹّن لگا سی۔ٹھنڈی سجّی نا تُہوواں......جِسکی تکّی آندراں بچ صدیاں نا کلیوں ہٹن لگا سی۔

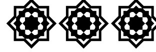
لوہ ناڈ پکوان بشیرا کُہپ ہنیریاں نال مقابلہ کرنیاں کرنیاں بیشک تھکی گیا سی' مگر رَتّے نوٹ نا مِٹھا مِٹھا سیک اجّاں توڑیں اُس نے اندر زندہ سی۔اَج اُس سر پنچ نی لادی بچ جانا سی۔رَجّی رُٹّی کھانی سی تہ رَتّہ نوٹ لینا سی۔

''چل دفع ہو بشیریا............ماہڑی لادی بچ پہکھیاں ننگیاں واسطے کوئی گنجائش نیہہ۔رِزق نی سختی' آٹے نا ازلی دُشمن۔کُتھاں ہے تیرا پیو۔نمک حرام......احسان فراموش۔میری رُوڑی نا پلو کرٹ۔مُڑ پچھے۔تیری کوئی ضرورت نیہہ۔ماہڑی نیاز مکروہ نا کریاں۔سویرے سویرے آنی پُہچیا ہے۔تیرے جیاں پہکھڑاں کولوں کہڑا پچھ لوانا ہے۔چل مُڑ پچھے............چل مُڑ پچھے............مگی تیرا پیو سیئی ہے کل اُس ماہڑے ڈنگراں کی آلواں والی سگاڑی بچوں پتھر ماری ماری لہئیا سی۔شُکر ہے اُس کول کوئی بڑی

زمین نیہہ۔ ماہڑے ڈنگراں کولوں توں تہ تیرا پیو چنگے تہ نیہہ۔ کسر میل ساں جدّ وں داء لگا۔"

بشیرا ٹھُٹھن ٹھار کھلوئی تکنا رہیا۔ اُسنے مُنہہ اَگے سرپنچ نے کوٹھے نی لادی۔ نیاز تہ رَتّا نوٹ۔ اُس نے اک اک ساہِ نال بازیاں لانا رہیا۔ نیہہ اُسنی کنڈی پچھے ٹھنڈے چُلّھے نا سیک بدھنا رہیا۔ اوہ پچھے مُری اپنے کہُر واخ تکن لگا۔ اُسنے پیر کئی سو من پہارے سن۔

دینہہ دوُ رُٹھلّی آیا سی۔ بشیرا لم سلمّاں بروُہئی کول اَجّاں توڑیں سُتا نا سی۔ اُس نا اک ہَتھ بروُہئی نی سجّی بچ ڈُبیا نا سی تہ دُوّا ہَتھ چھاتی نے سیک نال گلنا سی تہ اَکھیاں بچ اَجّاں توڑیں رَتّے نوٹ نالِشکارہ سی۔

اَدّھا کہنٹہ

اک عرصے تھیں جیہڑا ماہڑے لوہڑے گونگی سڑک نا وجود کرہیڑ نا رہیا۔جدّ وں ماہڑے موہنڈھے پُر چڑھیا تہ زور زور نال اِس جگ نے سپنے بچ تہوائیاں نے چوبے دین لگا۔فر ماہڑے سِرے نے بالاں کی چھکّن لگا' پر جدّ وں اُسکی ایہہ گل راس نہ آئی' اُس اپنے گوہجے بچوں بڑا سارا ہتھوڑا کڈھی ہندا تہ زور زور نال ماہڑے سِرے اُپر مارن لگا۔اوہ ایہہ چاہنا سی جے اپنی پوری طاقت لائی ماہڑے سِرے پُر ہتھوڑا اِسطراں مارے جے ماہڑا سِر چکنا چوُر رہوئی جائے تہ فر اوہ سارا کُجھ لُٹّی لوے۔

مگر اُس کی اِس گل نا پتہ نیہہ سی جے ماہڑا سِر اُس دِن بنیا سی جدّ وں دینہیاں نا اک قافلہ زِمّی پُر ٹہلّی آیا سی۔چار چوفیری اَگ لگی نی سی۔سارا کُجھ سڑی گیا سی۔

فِر اک دو توپے پانی نے تہ دو چار چھوٹے ٹھنڈی ہوانے آئے سن' اَگ ہسّی گئی سی۔اک سنگلاخ مورتی نمودار ہوئی سی' جیہڑی کدے برفے نے تہوین بچ مستی نال بل مارنی ریہئی تہ کدے ڈوہنگیاں سمندراں بچ غوطے کھانی سی۔کدے چھنکھڑ تہ

پھانڈے نال ڈاریاں مارنی سی تہ کُدے سُپ دُھپ کھلوئی اپنی بے بسی نے بیت بولنی سی۔ اُسکی اَج وی فتو پہائی نی مسکین بلّی پُروں لمکنا نامُر اڈٹھینگر دِسنا سی۔مگر............!

موہنڈھے پُر بیٹھا بیٹھا بڑے مروڑے کھانا رہیا۔ کُدے سجّے تہ کُدے کھبّے۔ اُسنے بُڈّھے ہَتھے نیاں لمیاں کمیاں انگلیاں اَجّاں توڑیں ماہڑے بالاں نِچ پھسیاں نیاں ہین۔ اِسطراں لگنا ہے جے اِنھاں انگلیاں نِچ کئی سالاں نی پُہنکھ ہے تہ ہُن ایہہ!

کدوں نا موہنڈھے پُروں ٹہلّی ماہڑے سامنے کھلوتا نا ہے۔ اُسنا لم سلّماں وجود کدے کہٹنا تہ کدے بدھنا ہے۔ اُسنیاں اوُٹھاں پُروں بھتیریاں گلاں نا دریا بگنا رہیا۔ اَکھیاں نِچ اَگی نے پہانبھڑ بلنے رہے............ پر............!

گُھپ ہنیری رات نِچ اَجّاں توڑیں ماہڑے اندر نا پُہنجل اَجّاں توڑیں زندہ ہے.................!

اَدھا کہنٹہ............بس اَدھا کہنٹہ............تہ اَدّھے کہنٹے نے بعد............!

اعتراف

دؤ رتوڑیں کھنڈ یاں نیاں قبراں تکّی اَج اوہ ڈریا سی۔ کمیا سی۔ اُسنے لم سلّمے وجود نیاں بُڈھیاں ہڈیاں بچوں اک زوردار کڑ کار پُھٹا سی۔ نیہہ............ نیہہ............ اک درّد پُھٹا سی۔ درّد جیہڑا اُسنیاں رَگاں بچوں نَسّی ہڈیاں نے بشکار کئیاں سالاں تھیں چھپّی بیٹھا نا سی۔ جسکی رَگاں نچ چِٹے لہو نیاں پُھٹکیاں اپنے آپ نال رلانے نے خاصے ہاڑے کیتے سن مگر اوہ..................!

بُڈّھا تڑاہ کری مجیدے نی قبری نے سراہانے ٹھُٹھا سی۔ اُسنیاں اؤ ٹھاں اُپروں ڈکیا نا گلاں نا دریا بگی پیاٰ سی۔ ''مجیدیا......توں مِکی ضرور پچھانی لیا ہوسی؟ میں اپنیاں غلطیاں نا اعتراف کرنے واسطے اِتھے آیا ہاں۔ ماہڑی زندگی اک عذاب بنی گئی ہے۔ میں جدّ وں وی کوئی خاب تکیا............ تہ ماہڑا خاب............ مجیدیا شاید تکّی اُس دن نا وی پتہ ہے جدّ وں میں خاب تکنیاں تکنیاں بیمار ہویا ساں تہ ڈاکٹراں می سِدّھا ہسپتال نیتا سی۔ جتّھے ماہڑیاں رَگاں بچوں لال لہو نیاں لہراں نچوڑی دؤ راک پاسے دریا نے کنڈھے پھینکی چھوڑیا سی تہ نامُراد خاباں نا چِٹّا لہو ماہڑیاں رَگاں نچ پہُر یا سی۔ اِیوّ نیہہ!

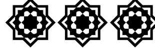
ڈاکٹراں چِٹے لہونیاں لہراں نال نال کالے لہونیاں باس والیاں ھسکں وی پہَر یاں سن۔اُنہاں کی اندازہ سی جے میں ہمیشہ ہمیشہ واسطے زندہ ہوئی جاساں تہ ماہڑی بیماری نا علاج ہوئی جاسی' مگر کم راس نہ آیا۔بیماری فِر بدھن لگی۔ڈاکٹراں فِر ہسپتال نیتا۔اِس پھیرے ماہڑے سارے ہنگوا کچّی میز اُپر ڈھیر کیتے۔بڑی تلاش کیتی جے بیماری نا مُنڈھ لبھّے' پر سب کُجھ بے سود۔ڈاکٹراں فِر مشورہ کیتا تہ ماہڑے کپّے نے ہنگواء بکھ بکھ کری آپریشن تھیٹر نیاں کندھاں اُپر ٹنگی چھوڑے۔پہٹ بند کری باہروں بڑا سارا جندرا لائی مُڑی گئے۔شاید اِس خیال بچ جے ہڈیاں سُکّی جاسن تہ دُکھنا درّد سڑی سجّی ہوئی جاسی' مگر اُنہاں کی اِس گل نا پتہ نیہہ سی جے ماہی بیماری نا علاج بند آپریشن تھیٹر بچ ناممکن ہے۔

کئیاں سالاں بعد ڈاکٹر فِر آئے' فِر مشورہ کیتا......اَج نی واری اُنہاں کی یقین ہوئی گیا ناسی جے بیماری سڑی سجّی ہوئی گئی ہوسی۔آپریشن تھیٹر نا دروازہ فِر کُھلیا......ڈاکٹراں اک اک کری ماہڑے سارے ہنگواء کندھاں اُپروں لہوائی جوڑنے شروع کیتے۔ماہڑیاں رَگاں بچ فِر چِٹے لہونیاں لہراں پہَر یاں۔ڈاکٹراں اپنی کامیابی پُر گُڑا کا ماریا۔میں فِر جا گیاں............مگر............مِکی اِسطراں لگا جے اَج نی واری گراں نے ساریاں لوکاں اپنیاں اپنیاں رگاں بچوں لال لہونیاں لہراں چُھڑائی چِٹے لہونیاں لہراں پہَرائیاں ہین تہ اُنہاں بچ کالے لہونیاں باس والیاں پُھٹکیاں کُجھ زیادہ ہی ہین۔ماہڑیاں ہڈیاں بچ اک لِسّا جا کڑ کار ہویا۔پر کسے وی شخص اپنیاں کنّاں نال نیہہ سُنیا۔ساری بستی گنگی تہ ڈوری ہوئی گئی نی سی۔ماہڑیاں اوُٹھاں پُر آپریشن تھیٹر والے دروازے نا جندرا سی۔میں وی چُپ رہیاں۔ڈاکٹر پرہیز دَہسنا سی۔

مجیدیا............اوہ تک نیلے اسمان پُروں لال لہونی بارش نے کہنّے کہنّے توپے کھنکھر پہاڑاں نی اَکھیاں نال اَکھ مٹاکا کرنے ہین۔شاید تیرے لال لہونیاں لہراں

چو فیری کھِنڈی گیاں ہین۔ لوکاں چِٹے لہو نیاں لہراں پہُر انیاں چھوڑی دِتیاں ہین۔ ہُن اک اک کری گراں نے لوکاں نیاں رگاں بچوں درّد پھٹسن ۔ بیماری عام ہوسی ُفر جائی تہ بیماری ناعلاج ہوسی۔

تکنیاں تکنیاں بُڈّھے نالم سلّماں وجود غائب ہوئی گیا سی۔ مجیدے گڑا کا ماریا سی............سارے قبرستان بچ ہاسے پُھٹّس ن............موڑ تہ مُڑ یا پرَ کس کاری۔

سزا

نِکّاجیاٗ کمرہ‘ پہجّی نی کُھٹلی‘ تُرٹّی نی بندری‘ کھیڑیاں نی جوڑی‘ دو کھنڈیاں پتیلیاں‘ اک چِبّا کٹورا‘ اک اَدھ مُنھواں چمچہ‘ پُرانا حُقّہ تہ اک میں۔ بس ایہہ سب کُجھ ماہڑی وارثت ہین۔ رات ہونی ہے اَمّاں نے داجے نا اَدھ مُنھواں چمچہ تہ دادے نی وراثت نا پُرانا حُقّہ آپس بچوں کُجھ گلاں نے بول بولنے ہین۔

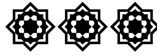
”تیرے اندر نا تُھواں تہ تُھویں نے جالے اپنے آپ چوفیری کھِنڈی جاسن۔ یک لخت ماہڑے اوُٹھاں پُر پہرے لگی جانے ہین۔ اَکھیاں کُھلیاں نیاں کُھلیاں ریہیٗ جانیاں ہین۔ پیر آپ مہارے زمّی بچ تہرسی جانے ہین۔ سارا وجود سُن سُن راتی نے ہنیر یاں بچ ڈُبی جانا ہے۔

کئیاں دِنّاں نی ٹھنڈ‘ برف تہ کورا‘ اندروں باہر نیہہ نکلن دینا۔ نیلا جھنڈ کھرنڈا چُلّھے بچ پھوکی پھوکی اُسنا سنگاٗ خشک تہ اَکھیاں ڈیلیاں بچوں باہر آئی گیئاں ہین۔ ہر پاسے تہوٗیں نے غبار‘ چوفیری کندھاں پُر تہوٗیں نے جالے تہ جالے نے اندروں کندھاں نے بُڈّھے پتھراں نے گوشے‘ خالی کھنڈیاں پتیلیاں نا کھڑکار‘ اَدھ مُنھویں چمچے نا رولا تہ چِبّے کٹورے نی چُپ‘ تُرٹّی نی بندری ناصبر‘ دواں کھیڑیاں نی کھسپٹ‘ پہجّی

نی کھٹلی نی چیں چیں، دادے نے ویلے نی حُقّے نی گُڑگُڑ۔ آشو نی اَکھیاں نے اَتھروں ....ماہڑے کلیجے نے چیر ....اُف اللہ کدوں مُکسن۔

دروٹنی پُر کھلوئی دِل آونا ہے۔ زور زور نال تھوائی ماراں۔ سارے لوکاں کی اپنا حال دَہساں۔ مگر اِس بستی نے لوک اُچے چوباریاں پُر رہین آلے، کاراں تہ موٹراں پُر پھرن والے، حرص تہ ہوس بچ ڈُبے، پیسے نے پُھنکھے، اَکھیاں تھیں اَنھے، کناں تھیں ڈورے، کدوں کسے غریب نی گل سُننے ہین۔ اِنہاں کی کدوں ایہہ پتہ ہے جے کسے نے کوٹھے نے بُڑھیاں پتھراں پُر تُھواں ہے تہ تُھویں نے جالے ہین تہ اِنہاں جالیاں بچ کتنیاں حسرتاں تہ کتنیاں مجبوریاں بند ہین۔

اک واری فر ماہڑے کلیجے نے زخم سڑن لگے ہین۔ پر اَج نی واریں ماہڑے اندروں تُھواں نَسّی چار چوفیری کھنڈی جانا ہے۔ آشو نے اَکھیاں نے اَتھروں، ماہڑے کلیجے نے چیر، بُڑھیاں پتھراں پُر تُھواں تہ تُھویں نے جالے۔ سارا کُجھ ماہڑیاں اَکھیاں بچ آئی جانا ہے۔ امّاں نے اَدھ مُنھویں چیچے تہ دادے نی وراثت نے حُقّے بچ اَج گل بات مُکی جانی ہے۔ تُھواں سارے پاسے کھنڈی جانا ہے۔ ہُن تہ اوہ ماہڑیاں کندھاں پُروں کھسکی لوکاں نے دِلاں پُر کھنڈی جاسی۔ ہُن ہر پاسے تُھواں تہ تُھویں نے جالے ہوسن مگر اُسنا کے ہوسی............جیہڑی حُلّھے نے ڈُلھے نال بیٹھی ماہڑیاں گلاں سُننی رہنی سی۔ فر اُس ماہڑے پُر اعتبار کیتا سی۔ اپنا آپ ماہڑے حوالے کیتا سی۔ اَکھیاں بند کری اُس چھال ماری سی۔ نہ ڈولی تہ نہ سہاگ............شاید میں دغا کیتا سی۔ آشو کُتھاں ہے......مِکی سزا کیہڑ ادیسی......؟

ساڑھے اَٹھ

''پنج، چھ، سَت' اَٹھ، ساڈّھے اَٹھ......بس اِس تھیں زیادہ نیہہ۔اَج کل ناریٹ اِیوّ ہے، اِستھیں زِیادہ نیہہ۔''

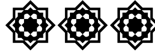
فِراک پہنجل اپنے آپ پھٹّا۔دیہنہ، چن' تارے سارے اپنے آپ بے نؤر ہوئی گئے۔ساری دُنیا گُھپ ہنیریاں نی چھَولی چھپن لگی۔پُھنکھے دروازے اپنے آپ کُھلن لگے۔حسرتاں نیاں پنگاں لارے کھان لگیاں۔آساں نے دِیتّے ہسن لگے۔ حِرص نے بوٹّے پھلن لگے۔دِلاں نے زخم سڑن لگے۔اوُٹھاں پُر تھواُیاں نے بول کھِسکن لگے۔سھں پیراں بِچ سڑت پین لگی۔اَکھیاں پُر کالے کڑے تہ متھّے پُر لکیراں چمکن لگیاں۔اندرواندری تفوں تفوں تھُویں نے غبار اُڈن لگے۔کئی دِناں نی فاقیاں ماری ڈوہنگے سمندر بِچ ڈپن لگی......ہائے......افسوس۔

''ایہہ ساڑھے اَٹھ ناہندسہ، ماہڑی جان نیہہ چھوڑنا۔نکّی ساں تہ سکول جانے نی کہنٹی ساڑھے اَٹھ بجنی سی۔عارف نال نال سکول جانی ساں۔فِر مُڑی شام ساڑھے اَٹھ توڑیں اُس نال کھیڈ نی رہنی ساں۔پر جدّوں ماہڑی عُمر ساڑھے اَٹھ سال ہوئی

ماہڑا اسکول جانا وی بند ہوئی گیا۔ ہُن عارف کُد ے کُد ے ساڑھے اُٹھ بجے ماہڑے بیہڑے بچوں لنگھی سکول جانا سی۔ آخر اوہ دن وی آیا' راتی نے ٹھیک ساڑھے اُٹھ بجے ماہڑی اَمّاں ماہڑیاں بالاں بچ انگلیاں پھیرنی پھیرنی شوپیاں گانی چُپ ہوئی گئی سی۔ اُسنیاں اَکھیاں بچوں دوموٹے موٹے اَتھروں ٹھپئی ماہڑے سینے نال چمڑی گئے سن۔ چوفیری بجلی کڑکی سی۔ آساں نا باغ سڑی بجّی ہوئی گیا سی............تہ میں............!''

ٹھیک ساڑھیاں اُٹھّاں سالاں بعد ماہڑیاں متریریاں ماواں ماہڑی رُخصتی نی تیاری کیتی۔ پر ماہڑا نکاح............ جدّوں سویرے ساڑھے اُٹھ بجے ہون لگے سن' سارے مُلک بچ اگ لگی گئی سی۔ تھُواں چوفیری کھِنڈّی گیا سی۔ بندوقاں نیاں گولیاں تہ بمّاں نے گڑ کار' سارے لوک اندروں اُٹھّی نسّی گئے سن۔ اپنے کیتے نی سزا پہُو گنے واسطے اَج کوئی وی تیار نیہہ سی۔ پر جدّوں جدّوں گُناہ اسمان چڑھیا' لوکاں اک دُوّے نا خون پیتا۔ یتیم تہ مسکین لوکاں نیاں عزتاں کی لُٹیا۔ کوئی نہ کوئی حادثہ ضرور ہویا' زِمّی کُجھاں دِنّاں واسطے ضرور پاک ہوئی پر............ کُہن نال سُسلی وی پسن گئی۔

''ساڈّھے اُٹھ تہ بجی گے ہین' ساڈھیاں اُٹھاں والا کُدر گیا۔ میں ساڈّھے اُٹھ توڑیں فر ڈیکساں جے نہ آیا تہ کے کرساں؟''

جہلم تھیں چناب توڑیں

اوہ جگہ بڑی اُچیاں شاناں تہ گماناں والی سی۔ اُس نے اگل بگل اُچیاں برفونیاں چوٹیاں ستّاں بادشاہاں نے تاجاں تھیں وی سوہنیاں لگنیاں سن۔ اُس نے دلفریب کھیتراں پُر اوُس اِسطراں چمکنی سی جے تاریز مین اُپر ٹہلّی آئے ہوون۔ اُس نے دوُر دوُر توڑیں کھنڈے نے باغاں نے رنگ برنگے پُھلاں نی خوشبو دِلاں نے درداں نی دوا کرنے سن۔ اُس نی چھاتی بچوں جہلم نا دریا ساری دُنیا نے گیتاں نیاں مِٹھیاں مِٹھیاں سُراں نال بگناسی۔ لوک اُس نے کنڈھے کنڈھے رسنے بسنے اِس نیاں سُراں نال اپنی زندگی نے گیتاں نیاں تالاں جوڑنے سن۔ مولوی نی بانگ تہ مندر نی ٹلّی نال نال اِس نیاں لہراں چوفیری کھِنڈی جانیاں سن۔ اپنی چھوَلی بچ شمبھوناتھ تہ کبیرے ڈار کی لوریاں دیناسی۔ ستّاں پُشتاں تھیں پیار محبت نے گیتاں نال لوۓ کرناسی۔ دینہہ اِسنیاں لہراں نال اَکھ مٹلّہ کرناسی۔ بستی نے سارے لوک اس نی مستی نال مست اِسنیاں لہراں بچ ڈُبّے رہنے سن مگر............!

اچین چیت ہونی پَر ماریا۔ جہلم نیاں سُراں گُنگیاں ہوئی گیاں۔ اِسطراں لگن لگا جے اِس نے ہَتھّاں پیراں بچوں ساہ مُکی گیا۔ شمبھوناتھ تہ کبیر ڈاراُسنی چھوٹی بچوں آپ مہارے کنی کنی ہوئی گئے۔ پُشتاں تھیں جُڑے نے سارنگی نے تار بکھ بکھ ٹہئی ٹہیر ہوئی گئے۔ دوستیاں راستیاں چھانڈے نال اُڈرن لگیاں۔ آلے دوالے نے پُھلاں بچوں خوشبو مُکّی گئی۔ اگل بگل پہاڑاں نیاں چوٹیاں پُروں چِٹّے چِٹّے غلاف غائب ہوئی گئے تہ تھُویں نے کالے کالے شاہ داغ اِنہاں چوٹیاں پُر جمّی آئے۔ دینہہ نیاں پھِکیاں پھِکیاں لہراں شمبھوناتھ تہ کبیرے ڈار نے بیہڑے بچ بین کری رون لگیاں۔ مگر اوہ چُپ چاپ ایہہ سب کُجھ تکنا رہیا۔ شاید اُس نے اوُٹھاں پُر کوئی بڑا اسارا جندرا جندری گیا سی۔

شمبھوناتھ نی جُدائی نے صدمے نال اُس نیاں اَکھیاں بچوں نیر مُکی گیا سی۔ مگر اُس نے دِل نا درّد بدھنا جانا سی۔ اُس نے کلیجے پُر اُس ویلے ڈوہنگے چُھریاں نے پچھ لگنے سن۔ جدّوں کبیر ڈار کہل مکہلاّ اُس نے کنڈے پُر چھیٹیں چھویں آونا تہ مُڑی جانا سی۔

جہلم نیاں سُراں نال نال اُس بستی بچ چِڑیاں نے گیت وی گُنگے ہوئی گئے سن۔ شمبھوناتھ تہ کبیرے ڈارنی حویلی بچ اِنہاں گیتاں پُر پہرے لگی گئے سن۔

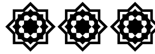
بلیں بلیں اِس بستی بچوں سارے چِڑیاں نے ڈار دؤر دؤر اُڈری گئے سن مگر...... ......شمبھوناتھ تہ کبیرے ڈارنی حویلی بچ بسنے والا چِڑیاں ناڈار، جہلم نے کنڈھے بہئی جہلم نیاں مِٹھیاں سُراں نال اپنیاں سُراں نے تال جوڑسی۔ اِس اڈ یک بچ چِڑیاں نے ڈار روزانہ کدے حویلی بچ ٹنگے نے بڑے سارے شمبھوناتھ نے فوٹو نال چھپّی چھپّی گلاں کرنے سن تہ کدے کبیرے ڈارنی حویلی بچ اپنیاں آساں نا دِیّا بالنے سن۔ اُنہاں کبیرے ڈارنی آساں نال اپنیاں آساں جوڑی رکھیاں سن جے شمبھوناتھ جیہڑا راتی نے گُھپ ہنیریاں بچ غائب ہوئی گیا سی اک دن ضرور مُڑی آسی تہ فِر ....جہلم

نیاں سُراں نال نال چڑیاں نے گیتاں بچ وی اوہ لے مُڑی آسی جیہڑی جہلم نے کنڈھے کنڈھے بسنے والے لوکاں نے دِلاں نے درداں نی دوائی کرسی............

کبیرے ڈارنیاں اکھیاں اِس آس بچ جے شمبھو ناتھ بس لوہ ہونیاں مُڑی آسی چٹیاں پھری گئیاں سن۔ اوہ روزانہ جہلم نے کنڈھے جانا رہیا تہ اُسنی چھاتی بچوں اُٹھنیاں لہراں نال گلاں کرنا رہیا۔ شام ہونیاں جدّوں چڑیاں ناڈار اُسنی حویلی بچ آئی اُس نے اَگے گریہ زاری کرناسی۔ اوہ لاجواب ہوئی جاناسی۔ اُسنی سمجھ بچ ایہہ نیہہ سی آونا جے اوہ اِنہاں چڑیاں کی کے دہسّے جے شمبھو ناتھ کدوں تہ کِیاں راتی نے ہنیریاں بچ غائب ہوئی گیاسی۔

آخر اک دن سپنے پُروں پہاڑا پتھر چائی اُس چڑیاں کی اوہ ساری داستان سُنائی چھوڑی۔ جنہاں ایہہ سارا واقعہ سُنی اک دم چچول مچایا۔ ’’کبیر ڈار ڈر نے مارے چُپ ہوئی گیا۔ اُس انگلی نے اشارے نال انہاں کی چُپ رہنے واسطے آکھیا:

’’چڑیو چُپ! تُساں کی پتہ نیہہ ہے جہلم نے کنڈے اَساں نی بستی بچ اَج کریک ڈاؤن ہے۔ تُساں واسطے اِیوّ چنگا ہوسی جے لوہ ہونیاں کُرے دوٗر اُڈّی جاوٗ۔ اِس بستی تھیں دوٗر جتھے شمبھو ناتھ بسنا ہوسی۔ شمبھو ناتھ ماہڑا سنگی ماہڑا یار! اک گل یاد رکھیو شمبھو ناتھ ضرور چناب نے کنڈے بسنا ہوسی۔ چناب نیاں مِٹھیاں تہ دِلفریب لہراں نال اپنیاں سُراں جوڑنا ہوسی۔ چناب نے کنڈے تُس وی اُس بستی بچ بسیو۔ اپنیاں مِٹھیاں گیتاں نال ماہڑا اسلام آکھیوس۔ ایہہ وی آکھیوس جہلم نیاں گُنگیاں سُراں بچ ڈبیاں ماہڑیاں سچیاں تہ سُچیاں آساں تیری اڈیک بچ ہین۔‘‘

خاکی لفافہ

بڑی پُرانی گل ہے جدّ وں اوہ اِنہاں لمیاں تہ گُندیاں نیاں کندھاں بشکار بہئی لتّاں لمیاری اُس نال دُکھ سُکھ بنڈیا سی، بیت بولنا سی، رُسی سُسی رہنا سی، مگر اَج......
......اَج اوہ ویلا وی آنی پُہجّا ہے جے اِس کوٹھے نیاں اَدھ موئیاں کندھاں تہ کندھاں نے دُدّڑے نِچ رُبڑے نے پتھر بچھوڑے نے بیت بولنے ہین۔ دروازے نا رنگ برنگا چوکھاٹ بے رنگ تہ بودّا ہوئی اک پاسے نامُرادی نے ڈوہنگے کُھڈ نِچ ٹُھٹھّا نا ہے۔ اَدھ پٹ کُھلیاں کِھڑکیاں اک پاسے لمکی گیاں نیاں ہین۔ روشندان اک نامُراد شخص نیاں اَکھیاں نی طراں اَتھرواں نا اک سمندر ہنّی سُپ دُھپ بیٹھے نے ہین۔ پتہ نیہہ کدوں اِنہاں نے ٹہینے نی باری آوسی۔ شاید اِس اڈیک نِچ کئی سال لنگھی جان۔ تلن مِٹّی تہ پتھراں نا اک ٹہیر بنی گیا نا ہے۔ ہُن تہ اِس نے شِکم بچوں پہنگے نے بہتیرے بوٹے وی جمی آئے ہین۔ مگر طاقچے نِچ اَجّاں وی خاکی لفافہ دؤروں دُدّڑے نِچ پھڑ کنا تہ تہڑ کنا دِسنا ہے۔

''اَج اُسکی فِر خاکی لفافہ آیا ہے۔ اَج اُسکی فِر 9/ روپے لبھسن ....۔''

''اچھا............ اِس پھیرے میں وی............ مگر ماہڑے کول خاکی لفافہ تہ نیہہ............ فِر میں............ کے کرساں؟''

اک سوال............؟............اک انھّاں تہ ڈورا سوال ....جیہڑا اک ناگ نی طراں اُسنے کلیجے نچ ڈنگ مارناسی۔اک ڈوہنگی ڈاب نچ ڈُبی ڈُبی جاناسی تہ فِر ....!

اَج نی واری مشاعرہ شروع کرنے نچ جیہڑا چِر لگی گیا سی۔خا کی لفافیاں والے اِدھروں اُدھر تہ اُدھروں اِدھر چکر لانے تہ پھِرنے سن۔مگر اوہ............جیہڑا چُپ اک پاسے کھلوتا ناسی، جس نی آس نا دِیا ہسنا تہ بلنا سی، جیہڑا آپوں رونا سی۔اُسنا سنگا خشک تہ جیبھ گز لمکّی گئی نی سی۔اُسنیاں ہتھّاں پیراں نچ کئیاں سالاں نی کمنی سی۔اَج اوہ حرص نی ڈوہنگی ڈاب نچ کیہڑی ڈُبنا تہ کیہڑی ترنا سی۔فِر اُسنے اَدھ موئے اوٹھاں پُروں گیتاں نا اک سِلسِلہ شروع ہوئی گیا۔سارے لوک چُپ ہوئی گئے۔خا کی لفافیاں والے تکنے وی رہے تہ ہنسنے وی رہے (سَکّے تہ مَل ماہیا)۔مگر اوہ...........!

پر جدّوں چالی روپیاں نی گل آئی، اُسنا دِل زور زور نال تہڑکن لگا۔اوہ لکّی لکّی تکنا رہیا۔چِر توڑیں ....فِر جدّوں لفافیاں والے سارے ٹُری گئے، اُس وی اپنا صندوکڑا بند کیتا۔اُسنا رنگ فق ہوئی گیا۔ہائے افسوس!

سارے لوک اُتھوں ٹُری گئے، مگر اوہ تہ اَج اسانوں ٹُھٹّھا ناسی۔اُسنا سارا وجود ٹوٹے ٹوٹے ہوئی گیا سی۔گوڈّے بے جان ہوئی گئے سن۔اَج اوہ کیہر کِسطراں جاسی تہ کے جواب دیسی۔

خا کی لفافے نا درّد اندر و اندری اُسنے کلیجے نا چیر ڈوہنگا کرنا رہیا تہ سوچنا رہیا جے مِی وی خا کی لفافہ ہونا تہ میں وی......"جی......ہاں......میں......ماہڑا......بالکل...... لفافہ......ماہڑے ناں نا لفافہ...........!"

خا کی لفافہ اپنے ناں نا تکّی اُسنیاں خوشیاں نی اَج کوئی حد نیہہ رہئی۔لفافہ

کھولنے تھیں پہلاں اوہ چاہنا سی جے پہلاں اُسکی دہسّے فِر کھولے تہ تکّے۔ اُسکی اپنا سارا سِلسِلہ یکدم بدلنا دِسیا۔ مگر اُسکی ایہہ نیہہ سی پتہ جے اُسنی آس نے دِیتے بجھّوں تیل کدوں نا مُکی گیا ناسا۔ ہُن تہ باقی صرف کُجھ دِیتے نیاں چھِکیاں ہین۔

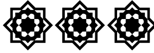
''ابّا............ایہہ قرضہ تُساں کدوں ہندّ اسی۔ ہُن تہ پورا اک ہزار دینا ہیسی۔ ہُن تہ گورنمنٹ نیہہ چھوڑنی۔''

''قرضہ............؟ اک ہزار............؟ پورا............؟ خاکی لفافہ............؟''

تکنیاں تکنیاں فِر اوہ اوہ اک مِٹّی ناڈھیر ہوئی گیا۔ سارے کہر ے نے لوک اُسنے اَگے پچھّے جمع ہوئی گئے۔ اُف خِیدایا ایہہ کے ہویا۔ ایہہ کیہڑے پاسے نی نیلے نمبلوں بجلی کڑکی ہے۔

لفافہ اجّاں توڑیں اُسنے ہتّھاں بچ اُسنا سارا تناشہ تکنا رہیا' مگر اُسنا کے ہوسی؟ اُسکی کُتھاں ٹنگسی؟ اُسکی کُتھاں پھینکسی؟ اُسنا کے ہوسی............!

خاکی لفافے اِس گراں بچ ہر سال آونے رہسن۔ ٹوٹے ٹوٹے ہوئی رستیاں بچ رُلنے رہسن۔ فِر چھنکھڑ چھولیاں نال دؤ ردؤ ر توڑیں ڈاریاں مارنے رہسن۔ مگر...... ......! اُسنا کے ہوسی جیہڑا اجّاں توڑیں طاقچے بچ دُدّڑے بچ ڈُبیانا پھڑ کنا تہ تہڑ کنا ہے۔

بختی

بخت ڈوہنگیاں سمندراں نِچ ڈُبنے وی تکّے' نشان بننے تہ مِٹنے وی تکّے۔ ٹُھڈّ اں اُپر ہاسے پُھٹنے وی تکّے۔ دِلاں نے گوشے تُرٹنے وی تکّے۔ تاجاں والیاں کی رستے نِچ رُلنیاں وی تکیا۔ رستیاں والیاں کی تختاں پُر چُھلنیاں وی تکیا۔ اَکھیاں والے اَنھّے تہ کنّاں والے ڈورے وی تکّے۔ جیبھّاں والے وی تکّے تہ گُنگے چھلّے وی تکّے۔ آسآں نے باغ پُھلنے تہ اُجڑنے وی تکّے۔ یاداں نے دِیّے ہسنے تہ بلنے وی تکّے۔ میں کے نیہہ تکیا......؟ جے دَہساّں تہ تُساں ساریاں لوکاں ناچور...... جے چُپ رہواں' ماہڑے اندر نا روگ می ہرویلے ڈسنا رہسی۔ ماہڑے اندرنی دُنیا برباد ہوئی جاسی تہ فِر اک تہیاڑے ....!

لوک آکھسن ......ضرور آکھسن ...... بڑا کُجھ آکھسن ......اپنی اپنی مرضی نال آکھسن ......اوُٹھ جوڑی جوڑی کُجھ آکھسن ......ہَتھ پیر پھڑ کائی پھڑ کائی آکھسن ......۔ ماہڑیاں اُگڑیاں اَکھیاں ایہہ سن کُجھ تکسن۔ ماہڑے کن ایہہ سب کُجھ سُنسن۔ ماہڑے کلیجے نے ٹوٹے ہوئی جاسن۔ دو چار لہوے نیاں پُھٹکیاں' دو چار چھکیاں اوُٹھاں پُروں ڈاری مارسن۔ بے یارو مددگار تُہوئیں نے اک غبار نِچ ڈُبّی جاسن۔ فِر سارے لوک

اِتھوں اک اک کری کھسکی اپنیاں اپنیاں کہراں نے ہنیریاں بچ چھپّی جاسن......!

''ماشڑانی! اللہ تناں آباد رکھیو............ہاہا............!''

بختی اپنا بخت ٹھکّی دروازے نے اوہ کُھلّے پٹ نال چمڑی نی کُجھ بول بولے۔ فِر کھِڑ کھِڑ ہسّی۔ فِر چُپ سُن سُن تکنی رہئی۔ چر توڑیں کُجھ نیہہ بولی۔ اَکھیاں پرتّی پرتّی اِدھر اُدھر تکنی رہئی۔ کُجھ کُجھ سوچنی وی سی۔ اَج اُسنے اندر نا لاوا پُھٹّا سی۔ اوہ چُپ کِسطراں رہوے۔ اِس کوشش بچ اُسنے اوٹھاں پُر بے تحاشہ گلّاں ڈُبنیاں تہ ترنیاں رہنیاں۔ کُدرے............بختی چھ فُٹ لمّی، رنگ کالا، متھا چوڑا تہ چمکنا، ٹھڈّ اں پُر گلاں نا ٹہیر، دنداں پُر بناوٹی ہاسے، ہتھاں پیراں بچ کمنی، کالے سوف نی کُرتی تہ تمّی، جگہ جگہ اَدّل بدل تہا گیاں نال سہڑیاں نیاں رنگ برنگیاں ٹاکیاں، دو چاندی نے میلے کڑے، دواں انگلیاں نال چمڑے نے چاندی نے چھلّے، اک اَدھ پُرانی چادر............ زندگی نی ہر گل تھیں ٹھوکری نی بختی کِسطراں اِس سارے ماحول نا مقابلہ کرنی سی۔ بس کُجھ بولنی......فِر ہسنی......فِر چر توڑیں چُپ ہوئی جانی۔

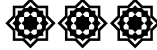
ماشڑانی اللہ تناں آباد رکھیو............! بختی نے اوٹھاں پُر فِر گل پُھٹّی۔ ماشڑانی جیہڑی اَجّاں توڑیں اپنے کم کاج بچ مصروف سی، پچھے مُڑی بختی کی تکّی حیران ہوئی گئی۔ فِر بولی......''ماسی کے گل ہے؟ تُساں نا ڈیرہ کُتھاں ہے؟ بال بچّے کی چھوڑی توں کُدھر منگنی پھِرنی ہیں؟ ایہہ تو اہڑی عُمر............ تہ ایہہ کم............!

بختی جِس گل تھیں جھکنی تہ ڈرنی سی اوہ گل فِر ہوئی۔ اک زوردار ہتھوڑا بختی نے سِر اُپر آنی لگیا۔ بختی نے سارے اندازے غلط ہوئی گئے۔ تکنیاں تکنیاں اک ٹہیر ہوئی گئی۔ اُس نے اندر اک واریں فِر زلزلے ہویا۔ اوہ کِسطراں اپنا سینہ چیر کے دہسّے۔ اوہ کیہڑے کیہڑے زخم نی دوائی کرے۔ اُس کے کُجھ ہاریا نا ہے۔ اُس نا بخت کیہڑے

کیہڑے ڈوہنگے سمندرا بچ ڈُبیا نا ہے۔ ہائے افسوس ماہڑے مَتھّے نا اشتہار لوک پڑھی نیہہ سکنے۔ میں باری لگی نی ہاں۔ ایہہ وی تہ باری لکسن۔

اِس سال بختی نی ٹھوک وی کھسّے گئی سی۔ متریریاں بختی بُڈّھی اَمّاں نا اُدھ رستے چھوڑی دِتا سی۔ کُجھ چِب کھڑبّے پہانڈے۔ دو بوڈّھے صدیاں پُرانے جندھے' اک رنگ برنگا تمبّو' ایہہ ساری کائنات بختی نے حِصّے بچ آئی سی مگر بختی فِر وی باحوصلہ سی۔ بختی نا بخت اُس دن ڈُبیا سی جدّوں صرف اک دن نکاح نے بعد اُسنا خصم دریا بچوں رُہڑی ہمیشہ واسطے ٹُری گیا سی تہ فِر متریریاں پہُر جائیاں............!

بختی وی رنڈی تہ بختی نی اَمّاں وی رنڈی......اک دُوّے نا رنڈیپا اک دُوّے نے گل پئی گیا۔ سارے اپنے اوپرے ہوئی گئے۔ ساری زندگی ہنیریاں بچ ڈُبی گئی۔ ساریاں آساں نا باغ اُجڑی گیا۔ پر بختی اَجّاں اِس اڈیک بچ اک اک ساہ گذارنی ہے............''میں باری لگی نی ہاں............اِنہاں نی باری کدوں لکسی............!''

کا گا سچّے تہ بول

راتیں نا ہنیرا تہ ہر پاسے دِسنا ہے مگر دِنّاں نی لوءَ نی کُجھ خبر نیہہ۔ اک اندرو اندری ساڑ...... کُجھ بے چینی......ساریاں نزاکتاں مُکیاں مُکیاں نیاں ہین۔ بس اگر کُجھ ہے تہ بودیاں ہڈیاں نا کھڑ کار ہے۔

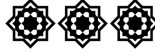
کا گا اَج تہ سچّے بول۔ بس کہڑی نی کہڑی۔ جے توں اَج سچّے بولیں میں اِنہاں اُگڑیاں اَکھیاں نال اک واری فِر اپنے سائیں کی تکّاں' فِر اَکھیاں میچی چھوڑاں' کدے نہ کھولاں تہ اِس تھیں بعد توں کھبّے بولنا رہیاں۔ شاید فِر میں تیرے بول سُناں نہ سُناں............!

کا گا! میں جمیا ساں تہ توں کوٹھے نی اگوالی آنی بولیا سیں۔ فِر توں روز بولنا رہیاں۔ میں تہ ماہڑے کہر والے سُننے رہے۔ میں تیرے نال نال کاں کاں کرنا رہیا' مِگی یاد ہے۔ جدّ وں میں کا...... کا کیتا' ماہڑے ابّے مخانے بنڈے سن۔ ماہڑی اَمّاں مِگی لوریاں دینی۔ توں ٹُری وی جانا مگر میں کا......کا......کرنا رہنا۔ کا گا توں فِر وی کھبّے بولنا رہیاں۔ ماہڑے اندر آساں نا دِیّا ہسنا تہ بلنا رہیا۔ ماہڑیاں اَکھیاں نچ تیری محبت نا دریا بگنا رہیا۔ مِگی یقین سی جے اک دن توں ضرور سچّے بولسیں تہ فِر......!

شاید اَج برف برسی۔کالا سیاہ چھڑ...... ہر پاسے نِکّا نِکّا بدّل ۔میں اپنے اندر بندری نے اک بوڈّے ٹوٹے پُر بیٹھا نا کھڑکی نا اک پٹ کھولی باہر تکنا یاں۔ماہڑے سامنے کتنیاں دِناں نا ٹھنڈا چُلّھا تہ اَگے پِچھّے کھِلرے نے سِلورے نے پہانڈے ہین۔میں اک نظر بار تہ اک اندر تکنا یاں۔اَج کاگ بلیں بلیں کیاں بولنا ہے۔اَج کوئی گل ہے......؟

تکنیاں تکنیاں ماہڑے اندروں پہیڑی جئی کھنگ پُھٹّی ۔لہو نیاں پُھٹکیاں اؤٹھاں پُر ٹھیر ہوئیاں۔شاید عقت اَخیری ہے۔

کاگا...........اَج تہ سچّے بول۔اَج اِنہاں اُگڑیاں اَکھیاں اپنے سائیں کی تکّاں۔بس کاگا...........اک واری...........کاگا...........!

دروٹنی

پُرانی تہ بُڈّھی دروٹنی پُر کُھریاں رگڑی رگڑی ہُن اوہ نستا ہوئی گیا ناسی۔ نامُرادی، محرومی تہ بیکسی نیاں تتیاں لہراں نے اُسنا سارا وجود ساڑی رکھیا ناسی۔ ایہئی نیہہ بلکہ کالیاں راتاں نے وی اُس نے وجود پُروں مانس کُھرچّی کُھرچّی اپسکی ہُن ہڈیاں نا اک برنگل بنائی چھوڑیا سی۔ اُسنیاں اَکھیاں بچوں روشنائی کدوں مکی گئی نی سی۔ آلے دوالے نے نیانے ہُن اُسکی سپّے تہ گیٹّے مارنے سن۔

بُڈّھی عُمر تہ اَکھیوں انّھاں بےاولاد تہ نامُراد جُماں دینہہ چڑھنیاں دروٹنی پُر تہڑ کھسیپٹنیاں لنگھی آونا سی۔ ساری ساری تہیاڑی ڈوہنگی بُکل ماری اؤنکرنا رہنا سی۔ شام نا اندازہ ہونیاں فِر مُڑی اندر جانا سی۔ ساری ساری رات خاباں نے جالیاں بچ ہتھ بائی رکھناسی۔

میں نِکّا جاساں جدّوں میں جُمے پہائی کی تکیا سی۔ می چنگی طراں یاد ہے جُماں جدھر وی جانا سی، دس بچّے اَگے تہ دس بچّے اِس نے پچھّے ٹُرنے سن۔ جُمے نا ڈوہنگا صافہ تہ لمّاں شملہ، ہتھّے بچ بڑا سارا کھونڈا...... جِدھر وی جانا سی، پھانڈا اپھیرنا ٹُرنا سی۔ کُدے کُکڑ تہ کُدے تالے پرونٹھے۔ انڈے تہ مانس کھائی کھائی بڑا موٹا ہویا ناسی۔ لوءَ ہونیاں کچہری لگنی سی تہ اَدّھی راتی جائی کوئی فیصلہ ہوناسی۔ مگر وقت اک جیئی نیہہ رہیا۔ فر اوہ زمانہ وی آیا جدّوں جُمے نیاں زیادتیاں تہ ظُلماں نی حد مُکن لگی سی۔ می یاد ہے۔ اک دِن حسبِ عادت جُماں اپنی ڈُیپری پُر کھلوئی زور زور نال گلاں کرنا تہ گلّو کی گراں چھوڑنے

نیاں تہمکیاں دیناسی۔

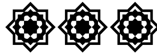
حمید جیہڑا اک غریب کہر تھیں تعلیم نے اک اعلیٰ مقام توڑیں پُہنّچا سی؛ اچانک اِس کچہری بچ آنی لگا سی۔ کے گل ہے......؟ کے گل ہے......؟ جُماں حمید کی تکّی بیشک کُجھ کہبرائی گیا سی مگر اپنیاں کونڈیاں مُچھاں پُر اِسطراں ہَتھ پھیرنا سی جے حمید اُس تھیں ڈری جاسی تہ اوہ............!

حمید کی مکتب بچ اُستادنال کیتا وعدہ یاد آیا سی۔ اُس اِسطراں لگا جے اَج اُسنا پہلا امتحان ہے۔ حمید فٹ بولی پیا...... "کے گل ہے؟......گلو پہائی............!

گُلو نیاں اَکھیاں بچوں ساون نا بدّل بُٹّھی پیا سی۔ اُسنیاں اوُٹھاں پُر متیاں ساریاں گلاں جام ہوئی گیاں سن۔

حمید لوکاں والے پاسے مُڑی اک اَواز نا سودا کیتا سی۔ "لوکو............! تُس کدوں انسان بنسو۔ کدوں تُساں بچ خُدا نا خوف آوسی۔ تُس ظالم نا ساتھ کدوں توڑیں دیسو۔ اَج گُلو نی کُڑی نی باری ہے تہ کل............! جاؤ مُڑی جاؤ اپنے اپنے کہراں نی راکھی کرو۔ تُساں نیاں دروٹنیاں پُر پتہ نیہہ کدوں ایجے لوک کھونڈا اپھڑ کا سن۔"

دراصل دروٹنی وی زندگی نی اک حرارت ہے؛ جیہڑی آدمی نے دُکھ تہ سُکھ بچ ساتھ دینی ہے۔ جدّوں بندہ سُکھی ہونا ہے تہ لوک اپنی دروٹنی نا ایڈرس دینے ہین۔ امیراں نی دروٹنی پُر غریباں نیاں آساں نا سودا ہونا ہے؛ مگر غریباں نیاں دروٹنیاں پُر بے بسی تہ مجبوری نے ستھرے اؤنکر نے رہنے ہین۔

کچہری

دِل آکھنا ہے جے اِس کی مُنڈ وں پٹّاں۔تہٗر وئی تہٗر وئی اِس نا اک اک جوڑ ادھیڑی رکھاں۔فر ....دوٗ ر دریا نے کنڈھے سٹّی آواں۔لوک وی آکھن تہ اِس کی وی پتہ لگے۔

مگر فر کے ہوسی؟ کے میں اِس کی مُنڈ وں پٹّی وی سکنا ہاں۔اِس نیاں جڑاں تہ چوفیری دوٗ ر دوٗ ر توڑیں کھِنڈیاں ہوسن۔اِس نے ٹاہلے تہ ٹاہلیاں......ٹاہلیاں اُپر پتّر ...... پتراں نی چھاں...... کہوُنفریاں ٹاہلیاں نے کچھے بِچ چِڑیاں نے آہلنے......بوٗٹے نے مُنڈھ دینہہ نیاں رِسماں نال نال کچہریاں تہ شام ہونیاں چِڑیاں' گٹاریاں نا کہٗنکار ہ......! اَجّاں تہ ماہڑی کچہری باقی ہے۔اِس نا ویلہ کدوں آوسی؟

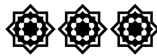
ڈوہنگیاں جڑاں والے بوٗٹے کدوں توڑیں ٹِکئے رہنے ہین۔اک نہ اک دِن ضرور ٹہیئے پینے ہین۔جڑ نالوں جڑ ٹرُٹّی جانی ہے......مُنڈھ نالوں ٹاہلا......ٹاہلے نالوں ٹاہلیاں تہ ٹاہلیاں نالوں پتّر۔پھڑکی پھڑکی ......تڑفی تڑفی ...... بے رنگ تہ بے شکل چھانڈیاں نیاں موہنڈھیاں پُر ڈاریاں مارنے ہین۔کوئی مشرق کوئی مغرب ۔ کسے جابے بِچ سِر دِتا ہونا ہے تہ کوئی رستیاں بِچ تڑفنا چھڑ کنا ہے۔کوئی اَدھ موئی پھنڈر کندھے پُر چمڑیا نا اک اشتہار بنی گیا نا ہے۔

مگر اِس بوُٹے نا کے ہوسی۔ جتھے اَجّاں ماہڑی کچہری لگنی باقی ہے۔ اِس نے پتّر تہ پتراں نی چھاں...... چوفیری مُنڈھ نے بودیاں تراڑاں ناتھڑا...... اگل بگل قبرستان ...... قبرستان بچ رنگ برنگے جھنڈاں نا جاڑ...... ایہہ سارا کُجھ ماہڑیاں اَکھیاں بچ سرکنا ہے۔ ماہڑیاں اڈیکاں نے کلیجے بچ ڈوہنگے چیر لانا ہے۔ ماہڑیاں اوُٹھاں پُر گلاں نا ہجوم ہے۔ می بس اتنی فکر ہے جے ماہڑی کچہری کدوں...... تہ کے...... کچہریاں والے کدھر گئے...... ماہڑی کچہری نال کے ہوسی۔

کتنیاں دِناں تھیں ایہہ بوُٹا ماہڑے قلاوے بچ ہے' جیہڑ اچُپ چاپ ماہڑیاں ہاڑیاں تہ صدمیاں کی اپنی بے بسی نے اندر دبانے نی کوشش کرنا ہے۔ ماہڑے اندروں تُہوا پھٹّی پھٹّی اِس بوُٹے نے اگل بگل کھلری جانا ہے۔

تکنیاں تکنیاں ٹاہلے تہ ٹاہلیاں نے پھُنے نی رکڑ رکڑ...... ٹاہلیاں پُروں پتراں نے بچھوڑے...... چڑیاں نے اَدھ کچّے آہلنے بچوں لمکنے سُکّے کہا ہ نے نامُراد تیلّے ...... تھڑے نے چوفیری پہنگ تہ تہتھورا...... تھڑے نے بشکار بودیاں تراڑاں پُر پتراں نا ڈھیر...... قبرستان تکّی ماہڑے لنگّاں بچوں ساہ سُکّی جانا ہے۔ ہر پاسے کنڈیاں نا ڈھیر...... سمبلواں نے جھنڈاں نا کہتّا جاڑ...... اِس طراں لگنا ہے جے اِتھوں کچہری مُکّی گئی ہے۔ رونقاں والے ٹُری گئے ہین۔

توں شاید ہُن اپنیاں کہراں اندر کچہریاں لاسن۔ مگر ماہڑا کے ہوسی؟ ماہڑی کچہری کدوں تہ کُتھے لگسی؟

چرپٹھاں

چین چک ماہڑے کلیجے بچ اُس گل نا احساس چُبھّن لگا ہے جے سامنے کھلوتا نا چوکیدار می اَج ضرور اک باہی کُرسی پُر بہنے واسطے آکھسی؛ جسکی تکنیاں بے اختیار ماہڑے ہتھّاں پیراں بچ بے بسی نیاں سنگلاں پئی گیاں ہین۔ دروازے تھیں اندر آونیاں اَدھ باہی کُرسی ناڈر میچو فیری دِسن لگا سی۔ سارے وجود بچ اک رولا مچّی گیا سی۔ شاید اِس گل نا اصرار سی جے می اِس اَدھ باہی کُرسی پُر اَج بہنا پیسی۔

دوُر کھلوتا نا چوکیدار اِس اڈیک بچ سی جے میں اُسنا آکھا منّی اُسنیاں اپلاتیاں خوشیاں نی حوصلہ افزائی کراں، مگر کُرسی پُر بہنے نا خوف ماہڑے ہر فیصلے کی رَدّ کری چھوڑ نا سی۔ اللہ خیر کرے۔

اوہکھیاں سوہکھیاں میں اک باہی کُرسی پُر ٹِھیئی گیا ساں۔ مِکی اِسطراں لگنا سی جے ایہہ کُرسی نیہہ بلکہ جہنم نی کُھپری ہے۔ جتھے ماہڑا ہر نگل اَگی نے پہاٹمبڑ بچ جھُسن ہونا سی۔ پتہ نیہہ کے گل ہے۔ اپنے اَگل بگل لوکاں کی تکّی می اِس گل نا اندازہ کرنا کِیاّں مُشکل تھیں مُشکل دِسنا ہے۔ جے ماہڑے اندروں تھُواں جدّوں چوفیری کھِنڈّی جاسی تہ ایہہ لوک......ایہہ کُرسی......اِنہاں نا کے ہوسی؟

"بچّہ ذرا تکیاں اِس کاپی پُر بابو کے چرپٹھاں لانا ہے۔"

تکنیاں تکنیاں دروازے تھیں لئی ماہڑی اک باہی کُرسی توڑیں اک لین لگی گئی۔
ماہڑیاں اَکھیاں کا پی نیاں چر ہیٹھاں تھیں ہٹنی دروازے نے باہر توڑیں پھری گیاں۔
ماہڑے اندر نے ڈرے نا اک نواں بوُٹا جمن لگا۔...... 1...... 2 ...... 4...... 8......
ایہہ اخیر پُر میں تہ نیہہ............!

کھونڈا کہسیٹنی کُمّی بُڈھی ماہڑے کول آنی پُہنچی سنگاً کرہیڑی کر ہیڑی اُس کُجھ بول بولے مگر کے دہساں اُسنے اوُٹھاں پُر پوری گل وی نیہہ سی پھٹی۔ ماہڑے اندر چین چک اگ لگی گئی۔ ماہڑیاں اَکھیاں بچوں لوہ ٹُمکی گئی۔ ہتھاں پیراں بچوں اَگّی نے سرا کے پُھٹّن لگے۔ اُسنی اَدھ موئی گل تہ کُرسی نی چیں چیں ماہڑے واسطے اک عذاب بنی گئیے۔ اک واری فر میں اِس سارے ماحول تھیں نسنے نی کوشش کیتی مگر...... کُرسی نے قلاوے بچوں نِکلنا ماہڑے واسطے کوئی آسان کم نیہہ سی۔ شاید اَج واپسی نا دِن سی۔

نِکّا جا ساں اَمّاں نی چھاتی نال مُنہہ لائی مِٹھیاں مِٹھیاں چوساں مارنا ساں۔
اَمّاں ماہڑے مُنہواں پُر ہتھ پھیرنی پتہ نیہہ کیہڑے کیہڑے خاباں نچ ڈولنی رہنی سی۔
ہتھ پیر چائی چائی گیت بولنی رہنی سی، مگر میں .... میں تہ اپنیاں ہتھاں نال اُس نا مُنہہ چر ہیٹھنا رہنا ساں۔ فر اوہ لاڈے نال ماہڑیاں انگلیاں نے پوٹّے توسنی رہنی سی۔ چُپ تکنی رہنی سی۔ چر چر توڑیں کُجھ سوچنی رہنی سی۔ ماہڑے پتلیاں پوٹیاں نا خوف اُسنے کالجے کی چر ہیٹھنے سن مگر............!

جدّوں کہسیٹی نی باری آئی، ماہڑیاں پوٹیاں نا سیک بدھن لگا۔ میں دواں دواں ہتھّاں تلن چر ہیٹھن شروع کیتا۔ اِیّو نیہہ بلکہ کندھاں نال کھلوئی کندھاں چر ہیٹھیاں۔ اَمّاں روز کہنی تہ میں روز چر ہیٹھنا .... ماہڑیاں انگلیاں نے پوٹّے پتلے ہونے رہے۔ میں اپنی حرکت تھیں باز نیہہ آیا۔ اَمّاں ٹھاکنی رہیئی۔ ہائے افسوس جے گل اُتھے

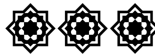
مُکی ہونی۔

بلیں بلیں میں اندروں باہر نِکلی لوکاں نیاں لِشکنیاں رنگ برنگی کندھاں‘ دروازے تہ کھڑکیاں چر ہٹھیاں۔لوک کدوں ماہڑی اَمّاں ہاروں اِس گل کی برداشت کرنے سن۔روز ماہڑے بوڈّے دروازے نال شکایتاں نی اک پنڈ لکائی جانے سن۔ اَمّاں ایہہ سب کُجھ برداشت کرنی ریہئی‘ مگر اُس نے دِل پُر چر ہٹھ ڈوہنگی ہونی ریہئی۔ ماہڑی ضِد نی بیل پھلنی ریہئی۔ماہڑیاں پوٹیاں بچوں حرص نی اُگ کدوں ہسنی سی۔اِسنا سیک لِشکنیاں متھیاں تہ سُچیاں دِلاں توڑیں پہچی گیا سی......تہ فِر ....!

ایہہ سامنے تحصیل نا دروازہ ہے۔دروازے نے مُنڈ پتھراں نیاں بودیاں سِلّاں ......اُسنی کاپی نا ورق...... کمنے ہَتھ پیر......لِشکنا مَتھّا...... بوڈّا کھونڈا......اک باہی کُرسی......کنڈی پچھّے خزانے نی کھڑکی......تہ بے شمار چر ہٹھاں۔

''بابو جی سارے لوک ٹُری گئے ہین۔پینشن والے سویرے آوسن۔''

چوکیدار نی کھوری گل نال میں جاگی اُٹھیاں۔اک باہی کُرسی می اپنے قلاوے بچوں چھوڑی دِتا نا سی۔ماہڑیاں انگلیاں نے تیلے پتلے پوٹّے دنداں بشکار کدوں نے پھسّی گئے نے سن۔پوراز ورلائی میں پوٹّے چِھکّی کڈھی آندے سن‘ مگر اِنہاں پوٹیاں پُر دو ڈوہنگیاں چر ہٹھاں پئی گیاں سن۔اک چر ہٹھ تہ ماہڑی اَمّاں نے مُنہویں نی ہے۔دُوئی نا پتہ کُن دیسی......؟

کریک ڈاؤن

اوہ بڑی ہی سوہنی بستی سی۔ایہجی بستی جے دُنیا نچ شاید ایہجی کوئی مثال ہووے‘ خاص کری موسم بہار۔لوہ ہونیاں لگوے نے مِٹھے مِٹھے بول نِکیاں بڑیاں نی نیدر کھسی لینے۔چڑیاں‘ کاگ‘ کبوتر‘ آلنیاں بچوں باہر اُڈری آونے چھیری مِٹھی مِٹھی ہوا تہ اِس ہواوَ نال ناچ کرنے چڑیاں کا گاں نے بول۔اُدھر باولیاں تہ ڈبوریاں پُر کُدے کڑیاں نے آپسی گوشے تہ کُدے گبرواں نے کھڑ کھڑ ہاسے۔اِدھر باوے صمدے نی لمبی کھنگ۔جے کُدے کھنگار پھسی گیا تہ باواٹلی ہوئی جاسی۔ماسی بیگاں نے چُلھے نے چھیری لوکاں نی پہیڑ۔چمچے تہ پیالیاں ناں کھڑ کار۔دُلّی خان نے الگوجے نیاں اُچیاں‘لمیاں تہ مِٹھیاں سُراں‘اس بستی نی رونق سن۔

میں ایہہ ساری کُجھ پُھلی جاساں۔پر عبدل پہائی نے دانداں نے گلے نچ چمکنی مہَیل تہ اِس مہَیل نی چھنکار۔جیئے سُتیاں وی یاد آئی جائے‘ ترس کھائی اُٹھنایاں‘ سونا‘ بانکا‘ عبدل‘ عبدل نے تیلے تیلے دانداٹھ گٹھاں اُچے‘ کُنڈے سنگھ‘لیپئے نچ جدوں وی داندں نی دڑائی ہونی عبدل نے داند جتی جانے عبدل تہ عبدل نے داند سارے گراں نچ مشہور سن تہ فِر اک دِن کے ہویا۔کے نیہہ ہویا۔اُس گراں نچ چر تِکر لوہ نیہہ ہوئی۔

کگو نیہہ بولیا......لوک نیندروں نیہہ جاگے' باہدے صمدے نے گلے بچ کھنگ پھسی گئی۔ ماسی بیگاں نا چُلہا ٹھنڈا ہوئی گیا۔ دروازے نیہہ کُھلے' کھڑکیاں نیہہ کُھلیاں' دُلّی خان نے الگو جے نیاں سُراں ڈونگے سمندراں بچ ڈُبی گیئاں' بمب' گولیاں' نے گٹکار' ساری بستی کی چُپ کرائی گئے۔

زندگی بچ پہلی واری عبدل دروازے پُر آنی کھلوئی گیا۔ اُسنیاں اکھیاں بچوں تیلے داننداں نی شکل غیب ہوئی گئی۔ کناّں بچوں مہیلاں نی چھنکار مُکی گئی۔ اوہ کھلو تہ تکنا رہیا' اُسنے اوٹھاں ہروں گلاں غیب ہوئی مہیلاں' اُسنے ہتھ پیر جام ہوئی گئے' اُسکی اسطراں لگا جے اَج اوہ ننگا ہوئی گیا ہے۔ اُسنی جوانی نے ٹال' مُکی گئے۔ تیلے داننداں نی دوڑائی کیہڑا کرسی۔ ایہہ سوچیناں سوچیناں تڑکری ٹہیئی گئی تہ فر۔

اوہ اجاں وی باہر جانے نی ضد بچ سا۔ پر اَج اُسنے چاھڑے کیہڑا چڑھیا' اُس کس نال بُر یائی کیتی ہے۔ اوہ کس نے لیپے بچ نیہہ گیا۔ اچن چیت اُس نی گردن بچ کُڑل پئی گے۔ اُسنیاں اکھیاں بچوں لہونیاں پُھٹکیاں پھٹن لگیاں۔ اَج اوہ کھلاّ ہوئی گیا۔ اج اوہ شرمندہ سا۔ اُسنیاں اکھیاں بچ دُور سڑک نے منڈ تکر ہر چیز ننگی ہوئی گئی۔ اوہ فر دروڑن لگا سی۔ اوہ فر ننگا ہوئی گیا سی۔ اُسکی اِسطراں لگنا سی جے اوہ اجاں وی دوڑنا ہے تہ اُسنے مگر اک لشکر ہے۔ نامرادیاں تہ نا اُمیدیاں نا لشکر۔ عبدل فر کھلوئی گیا' ہن تہ اُسنے سارے وجود بچ کُڑل پین لگے سن۔ اوہ مُڑی مُڑی پیچھے کُجھ تکنا سی مگر اُسنیاں گِٹیاں بچ اک ترش آلے نی رسی بدھی نی سی۔

میں عبدل ہاں......عبدل......ماہڑا......اوہ بوٹے نی بکھی نال نا چھپر ہے' اس چھپرے نے اندر ماہڑی بڈھی اماں نیاں پیڑاں دفن ہین۔ ایو نیہہ بلکن چواں پہناں نا سہاگ تہ بیمار بیوی نیاں حسرتاں نا وی اک سمندر ہے۔

اپناناں اک واری فر دَہس۔

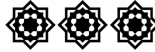
ماہڑاناں عبدل ہے......عبدل......جیہڑا اِس گراں بچ تیلے داننداں نی دڑائی کرنا سی میں اک ایجے چھیر بچ رہنایاں جسنیاں کنداں پُر دُکھا درداں نی مِٹی نا لیپ ہے تہ جس نی چھت اَسمان نال جُڑی نی ہے۔

''تیرے کہُر اَج کریک ڈاوَن ہے...... پوری بستی بچ کریک ڈاوَن ہے''......

ماہڑے کہُر تہ اُس دن کریک ڈاوَن لگا سی جدوں ماہڑا ابا مری گیا سی تہ اُس تھیں بعد ایہہ کریک ڈاون اَج تکر اِس کہُرے بچ آباد ہے۔پھُنکھے نا' عزت نا کریک ڈاوَن۔

اچھا......اُٹھ......دروڑ......اُس منہڈارے تِکر دروڑ...... پیچھے مُڑی نہ تکیاں ......جلدی جلدی دروڑ......ایہہ دروڑ تہواڑی اخیری دروڑ ہے......جلدی کر......جلدی دروڑ......فِر اک ٹھاہ ہوئی......اک لہونی فوار پھُٹی......عبدل نی گردن بچ اکڑا اُکڑ ل پیا۔

اوہ اپنا گوجا تلوسن لگا۔اُسنے ہتھے بچ اک کاغذ آیا......اک لمی ساس ماری اوہ چُپ ہوئی گیا' ریشماں نی دوائی دارو کیہڑ اکرسی۔

دروازہ

زِمّی پُر اونکر نے ستاریاں کی اِسطراں تروڑ مروڑ کرنا سی جے ہُن ریزہ ریزہ کری چھوڑسی۔ پرجدّ وں اچانک اُسنیاں پیراں بچوں آتش فشاں پھُٹّن لگے تہ اوہ بے سمّت لمکن لگا۔ دوڑن لگا۔ پِچّھے دؤ ردؤ رتوڑیں رستیاں نی چھاتیاں پُر شیشیاں نے خنجر دَبنا گیا۔ پتہ نیہہ ایہہ اوہ کیاّں کرنا سی۔

دینہہ نے لِسّے وجود بچ اک زوردار دھا کہ اک واری فِر ہویا۔ اِسطراں لگنا سی جے اَج فِر کسے ڈوہنگی ڈاب بچ ڈُبّی جاسی۔ اک واری فِر ہنیریاں نا جمگھٹا اِس دُنیا پُر وار کرسی۔

ذرّے ذرّے کی اپنیاں خوفناک پنجیاں بچ لئی مروڑ دیسی۔ دروازے اپنے آپ کُھلّی جاسن...... معصوم رستیاں پُر مجبور قدماں نی چھنکار ہوسی۔ کائینات نے کلیجے بچ چُھریاں چلسن۔ لہونیاں نہراں پھٹسن۔ چوفیری شرڑکاں گُنگیاں ہوئی جاسن۔ اَسمان تروڑ ہاسے بے جان ہوئی جاسن۔ اوُٹھاں پُروں بس دو چار بول کِھسکی تہ نامُرادی نی دلدل بچ ڈُبّی جاسن۔ دروازے فِر بند ہوئی جاسن۔

ماہڑے دروازے اَگے ننگا مُنگا' چھاتی پُر نواں نال کرہیڑے بے شمار زخم' اَکھیاں پُر چوفیری کالے کڑے ہتھّاں پیراں بچ کمنی مُنہو اں پُر بے آسی نے پیلے جنگل' اُؤٹھاں پُر بے مطلب لفظاں ناٹہیر .... پتہ نیہہ کدوں پُروں اپنے آپ نال جنگ کرنا اِتھے آنی پُجّا ہے۔ پتہ نیہہ ایہہ ہے کیہڑا............؟

ماہڑا دروازہ کدوں پُروں بند ہے۔ ماہڑے اندر اک میں نیہہ کُجھ پُرانیاں تصویراں ہین۔ ایہہ اُنہاں لوکاں نیاں تصویراں ہین جنہاں نے مُنہو یں پُر خوفناک زاویے ماضی نیاں جنگی علامتی بنی گئے ہین تہ اوہ............!

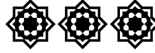
ایہہ کہر جدّوں بنیا سی۔ ماہڑے دادے بلیں جے مِکی اندر تھکّی باہروں دروازہ بند کری چھوڑیا سی۔ دروازے نے باہر لوہے نیاں موٹیاں موٹیاں سیخّاں لائی گیا سی۔ اندر اک لفافہ تہ اک کاغذ چھوڑی آپوں پتہ نیہہ کیہڑے پاسے ٹُری گیا سی۔ اِس کاغذ پُر کالے تہ پیلے حرفاں ناٹہیر ہے تہ ایہہ ٹہیر ہمیشہ ڈراؤنیاں اَکھیاں نال ماہڑے واخ تکنا رہنا ہے۔ اِس نے ڈرے مارے میں کندھے نال چمڑی جانا یاں۔ اک آس دِل بچ ٹُھکھنی رہنی ہے ''دوروازہ کدوں کُھلسی ....!''

مُتاں ہوئیاں نہ دروازہ کُھلنا ہے تہ نہ اندر نا ہنیر امکنا ہے۔ ماہڑیاں اَکھیاں' ماہڑے ہَتھ پیر...... اک اک انگ ماہڑے نالوں بکھ ہونے جانے ہین۔ ہنیریاں تہ سویریاں نی ایہہ پاگل جنگ ماہڑے اندر روز ہونی ہے۔ فر کُجھ گلاں نے بول اِس کال کوٹھڑی نیاں بُڈھیاں کندھاں بچ دفن ہوئی جانے ہین۔ ہائے افسوس ماہڑا کے ہوسی............؟

ایہہ اُس دن نی گل ہے جدّوں احساس نی کوکھ پُھٹّی سی تہ دو حرف نامُرادی نی چھاتی بچ پُھسم ہوئی گئے سن۔ دروازہ...... سیخّاں ...... تروڑی مروڑی فر اُس وار کیتا

سی۔ ماہڑے اندر پہنجل پُھٹّا سی۔ اَکھیاں تاڑے لگی گیاں سن۔ ہَتھ پیر ٹھنڈے ہوئی گیئے سن۔ یاداں نیاں فصلاں پکن لگیاں سن۔

''اک واری فِر شیشے اَگے کھلائی آپوں ٹُری گیا ہے۔ اندر کسطراں آیا...... دروازہ کسطراں کُھلیا...... سینہ کس ٹھپیا...... فِر کدوں آوسی...... دروازہ کدوں کُھلسی...... میں تہ فِر ڈِیکساں...... شیشہ روز تکساں...... جے فِر نہ آیا...... رَبّا کے کرساں......؟ ......دروازہ ضرور کُھلسی...... دادا فِر مُڑسی............!''

اڈیکاں

زندگی بڑی پھیکھ تہ بلا ہویاں نی بنی گئی ہے۔سویریاں نی سُر تہ دِیگراں نا راگ، راتاں نی چُپ، دِناں نا رولا، ساون نا بدّل، ہر پاسے نا سبزہ، مِٹھّی مِٹھّی ٹھنڈ، دریاواں نی سُوں سُوں، ہاڑے نیاں تُہپّاں تہ جیٹھے نے چھلّے...... پتہ نیہہ کیہڑے پاسے ٹُری گئے ہین۔سارا کُجھ کہر وں بے کہر ہوئی گیا ہے۔ایہہ دینہہ چڑھیا تہ اوہ چھنکھڑ چھولا۔بے خصماں پھانڈا پتہ نیہہ کیہڑے پاسوں ہبّڑ دبڑ کری آئی جانا ہے۔نہ موسماں نچ کوئی رنگ ہے نہ دِلاں نچ کوئی چین۔کائنات نا اک اک ذرّہ محرومی نی ڈوہنگی ڈابے نچ ڈُبیا نالبھنا ہے۔شہراں نا رولا تہ جنگلاں نی چُپ اک دُوّے کی تکّی تکّی کُجھ اندرو اندری رونے ہین۔دواں نیاں بے چین اَکھیاں ڈیلیاں تھیں باہر آئی گیاں ہین۔دواں نے اوُٹھاں پُر لہو نیا پھٹیاں جمّی گیاں ہین۔دواں نے متھیاں پُر بے شمار زخماں نے نشان دِسنے ہین۔سارا عالم چُپ ہے۔بے بس ہے تہ شرمسار ہے۔اَج..........!

اَج سارے رسم ورواج بے رنگ لفافیاں نچ بند ہوئی گئے ہین۔جِنہاں پُر کوئی وی اَتہ پتہ نیہہ لِکھیا نا۔اَج زِمّی اسمان نا رِشتہ وی ختم ہونا دِسنا ہے۔سویریاں نے

ہنیر یاں تہ ہنیر یاں نے سویریاں نی مٹّی پلیت کری چھوڑی ہے۔حرص نیاں تُند طرار لہراں فِطرت نے نظاریاں کی چٹّی تہری چھوڑیا ہے۔گُناہ تہ ثواب خلط ملط ہوئی گئے ہین۔اک افراتفری ہے۔

''ابّا......؟......ماہڑا ابّا کشمیروں کدوں آوسی؟ امّاں......ماہڑا ابّا......!''

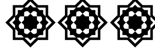
اُس نی طوطلی آواز جدّ وں وی نازک اوٗٹھاں پُر پھٹّی۔کائینات نے کلیجے پُر چُھری لگی۔لہو نے فوارے پُھٹّے۔عرش وفرش کمیا۔پر نیڑے تھیں کسے وی اُسنی گل نا جواب نیہہ دِتا......اُسنا ابّا کشمیروں کدوں آوسی......اُس نی ڈیک نا ویلا کدوں مُکسی ......کدوں اُسنا بابل کہر آوسی......کدوں اُس نی چھَول ٹافیاں نال پہرسی......کدوں مُنہہ نال مُنہہ لاسی؟

حادثے انسان نی عقل تہ شکل بگاڑی چھوڑنے ہین۔جدّ وں جدّ وں وی اِس زِمّی پُر حادثہ ہویا۔غماں نے سُمندر بیکساں تہ مجبوراں نے سینے اندروں پُھٹنے رہے۔معصوم تہ مظلوماں نے کہراں پُر بجلی چمکنی ریہئی۔آساں تہ اُمیداں نے چھپّر سڑنے رہے۔

کُجھ ہی دن ہوئے ماہڑے گماہنڈ نیلے نمبلوں بجلی کڑکی سارے نا سارا کہر سڑی گیا۔کالا سیاہ تہوٗاں سارے گراں بچ کھنڈی گیا۔سارے لوکاں نیاں اکھیاں اَتھرواں بچ ڈُبّی گیاں۔اللہ کے ہویا۔

ارشد ایہہ ساریاں گلاں سُنتا رہیا۔لوکاں نے اتھروں تکنا رہیا' پر اُسکی ایہہ پتہ نیہہ سی جے جدّ وں اُسنے رونے نی باری آوسی۔ایہہ سارے لوک ٹُری گئے ہوسن۔سارا کُجھ پُہلّی جاسن۔سارے لوک اپنے اپنے کنّ کچّی گوہجیاں بچ رکھسن۔اکھیاں بند کری حرص نی گُنگی سڑکا پُر دروڑسن۔

اَج پہلی واری ارشد چھُمسے بچ جا گیا۔اُدھر لکڑابا نگ دِتی اِدھر اُسنیاں اوُٹھاں پُر اک مِٹھّا پر زخمی بول کھسکی تہوائی بنی گیا۔"اَمّاں............لوہ تہ ہوئی گئی ہے۔اَج ماہڑا ابّا آوسی۔سارے لوک کشمیروں مُڑی آئے ہین۔ اَمّاں .... منجیاں .... کہوڑے............ پہاروں............سارے آئے گئے ہین۔اَمّاں چماں کہوڑا اوی مُڑی آیا ہے۔اَمّاں ابّا کدوں آوسی......ٹافیاں کیہڑا دیسی............؟

فرق کیہڑی گل نا ہے؟

چِٹّی گوری گندل جئی............بس اَڈّے پُر اِدھر اُدھر پھِر نی، اِس طراں لگنا جے کوئی رنگ رنگیلا سَپ پسلیٹے مارنا............نیہہ............نیہہ............ایہہ پتہ لگنا جے اَکھیاں وی کوئی فیصلہ کرن تھیں قاصر سن۔ تکنیاں تکنیاں گمی گمی جانی............فِر لبھنی ....فِر اُوّے ہوئی جانی۔ ماہریاں ہَتھّاں پیراں بچوں اَگی نے سراکے نِکلی جانے۔ اؤٹھاں پُر گلاں نے دھبکار پھُٹّی پھُٹّی جانے۔ آکھاں تہ کے آکھاں ....تکّاں تہ کے تکّاں۔ دِل نی تہڑ کن کیہڑا تھمسی۔

ہائے افسوس میں کیہڑی کیتی اگے لگیاں۔ ہے تہ اک کُڑی ہے نا پری تہ نیہہ ....نیہہ ....نیہہ ....ایہہ پری ہے۔ پری میں وی اَج توڑیں اِس طراں نی کُڑی نیہہ تکّی ....اگر تکّی وی ہوسی پر اِسطراں نی مٹیالی چال والی نیہہ تکّی ....ٹِک ....ٹِک ....اُچّی اَڈّی والی چپلی نا رولا اُس نی مست ٹور بچ سَتّاں سُراں کی آباد کرنی سی۔ ہائے اللہ اِس شہر بچ ہور وی اِس طراں نے پکھنو ہوسن۔ ماہڑے آلے دوالے وی تہ بہتیریاں رنگ برنگیاں چڑیاں اُڈرنیاں رہنیاں ہین پر............ایہہ تہ کُجھ ہور ای تماشہ ہے۔

چلو............چلو............میں پچھے مُڑی تکیا............کنڈیکٹر ہَتھ نال اشارہ کیتا............بیٹھو............بیٹھو............گڈّی چل پئی اے اپنی اپنی سیٹ پُر بیٹھو۔ میں اک واری فر اِدھراُدھر تکیا۔ ماہڑیاں اَکھیاں بِچ ہنیر اپھری گیا۔ چڑی اُڈری گئی۔ گڈّی زورنال کوک ماری۔ پہارے پہارے قدماں نال میں پچھ کھرے ہوئی گڈّی والے پاسے ٹُرن لگاں۔ ماہڑیاں اَکھیاں ماہڑے تھیں اوہلے چڑی کی اُدرنیاں تکنیاں رہیاں۔

سارے لوک گڈّی بِچ بہئی اپنے اپنے کہراں نے نقشیاں بِچ رنگ پہَرنے رہے۔ اپنے اپنے بال بچّے نال گلّاں کرنے رہے۔ بُڈّھے پہڑیاں نے ڈوہنگے سؤٹے مارنے گڈّی بِچ تُہویں نے غبار چھوڑنے رہے۔ مگر میں............میں اَکھیاں میچی بس اَڈّے پُر کِھلرے نے اپنی اَکھیاں نے اَتھروں تہ اَتھرواں بِچ چمکنے اُس نے مَتھّے پُر بالاں بِیاں تاراں گِننے رہے۔ گڈّی شڑک پُر دروڑنی رہئی۔ ماہڑیاں آساں کی تر ہونی رہئی۔ گڈّی والے ماہڑا کوئی سرفہ نیہہ کیتا۔ شڑک پُروں اُڈرنی دُودڑ زورنال گڑاکا ماریا۔ گڈّی اچین چت کھلوئی گئی............بس اِس تھیں اَگے نیہہ............شڑک خراب ہے............سارے لوک گڈّی بچّوں باہر آئی گئے۔ ماہڑیاں اَکھیاں شڑکے نے کنڈے پُر آنساں پھرولن لگیاں۔ سارے لوک ٹُری گئے۔ میں دواں ہَتھّاں سینہ کہوٹی اک پتھرنی نیلی سِل پُر بیہئی گیاں............اوُٹھاں پُر فر بول نچن لگے............تُس............میں............تُس............میں............اوُٹھاں پُر گُنگیاں گلّاں کہنکارہ باہیا............تُس............میں............ایہہ بیگ............ایہہ تُساں نا بیگ میں چاہی لیساں............لوک ٹُری گئے ہین۔ دینہہ نیاں رِسماں اپنا بوری بِسترا بنھّی لیا اے۔ ہنیرے اِس نی کاڑھ بِچ ہین۔ ماہڑیاں بے سُریاں گلّاں سُنی اُسنیاں

گول مٹول اَکھیاں بِچ حیانے موتی چمکن لگے۔ اُس کی ماہڑے حُلیے تھیں شاید خوف لگن لگا سی۔ اُس ماہڑے اوُٹھاں پُر گُنگیاں گلاں نا کہنکارہ سُنی لیا سی۔ اُس کی کُجھ شک ہوئی گیا سی............ اوہ ڈری گئی............ کھری تھُپ بچ اُسکی سپت کنڈے چڑھی گئے۔ اوہ کمن لگی............ دریا کیہڑا ٹپا سی............ کہر کدوں پُجساں............ اِس اُپر بندے نیاں حرکتاں تھیں پتہ لگنا ہے جے............ خُدا خیر کرے............!

دیدی............ اُس پچھے مُڑی تکیا............ میں فِر دیدی آکھیا............ دیدی .... اُٹھو چِر ہوئی گیا............ میں تُساں نا بیگ چھنگساں............ میں تُساں کی دریا ٹپاساں۔ تُس............ اُٹھو چِر ہوئی گیا............ دینہہ ڈُبنا جانا اے............ پینڈا دوُ راے۔

ماہڑے اوُٹھاں پُر کھلرے نے بولاں کی اُس کِس طراں قبول کیتا۔ اِس گل نا می نیہہ پتہ پر ایہہ گلاّں سُنی اوہ تاولی تاولی اُٹھی............ مُنہہ جوڑی بس اک گل کیتی .... بھیّا............ بھیّا............ اُس نے اِنہاں بولاں تھیں پتہ لگنا سی جے ایہہ بول بڑے زخمی بول ہین۔ اوہ کسے کی وی بھیّا آکھنے واسطے تیار نیہہ۔ پتہ نیہہ کِیاّں بھیّا نا بول اُسنے سنگھیے بچوّں اَڑ کی اَڑ کی نکلنا سی۔ ماہڑے حُلیے تھیں اَجاں وی اوہ خوفزدہ سی۔

خُدا نا شُکّر ماہڑے اوُٹھاں پُروں گُنگے بول غیب ہوئی گئے۔ ہتھاّں پیراں بچوّں پُھٹنے آلی اَگی نے سرا کے اُسنے مَتھے پُر شِشر کا ہنٹیاں بچ گُم ہوئی گئے۔ اُس اک نیس بچ سوسوواری می بھیّا آکھیا............ اُسنیاں اَکھیاں بچوّں حیانیاں سجریاں لہراں ماہڑے ہوش وحواس کی جان بخشی۔

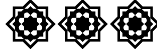
بھیّا چلو............ ماہڑے کہر توڑیں چلو............ اُس نے آکھے بچ عجیب

لذّت سی .... میں نہیہ سمجھی سکیا۔ نہیہ .... دیدی .... نہیہ .... تُس جاؤ .... رَبّ خیر رکھی فِر مِلساں .... میں تُساں نا بڑا پیر آں .... پر .... اُس اک نظر نال می فِر تکیا۔ تکنیاں تکنیاں اوہلے ہوئی گئی۔

شُکّر اے امانت بِچ خیانت نہیہ ہوئی۔ جے تہ ماہڑی نیت پُر اِس سفر نا دارومدار ہونا فِر کُجھ اُلٹ پلٹ سی .... پر اللہ کیتا خیر ہوئی گئی۔ کہر جائی گل کرسی .... اَج اُس کی ضرور پتہ لگا ہوسی جے رِشتے سچّے ہوون تہ ہنیریاں بِچ وی کوئی ڈر نہیہ۔

جی .... آہو .... میں کل شام ویلے آیا ساں .... خیر ہے نا ......
......شاباش .... اوہ توں تہ ماہڑا نگ رکھیا .... ماہڑا ہی نہیہ بلکن پوری قوم نا نگ رکھیا .... مِگی اِیّو اُمید سی .... جِس کُڑی تو اہڑے نال کل سفر کیتا' اُس ماہرے سامنے بڑا رویا۔ میں کے دَہساں کتنا رویا .... روئی روئی اُسنیاں اَکھیاں سوتری گیاں .... مگر میں .... میں تہ اُس نا بیگ چھنگی آندا .... اُس کی دریا ٹپایا .... خیری نال کہر پہچایا۔

نہیہ .... نہیہ .... اُس تیری کوئی شکایت نہیہ کیتی۔ اوہ جِس گل کی رونی سی' اوہ گل ای ہورا اے۔ تہ اوہ کے گل اے؟ .... گل بڑی اوکھی اے۔ اُس گل بِچ اک دِلدوز کہانی آباد اے۔ اُس کہانی واسطے لفظاں کی بن باسی مِلیا نا اے۔ میں وی اوہ گل نہیہ آکھی سکناں .... کوئی وی نہیہ آکھی سکناں۔ دوستا .... اوہ کُڑی نہیہ' کالج نی پروفیسر اے .... آکھنی سی جے جِس ماہڑی جان بچائی' عزت بچائی ......
......اوہ کیہڑا انسان اے؟ اِسے جیئے انسان ذادے ماہڑے پیر نا قتل کیتا سی .... اوہ کیہڑ اسی؟ .... ایہہ کیہڑا اے؟ .... فرق کیہڑی گل نا اے ....؟

داغ

شاید کاگ بولیا سی ء۔کاگ کالا شاہ کاگ............ کاگ نے بول............ بولاں نچ بُجھارتاں............لوک آکھنے ہین جے کاگ سویرے بولے تہ خیر ہی خیر ....مزمان آنے ہین............تہ............جے کاگ شام ولے بولے............!!

کاگ شام ویلے بولیا سی۔کاگ کالا شاہ کاگ۔کاگ نے پِھکّے پِھکّے بول...... ...... بولاں نچ بُجھارتاں............گل کُجھ مندی لگنی ہے۔پتہ نیہہ کے ہوسی۔اللہ خیر کرے............!

کاگ بولی ٹُری گیا۔پر ساری رات اُسنی اَکھیاں نچوں نیندرے نے ہُولے ناچ نچنے رہے۔سیئی جانی ہے تہ کاگ نے بول............بولاں نچ بُجھارتاں اُس کی سین نیہہ دینے۔ جے جاگنی ہے تہ کوٹھے نے اگل بگل کُتیاں نیاں بے مہاریاں کؤنکاں اُس نے سینے پُر ڈوہنگے پچھ مارنے ہین۔اُدھر راتی نا ڈوہنگا ہنیرا چوفیری چھلیاں مارنا ہے۔اِس طراں لگنا ہے جے ہُن لوءٔ نیہہ ہون لگی۔ہُن چوفیری ہنیر یاں باڑ لائی چھوڑی ہے۔ہُن ماہڑیاں اندراں نچ اک ڈاب............اک غماں نی ڈاب

............ڈوہنگی............ بہوں ڈوہنگی ڈاب مُنہہ گاہڑی ماہڑے واخ تکنی رہسی ......
...... کہوڑنی رہسی ....شاید اوہ اُس ویلے نی تاڑ بچ جدوں اس ڈوہنگی غماں نی
ڈاب بچوں اک ناگ............اک زہریلا ناگ............ستّاں سِراں والا ناگ نکلی
آوسی تہ فر ....فر کسے نی سجری جوانی پُر داغ لگسی۔ ایہجا داغ جس بچوں اگی نے
سراکے پھٹسن ....تُھوئیں نے غبار اُڈرسن............ہنیرے گڑاکے مارسن۔ لوک
اپنے اپنے اندراں بچوں نکلی بگنی سڑک پُر نسنے رہسن۔ اَج کس نی باری ہے............
کل کس نی باری سی............فر کس نی باری............اُس ناکے ہوسی۔ ہُن اُس نے
سارے حیلے وسیلے ٹُہی ٹہیر ہوئی جاسن............سُن ہوئی جاسن............بے مطلب
ہوئی جاسن............ بے زبان ہوئی جاسن............ نیہہ ....نیہہ............ہُن
اک اگی ناہُولہ پُھٹسی ....تہ فر اِس نیاں لہراں چوفیری کھنڈی جاسن۔

دینہہ نیاں رِسماں چُپ سن............بالکل چُپ سن............ بے بس سن ......
......آپ ماہرے کھلر نیاں جانیاں سن۔

لوکو............! اَج نی راتی نے ہنیر یاں نا مان نہ کریو............اَج نی رات نا
ہنیرا ....ڈوہنگا............کالا شاہ ہنیرا............تہ اِس ہنیرے بچ کُتیاں نیاں
بے مہاریاں کؤ نکاں............ساری ساری رات اک ساہ پُر بولنی پھنڈ............ پتہ
نیہہ کے ہوسی............انسانیت اک واری فر ہاری جاسی۔ سوچاں چورستیاں پُر کھلری
کھلری جاسن۔ اَکھیاں بچوں لہونیاں مِٹھیاں پھُٹکیاں کی بن باسی مِلی جاسی۔
اؤٹھاں پُر گلاں............ گلاں نا انبار............ تہ اِنہاں گلاں کی مِٹی نے اندروں
پہنکھنے اگی نے ہولے چُوساں مارسن............ ......ناگ............کالا شاہ ناگ............
ستّاں سِراں والا ناگ۔ کالی غماں نی ڈاب بچ چھلیاں مارسی............اک شنکار رہاسی

..........چھپھ..........لمّی چھپھ پلپیار نارہسی..........فِر ڈنگ مارسی..........فِر غیب ہوئی جاسی..........۔"

گڈّی..........گڈیاں..........موٹراں..........شڑک پُر گڈیاں نا شنکار ....گڈیاں نی سواری..........کدے تہ دِل نیاں خوشیاں کی لئی منزلاں توڑیں پہچانے ہین پر کدے کدے ایہہ گڈیاں..........کؤنکاں مارنیاں..........شڑک نی چھاتی پُر رینگنیاں۔..........آساں..........دِل نیاں سجریاں آساں کی بے نشان منزلاں توڑیں لئی جانیاں ہین؛ جتھے دِل نے ارمان پیلے پتراں نے موہنڈیاں پُر اُڈری کوہ قاف پہچی جانے ہین۔

اچن چت گڈّی کھلوئی گئی۔کتیاں اک کہنکارہ باہیا۔گڈّی نے ربڑی پاویاں (پہیاں) کی اک زور دار کہسپٹ لگی۔پاوے چیں چیں کرنے رہے۔کالی ڈابے بچوں ستّاں سِراں والا ناگ باہر نکلی آیا۔اُس نیاں اَکھیاں بچوں اگی نے پہامبڑ پھٹّن لگے۔ستّاں سِراں بچّوں سَت چھبّاں پھڑکن لگیاں۔اُس نے اک اک انگ پُر ڈوہنگے چچھ مارن لگے۔سوچاں سُکیاں سمندر بچ ڈُبن لگیاں۔آساں پاتال گُم ہوئی گیاں۔لہونیاں سجریاں لال لال پُھٹکیاں ہنیریاں نے منحوس مُنہہ پُر کالخ ملنیاں رہیاں۔کُتّے لگا تار پہو نکنے رہے۔کتیاں نیاں کؤنکاں چوفیری کھِنڈ نیاں رہیاں۔ ہنیرے آپ ماہرے شرمسار ہون لگے۔گڈّی بلیں بلیں چلنی رہیئی۔گڈّی نی چھولی بچ اَگی نے ہُولے پُھٹنے رہے۔گڈّی نے ربڑی پاویاں اَج پہلی واری ڈوہنگی رگڑ کھاہدی۔گڈّی کھلوئی گئی۔گڈّی نے ربڑی پاویاں نی چیں چیں بدھنی رہیئی۔ربڑی پاویاں تہرتی ماں نال بڑیاں گلاں کیتیاں..........بڑیاں حسرتاں کھاہدیاں.......... بڑے دُکھ پھرولے۔اَج نی اِس نی کالی گُھپ ہنیری راتی بچ کے ہویا..........کتیاں

اک لمّی کوُک ماری۔ پاوے فِر سرکن لگے............فِر کھلوئی گئے............فِر چیں چیں کرنے رہے۔ اَج اُنہاں کی اپنی بے بسی نا پورا اندازہ ہویا سی۔ اَج اُنہاں نی حُرمت پُر کالا شاہ داغ لگا سی۔ کُتیاں نیاں بے مہار کوُ نکاں نال ستاں سُراں والا ناگ پسلہٹ ماری غیب ہوئی گیا سی۔

توبہ............توبہ............اِس شہر نے کُتے............اِنہاں کُتیاں نیاں بے مہار کوُ نکاں............اِنہاں کوُ نکاں بچ ڈُبنیاں ترنیاں آساں۔ اُس نی سجری جوانی نے اُچّے اُچے خاباں نے مینار............اُس نے اوُ ٹھاں نے مٹیالے گیت............ کیتاں بچ مِٹھیاں مِٹھیاں سُراں............ہتھّاں بچ مہندی تہ پیراں نیاں چہانجراں نی چھنکار............اَج اُس نے کہر پُر ڈاکہ لاسی............بجلی کڑ کی سی............اگی نے پہامبڑاں اُس نے بڈّھے ماء پیو کی ساڑی بھّجی کری چھوڑیا۔

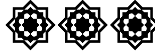
آ............بچّہ............آ............نیلوفر تہ آسیہ وی اِتھے ہین............آ............ ماہڑی چھوُلی بچ آ............ماہڑے واسطے ایہہ کوئی نویں گل نیہہ۔ آ کھنے ہین ''بلّی سینہہ پڑھایا، مُڑ بلّی کی کھان آیا''۔ ماہڑا تو اہڑا رِشتہ اِدھر آدم تھیں ہے۔ تگّی وی ماء آکھنے ہین تہ مِکّی وی ماء آکھنے ہین............آ............آ............ناہڑی چھوُلی بچ آ............!

سَتّ مُنہواں ناگ ساری راتی ڈاب بچ پسلیٹے مارنا رہیا۔ فِر پاتال ہوئی گیا۔ لوک سُپّ دُھپّ تکنے رہے۔ ساریاں نیاں اوُ ٹھاں پُر اک گُنگا سوال............اک ایہجا سوال، جس نے حرفاں نے جوڑاں بچ تہکھنے درداں نیاں لہراں............لہراں نال بگنے سجرے اَتھرواں نی چھم چھم............ڈُبّی ڈُبّی جانے یاداں نے کلیجے............گلی گلی جانے سُچیاں سوچاں نے موتی............ربڑی پاوایاں نی چیں چیں، گُھپ ہنیریاں

نال کلاوے ماری اَسمان وراُڈری گئے ۔اُس نے اؤتھاں پُر گلاں نے دروازے بند ہوئی گئے ۔راتی ناہنیرا کٹیاں نیاں بے مہاریاں گُونکاں نال پتہ نیہہ کیہڑے پاسے ٹُری گئے۔

ذراتکّو لوءَ ہوئی ہے۔لوءَ تہ ہوسی پر اُس نا کے ہوسی جس نے مَتھّے پُر راتی نے ہنیر یاں اک ڈوہنگاداغ لایاسی............داغ............!!

لوکو............!لوءَ ہوئی ہے............اُٹھو............اپنے کہَراں نچ کہَراں نیاں کندھاں پُر تہ اپنے بیہڑے نچ تکّو ....اُس نے مَتھّے ناداغ............داغے نی سیاہی ہُن چوفیری کھنڈرسی............چوفیری جنڈبوٹا..................!!!

رام سنگھ

ماہڑاناں رام سنگھ نیہہ ہے۔توں می کہڑی کہڑی رام سنگھ رِکیاّں آکھنا۔ میں تگُی کتنی واری آکھیا جے ماہڑاناں رام سنگھ نیہہ ہے............نیہہ ہے............بالکل نیہہ ہے............اُس نے آکھے بچ بڑی سختی سی............روسی............اِسطراں لگناسی جے اُس نے اوُتھاں پُر لاوہ پھٹاّ ہے۔ہُن اَج تھیں بعد می رام سنگھ نہ آکھیاں۔اگر اک واری توں فِر آکھیا' کلیجہ کڈھی آنساں' تیرامنداحال کرساں۔اُس اپنے اوُٹھاں کی زور نال مروڑیا۔دواں ہتھاّں نیاں انگلیاں تہ انگلیاں نیاں پُنجّاں بچ سیک پھُٹن لگا۔زور زور نال دنّد رکن لگا۔ جے اک واری فِر می کسے رام سنگھ آکھیا............سنگھا کہوٹّی چھوڑساں............چپھ کپّی چھوڑساں............ناں لین جوگا رکھن نیہہ لگا............!

رام سنگھ نے اوُتھاں پُر گلاں ناں دریا بگنا رہیا۔اِس طراں لگناسی جے اَج اُس نے اندورں گلاّں ناں سیلاب پھٹّی جاسی۔اوہ گلاّں جنہاں کی اُس ٹھنڈی ٹھار برفونی سِلّے ہیٹھ دبّی رکھیاناسی۔رام سنگھ نیاں لال لال بلنیاں اَکھیاں بچ اَج اوہ گل نیہہ سی۔اَج اُسنیاں اَکھیاں بچ اَتھروسُن............اَتھرو............اَج اُس نا اکھڑ جِسم گلی گیاناسی۔دوئے ہتھ پیر لمیاری کنڈے نال ٹیک لائی اوہ چُپ ہوئی گیاسی۔نیہہ............نیہہ......میں رام سنگھ نیہہ آں............میں رام سنگھ نیہہ آں............لوکو می رام سنگھ نہ آکھو......!!

''اگر توں رام سنگھ نیہہ ہیں تہ فر تیراناں کے ہے؟''

رام سنگھ اَکھیاں کھولی چوفیری تکیا۔اک سوال..........شاید کوٹھے نیاں کندھاں بچوں پُھٹا سی۔سِدھا اُس نے کنّاں نال چمڑی گیا سی۔سپنے بچوں اگی نے المبے اُٹھن لگے سن۔سپنے پُروں ساریاں لِکھتاں باہر نِکلی اُسنے اوٹھاں پُر لمکی گیئاں سن۔اوہ ساریاں لِکھتاں جیہڑیاں اُس سامی سامی رکھیاں سن۔اوہ لِکھتاں جیہڑیاں سیاہی نال تہ نیہہ لہو نال لِکھی لِکھی رکھیاں سن......لِکھتاں......روزِ اوّل نِیاں لِکھتاں ...... ماہڑی اَمّاں نِیاں لِکھتاں...... ماہڑی باجی نِیاں لِکھتاں ......لِکھتاں...... بلا عنوان لِکھتاں......شہر نے کالے بزار نِیاں لِکھتاں ......سیٹھ نِیاں لذتاں نِیاں لِکھتاں......حریص انسان نِیاں لِکھتاں......بس لِکھتاں ہی لِکھتاں......!!

کیشو......اَج توں ماہڑے سپنے اُپر ڈوہنگا پچھّ ماریا ہے۔ایہہ توں کے کیتا۔ ایہہ توں کے پُچھیا......جے پڑھنا لِکھنا آونا ہے ای تہ پڑھ ماہڑیاں لِکھتاں۔ماہڑے مَتھّے نِیاں لِکھتاں......ماہڑے اوٹھاں پُروں لمکیاں نِیاں لِکھتاں۔

کیشو ماہڑی اَمّاں ماہڑا ناں بڑے چاہ نال رام سنگھ رکھیا سی۔بڑیاں آساں تہ اُمیداں نال رکھیا سی۔سوچی سمجھی رکھیا سی......یا......می نیہہ پتہ پر ماہڑا ناں رام سنگھ رکھی بعد بچ اُس بڑا پچھتایا سی۔اک دِن......فر اُس تھیں بعد اُس می رام سنگھ نیہہ آکھیا۔اُس نے سپنے بچ رام سنگھ نے الفاظ تڑفنے چھٹر کنے رہے پر اوٹھاں پُر کسے جندرا لائی چھوڑیا سی۔ماہڑی اَمّاں ......سُتیاں جاگنیاں......ٹُرنیاں پھرنیاں......گل گل نال ماہڑا ناں لینے والی......سوسو واری ناں لینے والی......ساری ساری رات مِٹھّے مِٹھّے گیت بولنی۔اِنہاں گیتاں نے بولاں بچ ماہڑا ناں کِہڑی کِہڑی لینی۔آپ ماہرے ہنسنی۔آپ ماہرے چُپ ہوئی جانی......ہائے افسوس تہ اُس تھیں بعد......جدوں دِی نیہہ

نیاں بے بیتیاں لہراں ڈُبنیاں ترنیاں رہیاں ...... جدوں حرص نیاں نامُراد بیلاں منڈھیریاں اُپر چڑھن لگیاں ...... جدوں پھنکھ ناں پھنکھنا تندور اُس نے اندروں پُھٹا......بس اُس دِن......سیٹھ نیاں حرص بھریاں اَکھیاں اُس نی چِٹّی چادرے پُر داغ لایا۔ایہجا داغ لایا جے ماہڑی امّاں ماہڑے کولوں ہٹّی دؤر کھلوئی گئی۔ماہڑیاں اَکھیاں تھیں اوہلے ہوئی گئی۔ اُس پھنکھنے تندورے بچ تہ چھال ماری سی پر اُسنیاں اوُٹھاں پروں رام سنگھ نے بول غیب ہوئی گئے سن۔سیل پتھر ہوئی گئے سن۔فر اُس تھیں بعد...... ......نہ اُس می رام سنگھ کری بُلایا نہ اپنی چھاتی بچوں بکنا دودھ می پلایا۔اُس کی اِس گل نی برابر خبر ہوئی گئی سی جے اُس نے لال لال لہو نیاں لہراں بچ سیٹھ نیاں حریص لذّتاں آباد ہین۔ہائے افسوس جے تھوڑے پُر صبر کیتا ہونا............!!

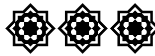
کیشو جے گل اِتھے ہی مُکی جانی تاں وی خیر وی......پر......آنے والی اک اک کہڑی واسطے ڈوہنگیاں پیڑاں لئی ماہڑے دروازے کی ٹھکورنی رہئی۔ماہڑے مَتھّے پُر غریبی نے چار لفظاں کی پڑھی شہرگراں نے لوک نفرت کرنے رہے۔ماہڑے اک اک ساہ بچ نفرت نیاں پینگاں لارے کھانیاں رہیاں۔میں کسے نال مندہ نیہہ کیتا...... میں تہ رام سنگھ ساں......رام سنگھ نفرت کیہہ......عداوت کیہہ......ضِد کیہہ......نیہہ...... نیہہ......فر میں رام سنگھ وی نیہہ ساں......فر ماہڑی امّاں می رام سنگھ آکھنا چھوڑی دِتا سی۔لوکاں وی رام سنگھ آکھنا چھوڑی دِتا سی مگر......نفرت......نفرت......نفرت نے پہاڑ ماہڑے سر اُپر آباد رہے۔

کیشو......گل اِتھے ہی ختم نیہہ ہونی......اَگے سُن......میں اُس دِن اُس کہڑی اُس لہولہان آلے کی کِس طراں اپنے سینے بچوں کڈھاں......جدوں ماہڑی باجی...... لاڈلی......پیاری باجی......جس نے اوُٹھاں پُر مٹھّے بول تہ بولاں نیاں سجریاں سُراں

اَج وی ماہڑے اندر آباد ہین؛جیہڑ ی مُنہہ تھوَ ئی آلے مارنی سی؛لاڈ لے بولاں نال رام سنگھ آکھنی سی؛جس نیاں اَکھیاں بچ سُچّے موتی بسنے سن......کیشو......اوہ ماہڑی باجی...... اوہ......!!

رام سنگھ نا ساہ بہوں پہارا ہوئی گیا سی۔گل پہاری ہوئی گئی سی۔اوہ فر زور زور نال دَند رکن لگا سی۔ہَتھ مروڑن لگا سی۔اُسنیاں اَکھیاں بچ اُس خوفناک آلے نا دروازہ کُھلّی گیا سی؛جس اُس نے اندر اک سیک لایا نا سی......کیشو......اُس ہنیری رات بچ تارے ڈُبّی گئے سن......چن ڈُبّی گیا سی......چو فیر چھنکھڑ؛ پھانڈا تہ ڈنڈول سی۔لوفر مُنڈیاں نے ہتھّاں بچ ماہڑی باجی...... ماہڑی سوہنی مونی باجی کھیل تماشہ بنی گئی سی۔اُس زور زور نال می آلے مارے سن۔اُس نے آلے ماہڑی بےبسی نی کال کوٹھڑی بچ ڈُبّی گئے سن۔اوہ آلے تہ انہاں آلیاں نا سیک......کیشو فر اُس تھیں بعد......کے کے ہویا......کِیاّں ہویا......کدوں ہویا......ماہڑے ہَتھ پیر......ماہڑیاں اَکھیاں...... ماہڑے اوُٹھ تہ اوُٹھاں اندر چُھجلے دَند......سیٹھ نیاں لذتاں......تھیں لئی باجی نے آہلنیاں توڑیں ماہڑے اندر قید ہوئی گیاں۔

کیشو......کل پھانسی نا دِن ہے۔کل ماہڑی کہانی ختم ہوئی جاسی......پر اُنہاں نا کے ہوسی......اُنہاں کی کیہڑا پھانسی دیسی؛جنہاں نے کالے کرتوتاں نا سیک چو فیری کھِنڈی گیانا ہے۔

تریڑاں

تاجہ نی یتیمی، تاجہ نی غریبی تہ تاجہ نی محرومی نے سارے نقش، ساریاں عمارتاں تاجہ نے حُسن، تاجہ نی جوانی تہ تاجہ نے سچّے سُچّے کرتوتاں بچ چھپّی گئے سن۔ گراں نا اک اک گبرو تاجہ نی اِس گل تھیں نہایت مُتاثر سی۔ غریب تھیں لئی امیر توڑیں ہر گبرو تاجہ نال بیاہ کرنے نا شوق رکھنا سن۔ تاجہ نے بیاہ نیّاں گلاں گراں نے گبرواں نیّاں جیبھاں پُر ڈھیر الایا نا سی۔ پر..........امیر غریبی نال کدوں سودا کرنے ہین تہ غریب یتیمی کی بہانہ بنانے رہنے سن۔ اِسطراں تاجہ نے بیاہ نے گیتاں بچ اَجّاں سرنائی نیّاں سُراں، مہندی تہ ڈولی نیّاں سُراں..........تاجہ نے بیہڑے بچ کھلوئی بے آسی نے بُوٹیاں پُرسن۔ بلیں بلیں نا بیانے نے بہانے گراں نے پنگے پنگے پُر آباد ہون لگے سن۔ تاجہ پچھ کُھری ہے..........تاجہ نے متھّے بچ نا گنی ہے..........تاجہ گوری ہے پر تاجہ نے لیکھ ......
......لیکھاں بچ تریڑاں..........!

وقت نیّاں پینگاں پُر تاجہ نی البیلی زندگی لارے کھانی رہئی۔ رات نے ہنیریاں بچ کندھاں نے پتھراں نال گلاں کرنی رہئی۔ سؤ ٹھے کرنی رہئی۔ لوہ ہونیاں روزگارنے حیلے ہاڑے کرنی۔ تاجہ نا بیاہ اَج ہوسی..........کل ہوسی.......... اِس نال

ہوسی..........اُس نال ہوسی..........تاجہ ڈولی بچ بیسی..........عبدل مراسی ٹہُول
..........سرنائی..........خوب بجسن..........خوب پہاَنگڑہ ہوسی..........تاجہ نے
بیہڑے بچ شوقی گبرو بُدر چھنکسن..........پنی پگڑسن..........چھی کرسن..........
ٹہُول اَگے نچسن..........داج..........داج چاسن..........تاجہ اِنہاں غوطیاں نال
کُدرے ڈُبنی..........کُدرے ترنی..........کُدرے رونی..........کُدرے ہنسنی
..........کھِڑ کھِڑ ہسنی..........چُپ ہوئی جانی..........اپنے بے مہاراؤ ٹھاں پُر گلاں
نے جوڑ جوڑنی۔

آخر جِس گل ہونا سی ہوئی گئی۔تاجہ نا رِشتہ شوکت نال طے ہوئی گیا۔گنڈ ھاں
پیئی گیاں۔سارے گراں بچ گل کھِنڈری گئی۔گراں نے گبرواں نے مُنہواں بچ لیل
سُکّی گئی۔سارے ٹُھٹھن ٹھار ہوئی گئے۔اک دُوّے کی پچھن لگے۔چُر چُر کرن لگے''او
شوکت نال جگاڑ کسراں بنیا؟''..........مگر اک گل ہے' شوکت تہ تاجہ کولوں دؤ ر بڑا
ہے۔نہ عقل تہ نہ شکل..........جوڑ بچ کجوڑ دِسنا ہے۔تاجہ نے رِشتہ داراں کوئی ذات
جماعت نیہہ تکّی..........ہان جوڑ نیہہ تکیا..........کہُر باروی نیہہ تکیا..........کم کاج
واکھوں شوکت نے لِنگھ پہاَرے ہین..........زِمّی ڈوگی واکھوں وی نقد ہے.....کے
کماسی..........آپوں کھاسی..........تاجہ کی کھلاسی..........کے کرسی..........!!

شوقن کُڑیاں باولی نے پچھوالی تاجہ نا موجو کسنیاں گلاں کرنیاں..........گیت
بولنیاں..........ٹپے بولنیاں..........بجھارتاں سٹنیاں..........مخول کرنیاں......
......سِٹھنیاں مارنیاں..........ٹچکراں کرنیاں..........لاڈے نِکیاں نِکیاں چؤنڈیاں
مارنیاں..........کُدے مہراج نے گیت..........کُدے ڈولی نے گیت۔تاجہ دہ نیہہ
دیگر باولی واکھڑی آونی۔کُڑیاں نی اڈیک بچ بیٹھی رہنی۔گیتاں نیاں سُراں بچ ڈوہنگے

لارے کھانی۔ کُریاں نِیّاں ٹھیکراں کی اپنے بولاں نال پھیرا دینی............خوش ہونی ....کہڑے نال گلاں کرنی............کہڑا ابجانی............رستیاں پُر کُڑیاں کی لُکّی لُکّی تکنی............کُڑیاں آوُسن گیئیاں............ماہڑے بیاہ نے گیت بولسن............ ماہڑے گیت بولسن............ماہڑے ماہیے نے گیت بولسن............!

وقت نِیّاں بے درّ دلہراں تاجہ نے اَن کہڑے خاباں تہ خیالاں نال کدے وی میل نیہہ کھادا۔ تاجہ خوبصورت سی۔ جوان سی۔ کرتو تاں والی سی' پر متھے بچ ناگنی ناناچ اُس کی کُھری کھیہ نیہہ لگن دینا۔ جمّی سی تہ ماء مری گئی۔ جوان ہوئی تہ پیو مری گیا۔ دُکھاں درداں چوفیری کہیر ابا ہیا۔ سماج نِیّاں رَگّاں بچ چِٹّے لہو نِیّاں پُھٹکیاں آباد ہون لگیاں۔ دیہنہہ نِیّاں رِسماں تہ راتی نے ہنیریاں بچ............گلاں............گوشے ہون لگے۔

شوکت اپنی ٹہاری کی چِٹّی مِٹّی نال لمایا............منڈھیرا نویں طراں باٹیا...... ......پہئیتے کی نویں پھٹّے لائے............روشن دان کی جالی لائی............ٹانڈیاں نانواں ڈُبر لایا............چُلھا چوکھا سامی سوتی رکھیا۔ ہُن تہ تاجہ اِس کہر نی مالکن ہوسی............ آپوں کُون کسر کڈھسی............نویں تھیں نواں پہانڈا آنسی............نویں بندری آنسی ....نویں کھیڑے آنسی............پہانڈیاں کی چھتّی اُپر رکھسی............پر............ اَمّاں نے داجے ناڈِڈّر کھپر کُتھاں رکھساں............شوکت سجّے ہَتھ نی انگلی دنداں ہیٹھ رکھی سوچنا رہیا............سوچاں بچ تریڑاں پینیاں رہیاں پر............!

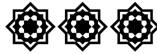
بیاہ اپنیاں کچیاں پکیاں رسماں نال ہوئی گیا۔ تاجہ نی خوشی نے تہیاڑے بنجر زمین بچ آساں نے بوٹے پالن لگے۔ راشد' ساجد' ماجد' وامق' شوکت تہ تاجہ نِیّاں آساں وقت نیاں گُنگیاں شرکاں پُر رواں دواں ہوئی گیئیاں۔ اَدّھی اَدّھی راتی توڑیں

چرخہ پھیرنی............اؤن کتنی............اؤن ٹُمنی............گلاں کرنی............شوکت کی نِکیاں نِکیاں گلاں دَہسنی ۔ بچیاں نِیاں پڑھائی نِیاں گلاں............زِمّی ڈوگی نِیاں گلاں کرنی .... پر............ تاجہ تہ شوکت نِیاں اِنہاں گلاں کی راتی نے ہنیرے ہڑپ کری چھوڑنے۔شاید انہاں کی پتہ نیہہ سی جے............کے ہوسی...... ......کے نہ ہوسی۔تاجہ نے مَتھّے بِچ ناگنی کدوں پلٹیں مارسی ۔کدوں تاجہ نے سجرے خاباں بچ ڈوہنگا ڈنگ مارسی............زہر باہسی............تاجہ نے بیہڑے بچ پھُلاّں نے بوٹیاں کی کُس کُس نا لہو سگسی۔پھُلاّں بچّوں بچھوڑیاں نی باس پھٹسی ...... پھُلاّں نے رنگ بے رنگ ہوئی جاسن............شوکت نی ٹہاری کھنار بنی جاسی...... ......منڈھیرے نِیاں تراڑاں فِرکندھاں پُروں لمکی جاسن............فِرکندھاں پُرنیلا کہاہ جمسی ....فِر اِس کھنارے بچّوں تہتھورے نے بوٹے جمسن ....فِر اِنہاں بوٹیاں پُر پھُل پھلسن ....فِر اِنہاں پھُلاّں نی باس کھِنڈرسی .... فِر دینہہ نِیاں رِسماں تہ رات نے ہنیریاں بچ ہاسے پھٹسن............گلاں ہوسن...... ......گوشے ہوسن۔

تکنیاں تکنیاں نیلے نِملوں بجلیاں کڑکن لگیاں۔بندوقاں گُنگیاں سُراں پھُٹن لگیاں۔افراتفری نے جنڈ پرتو ٹہاکے ٹہیریاں نال سودا بازی کرن لگے۔آساں پہریاں لاشاں بزاراں بچ بکن لگیاں۔سجریاں جوانیاں نِیاں بولیاں لگن لگیاں۔ ماواں نِیاں چھاتیاں بچّوں لہونی فوار پھٹن لگی۔اؤٹھاں پُرتہوئیاں نِیاں کانگاں شوکن لگیاں۔رات نے ہنیرے لہو چٹّن لگے۔دہنہہ نِیاں رِسماں بے آبرو ہون لگیاں۔ پہئین پہرا نجھڑن لگے۔رِشتیاں بچ پین لگیاں۔دُکھاں درداں نِیاں نازک لہراں ہوا بچ ترن لگیاں۔راشد............ساجد............ماجد............باری باری بندوقاں نِیاں

گُنگیاں سُراں کی اپنے سپنے بچ سمہالی اپنے بنجر بیہڑے بچ آباد ہوئی گئے' پر وامق......
......ساریاں تھیں نِگّا............ چھَلاّ تہ شودا............ اِنہاں گُنگیاں سُراں نے مگّر مگّر
............ٹھِینا اُٹھا............ پھُنکھا پہَانا............ پیراں ننگا دروڑنا رہیا............ اِنہاں
کی پکّڑنا نے ہاڑے کرنا رہیا............ آلے ماری ماری پچھنا رہیا............ تُساں نِیّاں
سُراں بچ کیہڑی گل چھپّی نی ہے جنہاں نال مِاہڑیاں پیراں سودا کیتا ہے............
وامق اَج وی آلے مارنا ہے............ اَج وی پچھنا ہے............ پر ہُن تہ اُس نے
آلیاں بچ ڈوہنگیاں تریڑاں پیئی گییاں ہین............ ہُن اُس نے آلے کوئی نیہہ سُنتا!

تاجہ پیو کے کال کوٹھڑی بچ پچھلے پندراں سالاں تھیں بند ہے۔ اپنے سپنے بچ گُنگیاں سُراں نال سلّے نے زخماں نال گلاں کرنی............ مِنٹاں سکینڈاں بچ اُس نے اوُٹھاں پُر کُہمن کہیر گلاں نا دریا بگن پینا۔ تاجہ پاگل ہوئی گئی ہے۔ تاجہ نے مَتھے بچ ناگنی نا ناچ مُکی گیا ہے۔ ہُن اُس نے مَتھے بچ ڈوہنگیاں تریڑاں پیئی گییاں ہین۔ کدے کدے اِنہاں تریڑاں بچوں لہو نِیّاں تندیریاں پھُٹّی اُسنیاں آساں سمیت دوُر بستی تھیں دوُر کھنڈری جانیاں ہین تہ کدے کدے اُسنے اوُٹھاں پُر اک لمّی کوُک ساری بستی نِیّاں سوچاں بچ ڈوہنگا برچھا مارنی ہے۔ لوک چھٹ نی چھٹ جاگی جانے ہین ....لوک اپنے اپنے بیہڑے بچ کھلوئی اُس کوُک نا پچھّا کرنے ہین............ پر اچین چت جدوں اُنہاں نِیّاں نظراں اپنے بیہڑے بچ اُس کوُک نی تلاش کرنے ہین تہ بیہڑے بچ بشکار اک ڈوہنگی تریڑ تکّی چُپ ہوئی جانے ہین۔ اِسطراں لگنا ہے جے اِس بستی بچ ہر بیہڑے بچ اک تریڑ ہے تہ اِس تریڑ کی کیہڑا باُٹسی............!!

میونسپلٹی نی گڈّی

دہنہہ اپنا مُنہہ کھولی اَگی نے دریا کی اؤٹھاں پُروں بگنے نا رَستہ دِتا سی تہ آپوں اک دیوانے نی طراں نا اُمیدیاں، محرومیاں نی دروٹنی پُر پیراں کی رگڑنا رہیا۔ ساری رات تہ ساری تہیَڑی اُسنے اندر ہولنا کیاں نا پھانڈا تہ ڈنڈول ناچ نچنار ہیا۔ اُس نِیّاں بلنیاں اَکھیاں نِچ پتہ نیہہ کے تلاش سی تہ اوہ کیہڑے گیتاں نے بولاں نِچ گُم سُم سا۔ چفیری اَکھیاں پھیرنا..........چفیری آلے مارنا..........ہَتھ مارنا..........پیر مارنا ....کنسولانا..........پر..........اک پاسے تھیں اک سیاہ کالی لکیر ....لکیر نے لباس پُر کالے داغ..........داغاں نِچّوں بگنے لہونے توپے..........توپیاں نِچّوں پُھٹنیاں آساں ....تہ آساں نے کُھر اک بول..........اک زخمی بول.......... سینہ پھٹالنے والا بول..........!

ساری تہیاڑی شرڑ کے پُرٹُری ٹُری اُسنے پیراں بچ چھالے پیئی گیئےسن تہ اِنہاں چھالیاں بچّوں مِٹھّا مِٹھّا درّ داندرواندری تہنکھنا دِسنا سی۔ ایہہ بس اُس نے کہر نا دروازہ ....دروازے نے جوڑمے پٹ..........دروازے نی چیں چیں..........اک ہیس کھلّی جانی..........فِر بند ہوئی جانا..........فِر آونے نی اُڈ یک..........فِر جانے نی اُڈ یک تہ اِس درمیان زِمّی اُپروں اُڈرنیاں عیشاں تہ آساں..........اَسمان پُر کِھلری کِھلری جانیاں .... ہنیریاں نال قلاوے مارنیاں..........کدے ہسنیاں..........کدے رونیاں..........اوہ دروازے ماہڑے روزگار نے دروازے ....ماہڑے نفس نے دروازے..........دروازیاں نی چیں چیں..........جتھے اندر بڑنیاں ماہڑی روح تہ ماہڑے جسم کی بکھرے بکھرے رَستیاں پُرٹُرنے نی سزا نا حُکم ہوئی جانا..........جتھے ماہڑی لاش کی آدم زادیاں نے خونخوار ہتھ اِدھروں اُدھر کہسیٹنے تہ اِنہاں ہتّھاں نیاں پپوٹیاں بچّوں سرکنے حرصے نے پہامبڑ ساری باآلی رکھنے۔ جتھے ماہڑی مجبوری نے پیلے بوٹیاں نے جاڑ بچ بجلیاں اک کہنکارہ بائی لینیاں..........فِر چھٹ نی چھٹ..........ہیس نی ہیس..........ساری کائینات کھلوئی جانی.......... کُجھاں گلاں کی نکیل بائی دفن کری چھوڑنی..........پھانڈ اڈنڈول ہٹّی جانا.......... میں فِر زندہ ہوئی جانی..........بس اُتھے..........!

ایہہ سوچنیاں سوچنیاں اِسطراں لگناجے ماہڑیاں سوچاں ریتو نے ٹہیر بچ ٹہیر ہوئی جانیاں۔ جسم نے اک اک ہنگوا بچ کُرل پیئی جانے۔ ماہڑیاں اَکھیاں بچ کُجھاں دروازیاں نے نشاں نچن لگنے۔ پر ہُن..........ہُن توقع کرنی فضول ہے۔ اوہ تہ اشمان نے شِکم پُھٹنے نال زِمّی بچ تہرسّی گیئے ہین۔ زِمّی کدوں اُنہاں کی مُڑنے نا رَستہ دیسی تہ فِر ماہڑا کے ہوسی؟..........ماہڑا پہار کدوں اُلسی؟..........کدوں ختم ہوسی؟..........

اِنہاں ماہڑے نال وعدہ کیتا سی............وعدہ............!

وعدے کدوں پورے ہوئے۔ وعدے وعدے ہی رہیئی جانے ہین............ وعدے کرنے والیاں بس وعدے کیتے ...... پورے کس کیتے............البتہ میں اک کتاب بچ پڑھیا ہے جے کدے کدے اوہ ریتو نے ٹہیر بچوں پھُٹی باہر آئی جانے ہین ....فِر ہنیر یاں نال اک جنگ کرنے ہین ....فِر دہنہہ بِیّاں لال لال رِساں بچوں لہو نچوڑی شانت شانت موسم کی جی آیاں کی آکھنے ہین............فِر حرص نے بولاں کی بن باس دیئی چھوڑنے ہین............فِر بند دروازے کُھلّی جانے ہین۔ دروازیاں نی چیں چیں مُکی جانی ہے۔ زِمّی تھیں اَسمان توڑیں ہاسے لوکاں نے کہراں بچ آباد ہوئی جانے ہین۔ اُمیداں نے بوٹیاں پُر مِٹھے میوے لوکاں نے ذائقے نا اسباب بننے ہین۔

''ٹھیک ہے،فِر بہیئی جا............اِس سڑک نے کنڈے'' ....اک بول ....اک نرم تہ مِٹھّا بول............اُس نے کنّاں نال لارے کھان لگنا۔

سڑک............کنڈیاں پہری سڑک............جس نی چھاتی پُر مسافراں نے پیراں کی ڈوہنگے کنڈیاں نے چوبے چٹنے ہین۔ جتھے اُوری نے جنڈ............تہ جنڈاں پُر کُھمن کہیر نوک دار کنڈے............آہاں ....اوئی سڑک............ ویران تہ پاگل سڑک ....گونگی تہ دوری سڑک ....دؤ ردؤ ر توڑیں کھلری نی بے مہاری سڑک............شہر تھیں گراں توڑیں بگنی سڑک ....سڑک پُر رینگنیاں موٹراں تہ کاراں............!

تہ ماہڑا کے ہوسی............؟............ایہہ شہر نے بند دروازے............اِنہاں دروازیاں بچوں سر کنے گلاں نے بول .... ماہڑے موہنڈھے پُر لدنے سارے

شہرناپہار............کے میں............میں وی میونسپلٹی نی گڈی آں............؟

اک وار فِر ماہڑے اوُٹھاں پُر گلاں ناغُبار پھٹنا ہے۔اک واری فِر کوئی ماہڑے سپنے بچ ڈوہنگے پنّچھ مارنا ہے............اک واری فِر اک سوال ماہڑی سوچ نی دروٹنی پُر رینگنا ہے۔

تکنیاں تکنیاں اُس نے اِس سوال کی اپنی حرصے نی چادر بچ باہی ڈگی بنائی'اوہ اُس نیاّں اَکھیاں تھیں اوہلے ہوئی جانا ہے۔

دوُردوُرتوڑیں اُسنیاں اَکھیاں بچ اک تلاش اُسنے رَستیاں کی آلے مارنی ہے ....پر............پراَج نی واری اُس کی اِسطراں محسوس ہونا ہے جے شہر نے سارے دروازے کُھلّی گئے ہین تہ اُس نی اڈیک بچ ہین............ہُن شہرنا سارا پہار اُس نے موہنڈیاں پُر ہوسی............اُسنے اندر فِر اک بول بےلباس ہوئی جانا ہے............!

"کے میں میونسپلٹی نی گڈی آں............؟"

اَجاں توڑیں اُس نے اندروں کمزور بولاں نے بول سڑنے اَتھرواں نال بگنے رہے۔اَجاں توڑیں کوئی وی شخص اُس واخ نیہہ سی تکنا۔سارے لوک تیز قدماں نال اُس کولوں لنگھی جانے سن۔پورے شہر بچ شور شرابہ سی۔کاروباری قصّے اَگ بھکنے سن۔دُودّڑ اَسمان اُڈرنی سی............گڈیاں............موٹراں............سارا رَستہ ملّی لیا سی............پر میونسپلٹی نی گڈّی............اک پاسے............دوُر اک پاسے کھلوتی نی اڈیک بچ............کُس کُس نی اڈیک سی............یا............بس اِس اڈیک بچ جے رات ہووّے............رات نے ہنیرے جوان ہووّن............رات نی چُپ نا سودا ہووّے............تہ سارے لوک............اِس شہر نے لوک............اُچیاں اُچیاں چوباریاں بچ رہن والے لوک............جُھگی تہ چھَونپڑی بچ رہن آلے لوک............

سارے لوک......اپنے اپنے اندراں نا گند......بلیں جے اِس بچ لدّی شوڑن......!

لوک گڈّی لدنے رہے............گڈّی دوُر............شہر تھیں دوُر............

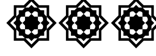
ایہہ سارا گند سٹنی رہئی............گلی کوچیاں نا گند............بند دروازیاں نا گند............

پر ہُن............ہُن تہ گڈّی نا انجر پنجر ختم ہوئی گیا ہے............ہُن گڈّی پُر تھوڑا گند لدنے............!

نیہہ............نیہہ............تُس اپنا گند لدنے رہو......لدنے رہو......

......تُساں نی شرم وحیانے سارے حروف حرصے نی بدبودار ڈابے بچ ڈُبّی گئے ہین......

......بس ماہڑا ایہہ ارادّ ھا کرو............ہُن اِس شہر بچ مُچ ساریاں گڈیاں ہین............!!

بسلوٹ

اُسنے جسم نے بے ترتیب ہنگوا ماہڑیاں سوچاں کی چٹّن لگے۔ ماہڑے اندر نِکّے نِکّے چھٹکے ہون لگے۔ ایہہ کل نی گل ہے' اُس نے حُسن و جمال نے چرچے بہتیریاں گلاں بِچ آبادسن۔ گراں بِچ مردوزن اُس نی خوبصورتی' اُس نے ڈول ڈال تھیں بڑے ہی متاثرسن۔ لوکاں نِیّاں اَکھیاں بِچ اُس نے نین نقش اِسطراں محفوظ سن جے لوکاں کی ہور کوئی گل ہی نیہہ سی پتہ۔

بس اِسے طراں ماہڑیاں اَکھیاں وی جدوں اِس گراں بِچ قُدرت نے نظاریاں کی ٹھہونڈن لگیاں تہ بس اُسکی تکّی اٹکی گیئیاں۔ فِر کے سی جے اَجاں توڑیں اوہ سارے نقش' اوہ ساریاں گلاں' اوہ سارے رَستے' اوہ سارے ہاڑے' اوہ سارے حیلے ماہڑیاں رَگاں بِچ گردش کرنے لہونے توپیاں بِچ یاداں نے ڈاراں نے ڈار اُڈرنے ہین۔ لفظاں نی بنجر زِمّی بِچ جمنے......سُکنے ....سڑنے ....فِر ہرے ہوئی جانے ....فِر پھل پُھلنے ....پُھلنیاں پُھلاں نی خوشبو ماہڑے اندروں بسنیاں

نسنیاں گلاں کی کلاوے مارنی..........آہاں..........اوہ دِن..........اوہ راتاں......
......اوہ سجری جوانی نِیّاں البیلی اڈیکاں ....اڈیکاں بچ کھٹیاں مِٹھیاں نیندراں
......تہ اِنہاں نیندراں بچ خاب..........بے تُکّے ....بے سُرے خاب......!

ماہڑیاں اَکھیاں اُس کی برابر تکنے نی ضِد بچ سرگرداں ....اُس نے بے ترتیب ہنگوا..........سوچاں نے لشکر اُپروں تھلّی ماہڑے اندر کی بکھو بکھ..........پُہتہ پُہتہ کرنے۔ ماہڑے اؤٹھاں اُپر گلاں نا جنگل..........نہ کُجھ آکھی سکنا..........نہ کُجھ بولی سکنا۔ اندرو اندر آگہی نے پہامبڑ..........سنگھے بچ پھسیا ناتھُواں..........ہتھّاں پیراں بچ نچنیاں شرارتاں..........یااللہ..........کراں تہ کے کراں..........تکّاں تہ کے تکّاں ....ایہہ کہڑی نی کہڑی بچ کِسطراں نا پہنجل ہویا۔ ایہہ کیہڑے پاسوں برفے بچّوں پُھٹّا نا اَگی نا دریا ماہڑے چفیری پھری گیا ہے۔ می اِسطراں لگنا ہے جے ماہڑا اسارا وجود اِس دریا بچ غوطے کھانا ہے تہ ماہڑے اندرا نے اوہ سارے نقش بے رنگ، بے آبرو تہ بے معنی ہون لگے ہین۔

اوہ برابر رونی رہیئی۔ رونیاں رونیاں اُسنیاں اَکھیاں بچّوں اَتھرواں نا سُمندر گُھمن کہیر لہراں نے شرڑا کے..........بے بسی نے سمندری دریا تہ محرومی نے سمندری طوفان اُٹھنے رہے۔ خورے اُس نے اندر اک ڈوہنگا پچھ لگا سی۔ اک نیہہ بلکہ بہتیرے پچھ لگے سن۔ اُس نی جُدائی نا پچھ سی یا ماہڑیاں یاداں نا پچھ......رونے رونے اُسنیاں اؤٹھاں پُروں کُجھ گلاں نے بول وی پھٹنے سن۔ اوہ اپنے آپ کی، اپنے وجود کی، اپنیاں اَکھیاں کی، ہتھّاں پیراں کی اک ترتیب دینے نی کوشش ضرور کرنی سی، پر اُس انہونی اَگی نا پہامبڑ اَس اُسکی بے بس کری رکھیا نا سی۔ اَج اُس نے اؤٹھاں پُر آباد گلاں کی کوئی چور پیئی گیا سی۔ اَج اُس نی چُپ کی کوئی لُٹّی لئی گیا سی۔ اَج اُس نی آس نی

دُپری بچ ڈا کہ لگا سی۔ اُج اُس نی معتبر شخصیت شک نی دروٹنی پُر پیر رگڑنی سی............
ہَتھ مَلنی سی............افسوس کرنی سی............!

پیر نی موت نا ڈوہنگا پچھ اُس نے اندر کہنکارہ باہیا نا سی۔ اُس نے پیراں ہیٹھ نی زِمّی کھِسکی گئی نی سی۔ اُس نے سِر اُپر اَسمان نی نیلی چادر بچ سیاہ داغ لگے سن۔ اُس نے آسرے کی پھانڈا تہ ڈنڈول اُڈاری لئی گیا سی۔ اُس نا پیر ....سوہنا تہ موہنا پیر .... اُچّا تہ لمّاں پیر ....سوہنے نین نقش والا ....عزت تہ احترام آلا ....گل کرنا تہ موتی بنڑنا ....چُپ رہنا تہ درد بنڑنا ....پتلے اوٹھاں پُر ہاسیاں کی بسانا ....چھڑے مَتھے پُر جی آیاں کی لِکھیا نا ....سچ کُسے آکھیا ''موت کُسے نا وی مان نیہہ چھوڑنی''..................!!

اُدھر اوہ برابر رونی رہئی ....ہُدکنی رہئی ....اَکھیاں مَلنی رہئی ....ہَتھّاں کی مروڑنی رہئی ....اوٹھاں کی دنداں بچ دبانی رہئی ....اوٹھاں پُروں جیبھ پھیرنی رہئی ....اندروں اُٹھے نے ہُٹھویں کی اندر ہی دبانی رہئی ....تہ اِدھر............ اِدھر ماہڑے اوٹھاں پُروں ساریاں گلاں بے لباس ہوئی گیئیاں۔ ماہڑے بول شرمندگی نی کالکھ بچ کالے ہوئی گئے۔ مُدتاں بعد اَج اَس اک دُوّے نے روبرو بیٹھے ساں۔ راز و نیاز نِیّاں ساریاں گلاں ....سارے قصّے تہر تی پہوگ ہوئی گیئیاں۔ گُزریاں نِیّاں راتاں نِیّاں دِلفریب رُتّاں تہ اُنہاں رُتّاں بچ یاداں نی تصویراں نے کھٹّے مِٹھّے رنگ............اک اک کری ماہڑے اندروں کھِسکی نامُرادی نی دلدل بچ ڈُبی گئے۔ مِگی اِسطراں لگنا سی جے ماہڑیاں آساں نی اُچّی عمارت زِمّی پُر کھِلرے نے پہنگ نے بوٹیاں پُر اَٹکی گئی سی۔ ماہڑے ہوش و حواس نِیّاں کھِڑکیاں تالا بند ہوئی گیئیاں سن۔

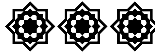
اوہ برابر رونی رہیئی ۔ اُس نے رونے بچ کمزور ہچکیاں ....مِٹھا مِٹھا درد ....گُھمن کہیر گلان ناشدکار............ ماہڑے اندر سوالاں نی نگری بسانا رہیا............ اَن گِنت سوال............ گُنگے تہ ڈورے سوال............ اَن کہڑے............ اَدھ کچے سوال .... اُس نے سوالاں بچ اُس نے پیر نی بے وقتی موت تہ پچھلے چالی سالاں نی اک اَنھی کہانی سی ۔ اُس نے اوُٹھاں پُر سوالاں نی بے ترتیبی تہ سوالاں نی تپش ماہڑے اندر نے جواباں کی بے بس کری چھوڑیا سی ۔ ماہڑے اندر حیلے تہ بہانیاں کی پَر نِکلی آئے سن .... مگر میں .... میں اپنی سُکی جیبھ دنداں ہیٹھ کہو ٹی رکھی نی سی ۔ اُس نے رونے نی دِل سوز تہ دِل خراش لہراں ماہڑے سارے وجود کی اپنے حِصار بچ لئی رکھیانی سی ۔ پہلی واری میں اُس کول بیٹھا ساں .... پہلی واری میں اُس کی نیڑے تھیں تکنے نی خواہش کیتی سی ۔ اک ایہے ویلے جدوں اُس نی اُمیداں پہری کہاہ والی چھت نا اک اک ذرّہ .... اک اک تیلا .... موت نی سونامی نال سودا کری بیٹھا سی ۔ اک انہونی موت .... مِٹھے تہ پیارے پیر نی موت............!

ماہڑے اندر فِر گُجھاں گلاں ناہلّہ ہویا‘ پر اِس واری میں اُس کی چُپ کران واسطے اپنے اندر تُرٹے پھُٹے .... ڈُبنے ترنے .... سڑنے بلنے الفاظ جوڑن لگاں .... پر ایہہ ترکیب وی نانکو نے بیہڑے بچ دفن ہوئی گئی ۔ کمرے نے اندر نا خوفناک تہ دردناک ماحول تہ اِس بچ گلنیاں بوفونیاں سِلّاں .... ہوا بچ نچنیاں یاداں نیاں بجلیاں .... اوُٹھاں پُروں بگنے گُنگے بول .... سینہ پِٹنیاں نازک انگلیاں .... اکھیاں نے سُمندراں بچ ترنیاں سادگی نیاں لہراں .... کالے تُھویں نے بدمست مرغول .... کندھاں پُروں لمکنیاں حسرتاں نیاں بیل بوٹیاں .... بیہڑے بچ ہائے تہوائی .... اگل بگل نے لوکاں نیاں تک بازیاں ......

......ڈِنگ پھڑِ نگے بوٹے پُر چڑیاں ناچچول............ماہڑے بچپن نی البیلی کہانی......
......گِنتیاں گِنتیاں ماہڑیاں انگلیاں بچ کُرل پیئی گئے۔ ماہڑیاں اَکھیاں پہاڑ بنی گیئیاں............میں فِر چُپ ہوئی گیئیاں۔

اوہ برابرتونی رہیئی۔روتیاں روتیاں ہُن اُس ناسہنگھا خُشک ہوئی گیا سی۔ ہرنی والی اَکھ اَکھیاں جنہاں بچ نیلا سمندر آبادسی جتھے زندگی نال جُڑیاں نیاں کہانیاں گیت بولنیاں سن۔انہاں نے اگل بگل سیاہ دائرے پھری گئے سن تہ ہُن اِنہاں دائریاں بچ پیرنی موت نے اَن مِٹ داغ تہ داغاں بچ یاداں نے نقش کھّنی گئے سن۔

تکنیاں تکنیاں شام نے ہنیریاں پورے گراں بچ فِر دستک دِتی۔فِر بچھوڑے نا بِھل بجیا............فِر بیزار رَستیاں پُر نامُرادی نے ناگ مُنہہ کھولیا............فِر رَستے لمّے ہوئی گئے............فِر ریل نی پٹڑی پُر آر پار آباد ہوئی گئے............فِر آساں نیاں پینگاں پُر یاداں لارے کھان لگیاں، پر اُس نی واری............اُس نے رونے نی آواز ماہڑے مگرومگر ہے۔اُس نے سینے بچ کیہڑی کیہڑی گل نا بسلوٹ پھرناسی۔میں کُس کی پُچھّاں؟ می کیہر ادَسّی............!

پہچان

پتو...... پتو...... کُدرے زور نال تہ کُدرے مدھم آواز نال اوہ بہتیریاں گلاں کرنی سی۔ کولوں جیہڑا وی لنگھیا' اُس اِیّاں گلاں نچ ہاسیاں نے دریا ڈولے پر......شہر نا رنگ ٹہنگ' شہر نے رسم ورواج' شہر نا رہن سہن کُجھ بکھرا ہی ہونا ہے۔ بس نسونسی دروڑ و دروڑی۔ لوک تہ لوک اپنے وی اک دُوّے نال دؤ روں سلام کرنے......خالی سلام...... ہائے وائے......کلام نی فُرصت کدوں۔ اک دُوّے کی تکنے نی خوشی یا اک دُوّے نال گل کلام کرنے نی فُرصت ہی کدوں۔ شہرنیاں پکیاں کندھاں نال نال لوکاں نے سینے وی باٹے ہوئی گئے سن۔ لوہ ہونیاں حِرص نے تمعے طاون نچ غرق ہوئی جانے۔ غرضاں نیاں کچیاں پینگاں پُر نِکّا موٹا لارے کھان لینا۔ نوکری والا نوکری والے پاسے' مزدوری والا مزدوری والے پاسے شاہکار اپنے نیماں نے موہنڈیاں پُر بڑیاں بڑیاں پوتھیاں لدی ٹُرنے' مگر اُس واکھ کوئی وی نیہہ تکنا............اوہ...........۔

اُس نی پتو پتو نے حرفاں کی کوئی وی سُننے واسطے تیار نیہہ۔ اُس نی ڈراؤنی شکل ....متھا کالیاں داغاں نال پہر یانا...........بالاں نے کھکھراں نچ نچنیاں جُواں ....دُدڑ...........میل...........کالی شاہ سُکّی نی گردن...........اَکھیاں پیلیاں زرد...........ٹھوڈی لمکی نی...........مُنہواں پُر چرہڑیاں نا جنگل آباد دِسنا...........اک

اک چُر ہڑ بچ پتھ پتھ میل۔

گوشاں پچھلیاں دساں سالاں تھیں اک پُرانی اَدھ کھڑ ہٹّی نے تھڑے پُر آباد گلاں نی گُتھی......ساری تہیاڑی...........ساری ساری راتی گلاں کرنی...........آپ مہارے گلاں کرنی...........کدے ہنسنی کدے رونی...........کدے کدے اتنا غُصّہ کرنی جے ایہہ پتہ لگناسی بس ہُیس بچ کسے کی پھٹسی...........کسے کی مارسی...........!

زمانہ بڑا بدلی گیاسی۔رسم ورواج راتی کُجھ تہ سویرے کُجھ۔نہ راتی نے ہنیریاں نا کوئی ڈر رہیا تہ نہ دِناں نی روشنی بچ حیا...........ساریاں کہانیاں تہ سارے رواج حرفاں نی ہیرا پھیری بچ گُم ہوئی گئے۔انسانی قدراں کھوہ کھبل ہوئی گیئاں۔سارا کُجھ غلط ملط ہوئی گیا۔

پتو...........پتو ....گوشاں پتہ نیہہ کیہڑی زبان بولنی ہے۔پتہ نیہہ کیہڑے مُلکھے نی ہے۔آکھ وآکھ کرنی ہے۔پچھلیاں دساں سالاں تھیں کُجھ آکھنی ہے' پر...........اِس نے آکھے بچ کیہ ہے...........اُس نی گلاں نے بول...........اُس نے اوٹھاں پُر کھنڈری چُلھٹے بچوں تُھویں نے مرغولاں نال رشتہ جوڑی اُڈری جانے ہین۔کولوں پہاویں جے نِکّا ہووّے' جوان ہووّے یا بُڈّھا' اُس نال بہتیریاں گلاں کرنی...........بس پتو...........پتو...........پر کوئی وی شخص اُس کول نیہہ کھلونا' اُس واکھ نیہہ تکنا' اُس نی گل نیہہ سُنتا۔اُسنے بدبودار ٹُرٹے کپڑیاں بچوں اَن گنت کہانیاں نے راگ پھٹی پھٹی جانے۔اُس نی بکھی نال اک پنڈ وکڑی بچ خورے ایہہ ساریاں گلاں چھپی جانیاں۔اوہ جدوں وی گلاں نے بول بولنی' ہتھ نال اپنی پنڈ وکڑی توسنی رہنی۔لوک اُس کولوں اک بیگانگی چال چلی ٹُری جانے۔

پتو...........پتو...........پتو...........پتو...........اَج اُس نی آواز بچ قہر سی' اَج

اُسنیاں اکھیاں بچوں بلیں بلیں نیر بگنا سی، اَج اُس نی چھاتی بچوں مَٹھا مَٹھا درد ڈُہلنا سی، اَج اُسنیاں کپڑیاں بچوں دُودڑ اُڈرنی سی، اَج اُس نے جسم نیاں ہڈیاں بچوں کڑ کار پُھٹنے سن، اَج اُس نے تھڑے پُرکھیاں تہ پچھراں اک کہٹ کارہ باہیا ناسی۔لوک آکھنے ہین............پتو............پتو مری گئی............نیہہ نیہہ............گوشاں مری گئی......

......شہرگراں بچ خبر ہوئی............گوشاں مری گئی............تھڑے پُروں کھیاں تہ پچھر اُڈری گئے۔تھڑے نی مُشک مُکی گئی۔آلے مُکی گئے۔گلاں مُکی گیاں۔گوشاں بے جان ہوئی گئی، پر اُسنے دواں ہتھّاں بچ پرانیاں کپڑیاں نی پنڈوکڑی جُفت ہوئی گئی سی۔ پنڈوکڑی بچوں گُجھاں گلاں نے بول سُکّے دریائی طراں بگنے رہے۔

شہر نیاں رضا کار تنظیماں تھڑے نے چوفیری ہوئی گیاں۔کوئی کفن دفن نی گلاں کرن لگا............مولوی............پنڈت............گیانی............سارے اک دُوّے نے مقابلے بچ کھلوئی گئے۔اَدّھے قبرستان واکھ جان لگے تہ اَدّھے شمشان گھاٹ نی تیاری کرن لگے۔مذہبی لوکاں نِکّے جئے بدبودار تھڑے کی پانی پت نامدان بنائی چھوڑیا۔تکنیاں تکنیاں تلخیاں بدن لگیاں۔بکھرے بکھرے نعرے لگن لگے۔چھکو چھکی شروع ہوئی گئی۔مارو ماری شروع ہوئی گئی۔نِکّے تماشہ تکن لگے۔جوان اِس گل پُر اُچھلن لگے، پر بُڈّھے سوچاں بچ پیئی گئے۔

تکنیاں تکنیاں گوشاں نے ہتھ اُس پنڈوکڑی پُروں کھسکن لگے۔لوک تکّی ڈری گئے۔ٹولیاں فر کٹھیاں ہوئیاں۔گوشاں نے اوٹھاں پُروں سُکّے سمندر نا دریا بگن لگا۔

ٹھہرو............پہلاں ماہڑی گل سُنو۔میں پچھلیاں دساں سالاں تھیں تُساں کی اپنی گل سُنانی رہیئی ہاں پر............تُس............تُس لوک............اَج اِس زمانے نے لوک............ماہڑی پہچان کرو............ماہڑی پہچان واسطے تُساں نیاں اَکھیاں نا

نیر سُکّی گیا ہے۔ مگر اَج............اَج تہ ماہڑی گل سُنو............ماہڑی کہانی سُنو............
ماہڑی کہانی بڑی مختصر ہے............ بڑی مختصر............اپنیاں اپنیاں کنّاں کی حاضر کرو......اپنی اَکھیاں بچ لون پہَرو......ماہڑے واکھ تکّو............ماہڑی گل سُنو......!

میں............میں تُساں نی عزت............تُساں نا احترام............تُساں نی شان............ ماہڑا رُتبہ............ماہڑا مقام............ماہڑی مقبولیت ....
سارے مذہب............سارے رِشتے............سارے مُلک تہ ساریاں زباناں بچ اک جیا ٔ ہے۔ تُساں ہزار رنگ بٹائے، پر میں............ماہڑا رنگ............ماہڑا انگ ....ماہڑیاں گلاں............ ماہڑا جسم تہ ماہڑی روح بچ کدے وی بدلا ؤ نیہہ آیا۔ تُساں ماہڑے واسطہ اک دُوّے نا خون کیتا، کروڑاں قتل ہوئے۔ ماہڑے ہون نال سرحداں ختم ہوئی گیا ٔں۔ میں............میں............ہر اک نی محبوب............ ہر اک نی پیاری............میں............!

ماہڑی بدقسمتی اُس دن تھیں شروع ہوئی جدوں انسانیت نا سچّا تہ سُچّا حُلیہ ریزہ ریزہ ہویا۔ انسانیت نا سودا حرص تہ ہوس نیاں ہٹیاں پُر ہون لگا تہ اِس سودا بازی بچ پہل ماہڑی ہوئی۔ ماہڑا مقام بے مقام ہوئی گیا۔ ماہڑا رُتبہ زمیں دوز ہوئی گیا۔ ماہڑے جسم نال جس نیاں اَکھیاں وی ٹاکرا کھاہدا میں اُس واسطیاک کھڈونا بنی گئی۔ ماہڑی مٹّی پلید ہوئی۔ مکّی رستیاں بچ............کندھاں پُر............ بوٹیاں نال............ٹنگن لگے۔ رات نے ہنیریاں بچ ہی نیہہ بلکن دہنہہ نیاں رساں بچ وی ماہڑے انگ انگ نا سودا ہون لگا۔ ذات برادری ....اونچ نیچ ....ساریاں گلاں بے کفن ہوئی گیا ٔں۔ میں............ماہڑی کوکھ بچوں جمن والیو............ ماہڑے نال تُساں کہہ کہہ نیہہ کیتا............آؤ............تکّو............سُنو............ ماہڑے اؤٹھاں پُر گلاں نا اک

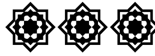
گنداٹھیر ہے۔بدبودارٹھیر ہے............گلاں جیہڑ یاں تُس سُنی اَن سُنی کری چھوڑسو۔

سُنو ....میں کدے کدے شہنشاہاں نا تاج بنی راج کیتا۔میں غریب تھیں لئی امیر توڑین ہراک نی عزت ہاں ۔سجن دُشمن ماہڑے دِل بچ آباد ہے............ پر ....تُساں اِس عزت نال کہہ کہہ نیہہ کیتا۔تُساں ماہڑا بچپن نیہہ تکیا۔بچ گیٹیاں کھیڈ نیاں کھیڈنیاں مِکی اپنی حرص نی خاطر کہَسیٹیا' جوانی نا تہ تُساں کوئی وی پاس نیہہ رکھیا۔ہائے افسوس ماہڑے بڈھیمے کی وی نیہہ معاف کیتا۔

میں ....میں گلیاں بچ دربدر ہوئی شہر شہر بچ بدنام ہوئی' گراں گراں بچ ماہڑیاں گلاں ہوئیاں۔تُساں انصاف نیہہ کیتا............تُساں اوپری اَکھیاں نال می تکیا ....میں بے زبان ہوئی تُساں نی ہر گل سُنی' تُساں نا نازنکھرا برداشت کیتا۔می اِس گل نا پتہ ہے جے تُساں می ماں آکھیا' پہئین آکھیا' تہئی آکھیا' بوٹی آکھیا............مگر تُساں می ایہہ سارا کُجھ آکھی وی بے لباس کیتا۔

ہجوم بچ ساریاں لوکاں نیاں گردناں ٹُھکی گیئاں سن۔سارے لوک بنجراوٹھاں پُر جمی نی پینگ تہتھورے نی فصل کپن لگے۔ پنڈ وکڑی بچوں اک آخری گل پھٹی .... ماہڑے تھڑے نی بدبو کولوں پاسا کھنجائی نسنے والیو............جاؤ............اپنے اپنے کہَراں نی بدبو سُونگو............ماہڑی پہچان کرو............پہچان کرو............فِر اگر تُساں کی فُرصت لبھی تہ ماہڑی لاش نا سودا کریو۔

سارے لوک مدان چھوڑی ٹُری گئے سن............پتو............پتو نے بولاں نا اَج پتہ لگا سی۔

سیل پتھر

اک واری فِر برفو نے چٹّے پہاڑے نی چھوُلی بچوں اَگی نا دریا بگن لگا............
بگنا رہیا............دوُر دوُر توڑیں بگنا رہیا............دیر دیر توڑیں بگنا رہیا۔ نہ برف گلی تہ نہ دریا نا شنکار مٹھا ہویا پر اِتنا ضرور ہویا جے جِس جِس وی اِس دریا نا کھارہ پانی پیتا' اُسنے سینے بچ اگی نے پہاڑ بلنے رہے تہ اوہ تریہایا رہیا۔

لوک آکھنے ہین............اِتھے کوئی جوڑمی شئے سیل پتھر ہوئی نی ہے۔ چیتر نی رُت بچ کُجھاں گلاں نے بول جِسراں اسمانوں ٹُہلی اِنہاں ٹہا کیاں ٹھیریاں بچ ستاں رنگاں نال کھنڈری جانے ہین۔ سجرے کہاہ نے تیلیاں بچ کہنگھر و بجنے ہین۔ جنڈ کُھرنڈا کُجھاں مِٹھیاں گیتاں نی سُراں بچ لارے کھان لگنا ہے۔ سیل پتھر شئے نے ہنگواء کُھلی جانے ہین۔ رنگ برنگیاں تریلیاں موتیاں ہاروں چمکن لگنا ہے تہ فِر اِس نے شِکم بچوں اگی نا دریا بگن لگنا ہے۔ لوک آکھنے ہین............تہ گل وی سچ ہے جے اِس دریا نا پانی جِس وی پیتا............اُس نی خیر نیہہ۔ اوہ تہ سیل پتھر ہوئی جاسی۔

وقت نی پینگ پُر ہور تہ نیہہ پر جوانی ضرور لارے کھانی ہے۔ کوئی اِنہاں لاریاں نال پارتوں کوئی ڈوہنگی حرص نی کھائی بچ پاتال ہوئی جانا ہے۔ کسے نے متھے پُر برفو نے

ٹکلے جمی تہ اِس نے نصیباں نی سیاہی کی چٹی لینے ہین تہ کدے ریتو نے میناراں پُر ست رنگیاں آساں نیلام ہونیاں ہین۔کدے اوٹھاں پُروں نسنے ہاسے اُوری نیاں کنڈیاں نال قلاوے مارنے ہین تہ کدے نیناں بچوں پُھٹنیاں شرارتاں گلابے نے پُھلاں کی چوبے مارنیاں ہین۔کدے دِنہہ نیاں رساں نال گیتاں نے سُر جوڑنے ہین تہ کدے ہنیریاں نی سیاہی بچ بچھوڑے نیاں پیڑاں ڈُبی ڈُبی جانیاں ہین۔بس اِس طراں جدوں اُس گراں نی فوزیہ تہ راشد وی جوان ہوئے۔دواں چھٹ ماری زندگی نی اَدھ کچّی پینگ پُر لارا کھاہدا۔دواں اَکھیاں بند کری چھال ماری ۔ دواں کی پھانڈے تہ ڈنڈولے اُڈاری دؤر بستی تھیں دؤر گنجے پہاڑں پُر آباد کیتا ٗجتھے برفو نے پہاڑاں بچ اگی نے مہامڑ بلنے سن۔جتھوں اگی نا دریا بگنا سی تہ جس ناپانی کھارہ سی۔

فوزیہ ماؤ نے رنڈیپ نال ڈاہڈا تہوکھا کیتا سی۔پیو نی کچّی قبرے نی مٹی تہ پتھراں پُر شاہ کالا تھُواں ڈولیا سی۔گراں نے لوکاں نیاں اَکھیاں بچ ریتو نے چُنجلے دانے چھینکے سن۔ رِشتہ داراں نے اوٹھاں پُر تُہکھنیاں گلاں کھنڈاریاں سن۔اپنی عزت تہ عظمت نا سودا راشد نیاں لالچی گلاں نال کیتا سی۔راشد پہاویں جے بڑے کہرے نا لاڈلا پُتر سی ٗپر بچپن تھیں نشہ آور ٹِکیاں نا عادی ہوئی گیا سی۔اِسے واسطے اُس کول زندگی نا کوئی منصوبہ تہ نیہہ سی ٗالبتہ اُس نے مال وزر بچ اجاں ایہہ کشش موجود سی جے اوہ کسے کی وی جوانی نی ادھ کچی پینگ پُر لارا لائی دؤر کھنگر پہاڑاں پُر آباد کری آپے سمیت سیل پتھر ہوئی جائے۔

راشد سکول نیاں کندھاں کی خیر آباد کری چھوڑیا سی۔اُس نی قِسمت بچوں عِلم نا نور اُس دِن غیب ہوئی گیا سی ٗجدوں اُسنے پیو فضل دین عظمت خان کولوں نوٹاں نی گڈی رشوت نے طور وصول کیتی سی۔فر کہر آنی رضیہ نے اگے نوٹاں نی گڈی تہری

اک بڑا اگڑ کارا ماریا سی۔ فِر ھُتّے نے سؤٹے نال کُجھاں گلاں نے بول بولے سن۔

فضل دین گراں نا چوکیدار، ہر نِکّے موٹے کے بچ مداخلت کرنا۔ چنگی گلاُں اوٹھاں پُر کدے وی نیہہ آئی۔ ہر مسئلے بچ پیر اڑانا۔ ہر لڑائی بچ حاضر ہوئی جانا۔ دواں فریقاں نی صلاح کرانا تہ اپنا لُچ تلنا۔ فضل دین کول کہر بہینے نی فُرصت کدوں جے اوہ راشد نیاں حرکتاں پُر نظر رکھے تہ اِسطراں راشد بلیں بلیں زندگی نی اک ایہجی سڑ کے نا مُسافر ہوئی گیا، جس نا کوئی انت پہیت نیہہ سی تہ فِر اک دِن فوزیہ تہ راشد گراں چھوڑی دؤر بستی تھیں دؤر............ کھنگر پہاڑاں نال اپنا رِشتہ جوڑیا، جتھے کہنے کُرملاں نے جنڈ ....جنڈاں بشکار خرگوشاں نی فُر فُر .... بن ککڑاں نی کڑاں کڑاں تہ رنگ برنگیاں چڑیاں نی چُوں چُوں .... دواں کی زندگی نال وابستہ کہانیاں نے راگ سُنانے رہے۔ دواں کی اِنہاں نی بولی سمجھنے بچ پہاویں جے بڑا اچر لگا، پُر جدوں ایہہ گلاں فوزیہ کی سمجھ آئیاں، اُس نیاں سوچاں نی پنڈ کُھلی گئی۔ اُس نے جسم نے اک اک ہنگوا بچ بجلی نیاں لہراں ترن لگیاں۔ اُس نے اوٹھاں پُر کونکاں تہ سینے بچوں ہُوکاں پھٹن لگیاں۔ اوہ خرگوشاں کولوں فُر فُر منگن لگی۔ ککڑاں کولوں کڑاں کڑاں منگن لگی تہ چڑیاں کولوں چوں چوں منگن لگی۔ اُس نے پورے وجود بچ بے بسی نے کرُل پین لگے، پُر راشد وقت نی ادھ کُھلی کھڑکی بچوں گُنگی سڑ کے نا سِر کُھمبا تکنا رہیا۔ اُس نیاں خشک اکھیاں بچ سمندر تہ نیہہ پر ڈبورے شونگن لگے۔ اوہ چوری چھپے جنڈاں نے بشکار خرگوشاں نی فُر فُر، ککڑاں نی کڑاں کڑاں تہ چڑیاں نی چوں چوں تکنا رہیا۔ اُس نے موہنڈیاں پُر سوچاں نی پہاری پنڈ بچوں بہتیریاں گلاں نے بول کِھسکی کِھسکی تہرتی پہوگ ہونے رہے۔ اُس نے اوٹھاں پُر فوزیہ نے سوالاں نا جواب روز رنگ بٹانا رہیا۔ روز حیلے بہانیاں نا چھنکھڑ چھولا چُھلنا رہیا۔ روز اُس نے پیراں ہیٹھ نی زمین کھسکنی

رہیئ، پرفوزیہ............پہاویں جے اُسنا شکم اوتر نیہہ سی...........!

لوک آکھنے ہین............گل وی سچی ہے جے بیاہ شادی تھیں بعد اولاد......
......چنگڑ منگڑ............روزی روٹی............کپڑا چپڑا............چنڈ پٹا کہ............رولا رپا............بس اُسے طراں جسطراں جنڈاں بشکار خرگوشاں نی فُر فُر............ککڑاں نی کڑاں کڑاں تہ چڑیاں نی چوں چوں............اندراں نی شان تہ زندگی نی علامت ہونی ہے۔

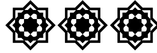
فوزیہ! تیرے سوالاں نا جواب ماہڑے اوٹھاں پُروں غیب ہوئی گیا ہے۔اَج تھیں بعد اپنے سوالاں ناپہرہ رماہڑے اوٹھاں پُر نہ تہریاں۔ماہڑی اوبکھت واخ تہیان کر۔ماہڑے جسم نیاں بدذات تہ بے جان لہو نیاں لہراں ہُن کدے وی برفو نیاں سِلّاں بچ اَگ نیہہ بالن لگیاں ۔ہُن اِنہاں بچ آباد بدبودار پُھٹکیاں اَساں نیاں آساں کی سنگ ذادیاں نے شہر بچ بن باس دیسن۔

فوزیہ! اگر تُو آکھیں تہ............فوزیہ راشد نیاں نیم مُردہ گلاں سُنی سُنی تنگ آئی گئی سی۔اُس نے مزاج نے پھکّے رنگاں بچ تلخیاں نے ناگ سُونکن لگے سن۔اُس نے سینے نے بندخانے بچ ممتانیاں سخت جان لہراں چھنکنیاں سن۔ پلاں پلاں نے حیلے ہاڑے اُس نے بیہڑے بچ دُکھاں درداں ناہیں راہنے رہے تہ اوہ بے بسی نی فصل نیل گگن اسماناں واخ تکّی تکّی کپنی رہیئ۔

فوزیہ! اگر تُو آکھیں تہ............میں خرگوشاں نے دو بچّے پکڑی لئی آواں۔اَس دوئی اِنہاں بچیاں کی کھڈایا کرساں۔چھوٹی بچ ....موہنڈھے اُپر .... اندرے بچ............ بڑے پیارے بچّے ہین۔بہوں سوہنے لگنے ہین............فُر فُر ....نچنے............چھپنے............!

راشد نے اوٹھاں پُر گلاں نا دریا بگی پیا سی۔اوہ چِر توڑیں گلاں کرنا رہیاں......
...... پر فوزیہ...........فوزیہ نیاں کُھلیاں اَکھیاں بچ اک پہنجل ہویا سی۔اُس بند اَکھیاں بچ پچھلا سارا سفر مِنٹاں سکینڈاں بچ کری لیا سی؛جتھے یاداں نی پوٹلی بچ ہُن کوئی نقش باقی نیہہ سی۔

فوزیہ...........دو بچّے ....اک تیرا اک میرا۔نیہہ ....نیہہ .... دوئے تیرے۔ماہڑا کُجھ وی نیہہ۔ماہڑیاں لیکھاں نی سیاہی پھکی پیئی گئی ہے۔ماہڑا کُجھ وی نیہہ ....ماہڑا کُجھ وی نیہہ۔ایہہ لے دو خرگوشاں نے بچّے۔اِنہاں کی پال ....اِنہاں کی...........راشد نے سنگھیئے بچ گل پھسی گئی...........گل اَڑکی گئی...... ......گل مری گئی...........گل سڑی گئی...........گلے کی کہہ ہویا...........تکنیاں تکنیاں اُس نے متھّے پُر برفو نے دو ٹِکلے جمی گئے۔فِر اِنہاں ٹِکلیاں بچوں اگی نا دریا بگی پیاۓ۔ راشد تہ فوزیہ بغلگیر ہوئی گئے۔دواں نے اوٹھاں پُروں ساریاں گلاں بے لباس ہوئی اُڈری کالے چھِڑ ھے نے اولے ہوئی گیاں۔فِر خرگوشاں نی فُر فُر تہ لکڑاں نی کڑاں کڑاں مُکی گئی۔نیلے سمبلواں نے جھنڈاں بشکار کُھسر پُھسر ہون لگی...........''ایہہ جوڑی وی سیل پتھر ہوئی گئی ہے۔''

مِٹی نی خوشبو

ریشماں نے مَتھے پُر مرنیاں مرنیاں اُس کُجھاں حرفاں کی پابند کری چھوڑیا سی۔ فِر انہاں حرفاں نے نقش، رنگ تہ زبان نیاں اَدھ کچیاں یاداں کی اُس بڑا سامی رکھیا۔ روز شام ہونیاں اِنہاں حرفاں کی گُنگی زبان نی دُنیا بچ آباد کری چھوڑنی۔ چُلھے چوکے تھیں فارغ ہوئی کھڑ کی بچوں باہر واخ تکنی رہنی۔ دؤ ردؤ رتوڑیں اُنہاں یاداں کی اپنے کمزور موہنڈیاں پُر چائی چائی پھیرنی رہنی۔ اپنے آپ کی دلاسے دینی رہنی۔ دِل پُروں اُٹھنے اَدھ کچّے سوالاں نا جواب ہنیریاں نی چھو لی بچ لوڑنی رہنی۔ فِر کالی رات نے کالیاں پردیاں بچ ساریاں گلاں، ساریاں یاداں، ساریاں آساں سامی سلوٹی رکھی چھوڑنی، محض اِس ڈرناں جے کدے کوئی گل پھٹی تہ فِر ....!

شام ہونیاں کہر بچ کُڑیاں چچول باہی چھوڑنیاں............ چڑیں مڑیں .... وڑ دڑ............دروڑنیاں .... چھالاں مارنیاں...........کُجھ ہنسنیاں ....کُجھ مُس مُس کرنیاں ....کُجھ بندری کہسیٹنیاں...........کُجھ کھیڑے تروڑنیاں............ ہک دُوّے کی چنڈ پٹا کہ تہ جدوں کوئی درڈ ریشماں نے اوٹھاں پُروں پھٹنی، اسطراں لگنا جے نیلے نمبلوں بجلی چمکنی۔ یکلخت کُڑیاں چُپ ہوئی جانیاں، ساہ ڈکی ڈکی گلاں کرنیاں، ہک دُوّے کی اشارے کرنیاں، مُنہہ کہوٹی کہوٹی کُھش پھش

کرنیاں، چھابو چاہڑی گڑا کے مارنیاں، فر چُپ ہوئی جانیاں۔ پر جدوں ریشماں نے مَتھے پروں بگنیاں تریلیاں تکنیاں، ٹھُٹھن ٹھار ہوئی جانیاں۔ سُپ دُھپ ہوئی جانیاں۔ ہائے اللہ جے امی کی کُجھ ہوئی گیا تہ فر............!

ریشماں نی زندگی نا سفر ریاض نی بے وقتی موت تھیں بعد بگنی سڑ کے پُر تہ نیہہ مگر اُس نی زندگی نا سفر اک بیابان جنگل بنی گیا سی، جتھے پچھے اُٹھاں کُڑیاں نی ترنڈ تہ اگے پیٹ کروہٹی نا اک گدرا، اُسنے اوٹھاں پُر بے لباس حرفاں کی روز پھانسی لگنی رہئی۔ اُس نی کنڈ خالی سی۔ رشتہ داری، تعلق داری، یعنی کہ ساریاں داریاں نیاں ریتو والیاں کندھاں کدوں نیاں تہر تی پہوگ ہوئی گیاں سن۔ اُس نی کنڈ خالی سی۔

روز شام ویلے کُڑیاں نا چوول اُس نے پہلیکھیاں کی زندہ کری چھوڑ ناسی۔ اُس نے کمزور موہنڈیاں پُر سوالاں نی اک پہاری پنڈ تہری جاناسی۔ اُسنیاں اَکھیاں نچ سُکّے اَتھرواں نا کہڑا اپہُنی جاناسی۔ اُس نے اوٹھاں پُر گلاں نے غبار اڈار ناسی۔ زِمی تھیں اَسمان توڑیں آساں نیاں تصویراں نچ کچّے پکّے رنگاں نیاں اَدھ موئیاں لکیراں ڈُبنیاں ترنیاں رہنیاں سن۔

ریشماں نا کہر سی جے اک چِڑیا کہر ....لوک سُنی حیران ہونے سن جے ریشماں نے کہر نچ اَٹھ کُڑیاں پلنیاں ہین۔ اک تھیں اک ......دینہسر جوان ...... ریشماں نا متھا پہاویں جے چُر ہڑنیاں نال پہر یا ناسی، پر لگنا اِسطراں سی جے بڑی پہاگاں والی ہے۔ چمکنا تہ لشکنا متھا............متھے نچ اَن گنت سوالاں نا کُھمسان......

......سوال ہی سوال، پر جواب کوئی نیہہ۔ جواباں کی شاید بن باسی لبھاسی۔

امی اساں نا ابو کُتھے جمیا، کُتھے پلیا تہ کُتھے جوان ہویا۔ اُس نی تصویر پُروں دِسنا ہے جے اُس نا بچپن تہ اُس نی جوانی کسے سچی تہ سُچّی مٹی نی پیداوار ہے۔ تصویر بچوں

مِٹھیاں مِٹھیاں ہواوئنیاں لہراں ترنیاں ترنیاں اساہڑے دِلاں نی بلنی اُگ ہسالنیاں ہین۔اُس نیاں اَکھیاں بچوں نیلے تلے تہ ٹھنڈے چھمراں نی مِٹھی مِٹھی خوشبو آنی ہے۔اُس نے اوٹھاں پُر مِٹھیاں مِٹھیاں گیتاں نے بول ڈاریاں مارنیاں ہین۔لوئ ہونیاں اُس نی تصویر نا رنگ اساں نی زندگی بچ حوصلیاں کی جان بخشنا ہے۔ابّو نی تصویر بچوں اُس ویلے کُجھ گلاں پُھٹنیاں ہین جدوں فجری ویلے بوٹیاں پُروں چڑیاں نے بولاں بچ اُس نی ذات نی صِفت وثناء ہون لینی ہے'پر..............ایہہ گل دَہس کھاں جے شام ویلے ایہہ رنگ کِیاں بدلی جانا ہے۔ابّو نے نین نقش بدلی بدلی جانے ہین۔ابّو نیاں اَکھیاں تُساں نے متھے نال جُڑی جانیاں ہین۔ابّو نے اوٹھاں پُر حیلے وصیلے غرقاب ہوئی جانے ہین۔اک اک آلے بچ سو سو زخم دِسنے ہین تہ اِنہاں زخماں بچوں بے بسی نے ہُولے پُھٹنے ہین۔

امی تُس ابو نیاں گلاں سُنی لینے ہو............تُس گلاں نا جواب کِیاں نیہہ دینے۔ہُن روز شام ویلے نی چڑیں مڑیں اُس کہر وں مُکی گئی سی۔کُڑیاں چڑیاں ہاروں چچول باہنا چھوڑی دِتا سی۔اشاریاں نال گلاں کرنیاں چھوڑی دِتیاں ہین۔
تہُکا............مُکا...... ...... ہاسے............گڑاکے............پُھس پُھس ....
چوں چوں............اُس کہر نی میراث اک پنڈ بّنھی ریشماں تہ ریشماں نیاں گُڑیاں اک پاسے رکھی چھوڑیا نا سی۔ہُن گڑیاں بچپن نی البیلی دُنیا بچوں نکلی ہوش وحواس نی دروٹنی پُر قدم رکھیا سی۔ہُن جدوں وی اوہ ابّو نی تصویر نال گلاں کرنیاں تہ اُنہاں کی اُنہاں ساریاں گلاں نی سمجھ آئی جانی جس نے خوف نال اُنہاں نی امّی نی ہڈی تہ چمڑی سڑی سجّی ہوئی گئی نی سی۔
امّی !ابّو نے چہرے پُر زندگی نال وابستہ جیہڑی داستان ہے اُس نے حرفاں نی

چوری کدوں تہ کسطراں ہوئی سی۔اک ورق پڑھنیاں پڑھنیاں دُوّے ورق نی زمین گلنی تہ ٹھُکنی جانی ہے۔اک اک حرف نی تلاش بچ اُس نے مطبلاں کی پھانسی لگی لگی جانی۔امّی !ابّو نی کاغذی تصویر پُر کدے کدے تریلیاں پُھٹنیاں ہین۔ابّو نے پھر کنے اوٹھاں پُر گلاں گی گی جانیاں ہین۔ابّو نیاں اَکھیاں بچ چن تہ تارے ڈُبی ڈُبی جانے ہین۔

بلقیس نیاں چار نِکیاں تہ ترے بڑیاں پہئیناں ہر ویلے اُس نیاں گلاں پُر ہسنیاں رہنیاں............گڑاکے مارنیاں تہ کُھش پھش کرنیاں رہنیاں۔اساہڑے کہر ایہہ افلاطون جمی ہے۔ابّو نی تصویر نال گلاّں کرنی رہنی ہے۔امّی کی سوال جواب کرنی رہنی ہے۔ابّو ....اساں کول تہ بس ابّو نی اک کاغذی تصویر ہے تہ اِس تھیں بعد............امّی ....امّی نی جفاکشی............مُہلتی بخار............ہڈیاں نا پنجر...... ......سارے سارے دِن کم کاج کرنی ....ساری ساری راتی ابّو نی تصویر نال اَکھیاں جوڑی جوڑی گلاّں کرنی رہنی۔

بلقیس ایہہ سارا کُجھ تکّی تکّی اپنے حوصلیاں نی کچّی زمیں پُر پکّے ارادیاں نال اپنے خیالی محل تیار کرنی رہیئی۔اوہ جدوں ابّو نی تصویر اگے کھلوئی'اُس نال گلاّں کرنی' اُس نال وعدہ کرنی' زندگی نال میل کھانے ہاڑیاں نی گٹھڑھاں کھولنی رہنی۔سینے اندروں مجبوریاں نی پنڈ گرولنی رہنی۔اُس کی اِس گل نا اندازہ ہوئی گیا نا سی جے ابّو نی تصویر اُس مِٹی نی نشاندہی کرنی ہے جِس بچ خوشبو ہے۔اُس پانی نا ذِکر کرنی جِس بچ مِٹھاس ہے تہ اُس ہواوَ نا ذِکر کرنی جِس نے اندر چن تہ مُشتی نے گیتاں نیاں سُراں آباد ہین۔

امّی میں اُتھے ضرور جاساں۔اُس نگری بچ ضرور جاساں۔اوہ مِٹی چٹساں۔اوہ پانی چکھساں۔اُس ہواوَ نے گیتاں نیاں سُراں بچ اپنے ابّو نا بچپن تہ جوانی تلاش

کرساں۔امّی .... دِکھ............اوہ دِکھ ابّو نی تصویر بچوں کتنی خوشبو آونی ہے۔امّی ....ابّو ....!

بلقیس کئیاں دِناں تھیں، کئیاں سالاں تھیں اپنی جِند نی ریتو والی دیوار نال ٹھُہچھن لائی ابّو نی تصویر تکنی رہنی، کُجھ گلاں کرنی۔باقی پہئیناں نے ہاسیاں تہ گڑکیاں بچ اُس نیاں گلاں دفن ہوئی جانیاں۔اُس کی اِس طراں لگنا جے اُس نی جُستجو کی کوئی روک نیہہ لائی سکنا ہور ضرور............!

بلقیس تیری ضِد، تیرے اوٹھاں نے توتلے بولاں نال زمین پُر تہ نیہہ اسمان نے فیصلیاں نال میل کھانے ہین۔تیرے ابّو کی تیرے بولاں نے تُرٹنے حرفاں نی آواز ضرور بے قرار کرنی ہوسی۔بلقیس ....اوہ جگہ ....اوہ مٹّی ....اوہ ٹھنڈے پانی ....اوہ مٹھی ہوا............اساں تھیں دؤر............بہوں دؤر...... ......اساں کولوں اِتنے دؤر جتنی تُساں پہئیناں نی آنے والی زندگی تہ ماہڑی روز نی بے بسی ہے۔بلقیس ...... تیرے ابّو آکھنے سن ....روز رات نے ہنیر یاں بچ آکھنے سن............ ماہڑی دو پھاڑ زندگی نے بشکار مُردہ تہ زندہ لاشاں نی اَدھ کچّی دیوار ہے۔اک ایجی دیوار............جے کنڈ پھیرنا تہ ٹہئی جانی ہے جے مُنہہ کراں تہ اِس نے شِکم بچوں بے بہا سُتو لے جی آونے ہین۔دُکھاں تہ درداں نے سُتو لے............گُم شُدہ یاداں نے سُتو لے............جُدائی والے سُتو لے تہ............!

امّی میں اوہ دیوار ضرور پار کرساں، ماہڑا یقین ہے۔ابّو اِس گل نی روز تصدیق کرنے ہین۔ابّو ....ماہڑے ابّو ....!

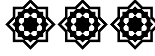
بلقیس نے مضبوط ارادیاں لاشاں نی کچّی پکّی دیوار اک چُٹکی بچ پار کری لئی سی۔ بلقیس ابّو نیاں یاداں نی پنڈ چائی اَج اتھے آنی پہجی سی، جتھے نی مٹّی نی مِٹھاس، جتھے نے

ٹھنڈے پانیاں نی ٹھنڈک تہ ٹھنڈی مست ہواؤاں نیاں مست سُراں موجود سن۔

بلقیس مِٹی نی مٹُھی چائی اَکھیاں نال مَلنی رہئی............سینے نال مَلنی رہئی............مَلنی رہئی............مِٹی نال گلاں کرنی رہئی............گوڈیاں بشکار سِر رکھی رونی رہئی............ہُڑکنی رہئی............ابّو نال گلاں کرنی رہئی۔

ابّو............میں تُساں نی تصویر نال جیہڑا وعدہ کیتا سی' پورا کیتا ہے۔ تُساں نی زندگی نال وابستہ مِٹی بچ بڑا پیار ہے۔ پانیاں بچ ہؤں مِٹھاس ہے تہ ٹھنڈی ٹھنڈی ہواؤ نیاں سُراں بچ چِن تہ منشی نے گیت ہین۔

ابّو............ماہڑا یقین ہے ایہہ دیواراں............ایہہ لاشاں پہَریاں دیواراں اک دِن تہَرتی پہوگ ہوئی جاسن۔ رسیاں نیاں چھاتیاں پُر کنڈیاں نی فصل کدے نیہہ جمن لگی۔ پُھلاں نی بہار ہوسی۔ ہواؤ نیاں مِٹھیاں لہراں پُروں پابندی مُکی جاسی............مگر تُس............اِس مِٹی نی خوشبو بچ گُم سُم اُنہاں حرفاں نے مطبلاں کی کیہڑا تلاش کرسی۔ جنہاں ایہہ بکھیڑا باہیا سی............جنہاں رستیاں نیاں دؤریاں نی فصل اِتھے رائی سی۔ ابّو............ماہڑے ابّو............!

بانو

چُلّھے نے اگل بگل گلاں ....پھوڑی تہ کھیڑ یاں نال کلاوے مارنیاں گلاں..........تھڑیاں پُر حِرص نی اگی بچ سڑنیاں گلاں..........رَستیاں تہ شرٹ کاں پُر رُلنیاں گلاں......گلاں نا مِٹھا مِٹھا شنکار..........گلاں بچ جِسراں رَلا پیئی گیا سی ...... رَلے والیاں گلاں..........گُنگیاں تہ بے مطبل گلاں..........گلاں نی فصل بچ یاداں نے بوٹیاں پُر تِر ڈیاں نا ڈار......یاداں نے اَدھ موئے حرفاں بچ ڈوہنگیاں تریڑاں ......اِنہاں تریڑاں نال گلاں نی چھکو تانی..........تکنیاں تکینیاں حرفاں نے بکھیڑے جا گی جانے‘ فِر اِنہاں حرفاں نے بولاں بچ چوبیاں نی برسات نا میلہ لگی جانا......!

بانو ڈنگراں کی چارنی......اِدھر اُدھر لہٹنی......اڈاکے مارنی......فِر چُپ ہوئی گوڈیاں بچ سِر رکھی پیراں نال جُڑی نی مِٹّی بکھوکھی اندرواندری اگی نے ہولیاں کی اوٹھاں پُروں کھسکنیاں پھوکاں نال ہسالنی......چھپٹ ماری اُپر تکنی ......لمّا ساس مارنی......فِر مِٹّی گرولنی......اُس کی اِس طراں لگنا جے کدے اُپر اسمان پُروں کھلوئی کوئی ہتھوڑے مارنا......کدے پیراں ہیٹھوں زمین نسنی......کدے انگلیاں نے پوٹیاں نال سِر نے بال چھکنی......کدے تر ہٹ چائی زور زور نال زمین پُر پٹاکنی۔

بانو نے پیراں نچ اڈاکیاں نال نال ہُن اوٹھاں پُر گُنگیاں سُراں وی ڈیرالایاسی۔ نِیلے تلیاں نچ ڈنگراں کی چُھو چُھو کرنے نال نال لکُوے نے بولاں اُس نی جیبھ کھسّی لئی سی۔اُسنیاں اَکھیاں کہُونفرے سمبلواں نے جنڈاں بشکار گی گی جانیاں۔اُس نے اوٹھاں پُر چھمراں نے ٹھنڈے ٹھنڈے پانیاں نے توپے ڈُہلی ڈُہلی جانے۔اُس نے کنڈل بالاں نِیّاں لِٹّاں نچ سپنی پلس مارنی۔اوہ جدوں وی ڈنگراں کی لہٹنی' ترہمڑ پھرکانی' چُھو چُھو کرنی ....ڈنگر مُڑی مُڑی چوری چوری اُس واخ تکنے رہنے۔ کدے کدے زورنال تہ کدے کدے بلیں بلیں رامنے..........پونچھڑ پھرکانے...... ......چھنڈاں مارنے ....فِر سِدھا گوالے نچ پہچی جانے..........کِلیاں کول کھلوئی جانے..........بانونی اڈیک نچ رسیاں کی سُونگھنے رہنے۔ساری ساری رات اِس اڈیک نچ کھلوئی رہنے جے کدوں لوءُ ہوسی' کدوں دِہنہہ چڑھسی ....کدوں بانو آوسی..........کدوں رسہ کھلسی ....کدوں بانو ترہمڑ پھرکاسی..........فِر چُھو چُھو کرسی۔فِر نِیلے تلیاں نچ اڈاکے مارسی..........بانو ماہیے نے گیت گاسی.......... ہاسیاں نے غبارے اڈاسی تہ جدوں کدے لوءُ ہونیاں بانو اِدھر اُدھر سہلیاں سنگناں نال ٹُری جائے۔ڈنگر گوالے نچ زور زور نال رامنے ......اِکو تڑفنی چھٹرکنی لگی جانی...... ......چھنڈاں کرانے رستے سونگھنے......مُڑی مُڑی پہئیتے واخ تکنے..........اِسطراں لگنا جے اج ہیر نے کچے کہڑے نچ ڈونگیاں تریڑاں پئی جانیاں۔

گراں نے پہنگے پہنگے بانونیاں گلاں کی اپنے گلے ناہار بنائی لیاسی۔جِدھر تکّو ......جتھے تکّو ......لوک جُڑی جُڑی گلاں کرنے......تھڑیاں پُر بیٹھے نے گبرواں نیاں ٹولیاں نیاں ٹولیاں بانو نے قِصیاں کی ہوانچ پتنگاں ہاروں اُڈارنے......بہڑیاں پینے ......چُٹکیاں مارنے......کُجھ ہتھاں نیاں تلیاں پُر تمباکو مَلنے تاڑیاں مارنے......باولیاں

پُر بانو نیاں سہلیاں سنگناں گھش پھُش کرنیاں......ساڑے سڑنیاں.....لُوڑ چانیاں ......بیہودہ گلاں کرنیاں......طعنے مارنیاں......ماء کہُر کہُر منگنی......جُٹھے پہانڈے تہُو نی تِہی ڈنگراں نال پھرنی......اڈا کے مارنی......چِٹّا بُوتھا کڈی ٹہا کے ٹہیر یاں پُر دلانگے مارنی......گُڑیاں والی کوئی گل اُس نچ نیہہ دِسنی۔ کسے کم کرتوت نی ہووّے تہ فِر اس گراں نچ کیہڑا رہوے آ۔

زیبو نیاں ترکھیاں اَکھیاں بانو نے وجودے پُروں پھُٹنیاں لکیراں نے ڈِنگے ترڈّے نقش تکّی لے سن۔ اُس نے اوٹھاں پُر کُہمن کہُیر گلاں نا سمندر تہ سمندرے نچ ڈُبنیاں ترنیاں آساں چھلّے مارن لگیاں سن۔ ساری ساری راتی ہنیریاں نال جنگ کرنے بانو نے نازنکھرے اُس کی کھنڈی چُھری نال کُتری کُتری ٹہیر کرنے تہ لوہُ ہونیاں دِینہہ نیاں لال لال رِسماں اُس کی حرص نی بودی رسّی نال بنھنی بیہڑے نچ کھلوتے نے گجنے بوٗٹے پُر ٹنگی چھوڑنے۔

زیبو بانو نی راکھی کِسراں کرسی............کس نے ذِمہ لاسی۔ بانو کی ڈنگراں نال لگیاں کِسراں جان دیسی۔ روزی روٹی............کپڑا چیڑا............کہُرے نا خرچہ ....تہ فِر............بانو نا داج دکھن............کس نے ذِمے لاسی............کیہڑا اُسنیاں فکراں نی پنڈ اپنے موہنڈے پُر چاسی............کیہڑا اُسنیاں فِکراں نی پنڈ اپنے موہنڈے پُر چاسی............کیہڑا اُس نا سنگی ساتھی ہے............کیہڑا اُس نا رِشتہ دار ہے............اوہ تہ............سوچنیاں سوچنیاں اُس نیاں اَکھیاں تاڑے لگی جانیاں ....چیبھ لمکی تہ پیراں توڑیں پہچی جانی............ہتھّاں پیراں بچوں اگی نے سراکے پھُٹی پھٹی جانے............متھے پُروں نامُرادتریلیاں پھٹّن لیئیاں............ دِل نا دِیا ہسّی ہسّی جانا............اندرواندری پہنجل ہونا............فِر چُپ نی میلی

چادرے بچ ایہہ سارے روگ بنھی پچھے ہٹی جانی............!

اَج میں نمبردار نی نال گل لاساں۔اَج میں اپنیاں آساں نیاں تاراں نال بجنیاں سُراں کی اپنے اوٹھاں پُر آباد کرساں۔اَج میں اَدھ موئے ہاسیاں کی جان بخشی دیساں۔اَج میں سپنے بچ بسے نے چھالیاں کی پھٹالساں۔اَج میں گُنگیاں گلاں نے بولاں بچ چھپّے نے لفظاں کی رنگ پہُرساں۔اَج میں تُھنکھنے درداں نی شِل سپنے پُروں پٹساں............اَج رحیم داد نی موت نا صدمہ اُس کی ڈنگ مارن لگا سی۔اج اندرے نے ٹھنڈے چُلھے بچوں نِسنا تُھواں چوفیری کھنڈرنا جانا سی............اَج............!

نمبردار نی پنج وقتہ نمازی............بڑی بارُعب تہ باوقار خاتون............گراں نے نِکّے بڑے نی خیر خبر پچھنی رہنی۔بڑی نیک تہ رحمدل............گل کرنی شہد ڈوہلنی............جس واخ تکنی مِٹھیاں بولاں نی سوغات دینی۔نِکیاں نال نِکّی تہ بڑیاں نال بڑی............غریب غُرباء نی پکھ کرنی۔اُس کدے وی ہَتھ نیہہ کھوٹیا' جو جس منگیا اُس کی دِتا۔یتیماں' مسکیناں کی اپنے ہتھوں بیاہنی۔تھوڑا بہت داج وی دینی۔اُس نے کہُر تہ لنگر ہر ویلے لگا رہنا۔شام تو ڑیں گراں نیاں لوکاں نی آوَجائی لگی رہنی۔

نمبردار نی کئیاں سالاں تھیں کھٹ لگی نی' پر کھٹ پُر وِرراج کرنی............جو آکھنی سو کرنی۔کے مجال جے کوئی اُس نی گل کی ٹال چھوڑے۔جے روَ چڑھی جائے تہ شیر نی ہاروں گجنی۔کہُر نا سارا کاروبار............سارا حساب کتاب اُس نے ہتھ سی۔نمبردار اُس نی گل کدوں ٹال سکنا سی۔

اَج نی لمّی تاہنگاں والی رات............صدمیاں تہ سوٹھیاں والی رات............سوچاں تہ فِکراں والی رات............ گُھپ ہنیری کالی رات تہ اِس کالی رات بچ جاگنیاں اُس نیاں نامُراد اَکھیاں............ڈوہنگیاں کُھڈاں بچ ڈُبیاں نیاں اَکھیاں تہ

اِنہاں اَکھیاں بچ سامی سلوٹی رکھے نے اُس نے دو اَتھروں ....اک اتھروں مہندی لاساں تہ ڈوہلساں............اک اتھروں گہنے گھٹے نال لاساں..........."۔

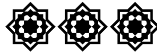
لوہ ہونیاں زیبو تاوے تاوے قدماں ہونکنی پھونکنی نمبردارے نے کہر پہچی۔ کہر نا سارا کم کاج کری نمبردارنی نی کھٹ کول کھلوئی گئی۔ اَج اُسنیاں اَکھیاں بچ تھکاوٹ نیہہ سی......اک سوال سی......بس اک سوال......بے پچا سوال تہ بے کاہٹا سوال......!

زیبو نمبردارنی کی مُٹھیاں مُکیاں کرنی رہئی۔ بہتیری واری مُنہہ جوڑیا، پر اوٹھاں پُر گلاں نا کہمسان جُڑی گیا۔ اوہ کیہڑی گل پہلاں آکھے............رحیم داد نی موت نا ذکر کرے............بانو نے بیاہ نی گل کرے یا............اپنی بیماری نی گل کرے!

زیبو اَج کوئی خاص گل ہے............اج تیریاں ہتھاں بچوں اگی نے شعلے نکلنے ہین............اَج تیریاں کمنیاں انگلیاں بچ نامُرادی نے کہنگرو بجنے ہین............اَج تیریاں اَکھیاں بچ سُتھرے بولاں کی پھانسی لگی نی ہے............ بول......زیبو بول!

زیبو فر اوٹھ جوڑن لگی......گلاں فر کہنکارہ باہیا......زیبو تڑا کری ٹہیئی گئی......گلاں اوٹھاں پُروں بگنی کالی کا نگے بچ ڈُبی ڈُبی دؤر تو ڑیں رُہڑنیاں رہیاں۔

اوہ............زیبو مری گئی............بانو نا کے ہوسی............نمبردارنی............بانو کی تکّی تکّی اتنی غمزدہ نہ ہوئی جایا کر............بانو ہُن تیرے کول رہسی............تیری خدمت کرسی............بس کُجھاں دِناں نی دیری ہے............میں مولوی فتح محمد کی لئی آوساں............بس دو حرفاں نی کھیڈ ہے............!

گُلناز

یعقوب بکروال گراں نا بڑا جیٹھا............ہڈوں گڈوں بڑا مضبوط............ گول کٹوری جئیاں اَکھیاں بچ دُنیا نا رُعب............چِٹّی داڑھی بچ نورانہ............چیَڑا متھا............لمّی ٹُھڈّی............بڑے بڑے ہتھاں پیراں نے ہنگوا............ اِس طراں لگنا جے قدیم زمانے نا کوئی انسان ہووّے۔گل کرنا موتی کھلیارنا....... مِٹھیاں مِٹھیاں گلاں نا اک سمندر اُس نے ہوٹھاں پُر آباد............بڑا ہی صلاح کار۔ گراں بچ قتل وی ہوئی جائے تہ یعقوب بکروال نا فیصلہ اٹل ہونا۔نِکّے تھیں بڑے توڑیں جنے کالسریاں یعقوب نا پسینہ نیہہ سن چھِلنے۔کدے کدائیں جدوں یعقوب بکروال کہَروں باہر آونا' شہر والے پاسے جانا تہ لوکاں نی لین لگی جانی۔کے مجال ہے جے کہوڑے نے اگوں کوئی شخص لنگھی جائے۔کالا چمبا کہوڑا............ کہوڑے نی کاٹھی تہ مہیلاں............چھن چھن............چاندی ہاروں چمکنیاں۔جِسراں نا سوار اوّے جا کہوڑا۔گراں نیاں زنانیاں یعقوب بکروال کی تکّی اپنے اپنے کہَراں بچ دَڑ کی جانیاں۔دراصل ایہہ حیا نا زمانہ سی تہ پہا جی یعقوب وی بڑا ایمان والا............ بڑا راست باز............بڑا سچّا تہ کھرا۔اُس نے چہرے پُر قُدرت ایہجا رُعب رکھیا نا سی جے گراں تہ گراں'

شہرنے لوک وی بڑا احترام کرنے سن۔

پہا جی یعقوب نی سیرت تہ صورت نا کوئی مقابلہ نیہہ سی۔ اس نال نال اُس نے کہَر نا لنگر دؤر دؤر توڑیں مشاہور سی۔ چوبی کہنٹے چراں بچ اگ بلنی............ روٹی پکنی............ چاہ بنی............ ادھے کھائی ٹُری جانے تہ اَدھے ہور آئی جانے...... ......دسترخوان کُشادہ سی۔ کدے وی لانگریاں دسترخوان نیہہ ٹھپیا۔ غریباں مسکیناں نی دُنیا اُس نے بڑے پیار بچ آبادسی۔

پہا جی یعقوب نیاں بکریاں نا اجڑ لُگا تہ کدے نیہہ رہیا' پر ایہہ گل وی بڑی مشاہور ہے جے شیر ہوؤے یا ریچھ............ کدے وی اُس نیاں بکریاں نا نقصان نیہہ ہویا۔ دراصل مال زکاتی ہوؤے تہ فِر نقصان کیہَڑی گل نا۔ روزہ' زکواۃ' نماز.......... پہا جی یعقوب نی زندگی بچ یقیناً اک انقلاب آنداسی۔ بے نمازی اُس نے لنگر بچ روٹی نیہہ سی کھائی سکنا۔ ذِکر و فِکر نیاں محفلاں .... ہر جمعہ راتی اُس نے کہَر بچ جسراں میلہ لگی جاناسی۔ بڑا ہی خُدا یاد............ خُدا ترس .... ذرا ذرا گل نی وی پرہیز کرنا۔

کئیاں سالاں تھیں بعد پہا جی یعقوب نے کہَر اک رونق آئی............ لوکاں خوشیاں منائیاں............ مِٹھے چاول روز پکنے رہے............ روز لوک مبارکاں دینے رہے۔ دِل خورشید کتنیاں سالاں تھیں اپنی خشک جھولی بچ اک خوشبودار پھُل نی تلاش بچ حرصنی رہیئی۔ اُس کی بڑی اُمید سی جے اُس نی کوکھ بچوں فردوس نا جنم ہوسی' مگر قُدرت کی ایہہ منظور نیہہ سی۔

بہرحال بڑیاں نیازاں نذراں تھیں بعد............ بڑیاں حیلیاں تہ وسیلیاں تھیں بعد اُس باغ بچ اک پھَل پھُلیا سی' جس نی خوشبو نا انتظار اُس گراں نے پھُنگے پھُنگے پُر

بسے نے لوکاں نیاں سینیاں بچ موجود سی۔

پہا جی یعقوب نے متھے پُر اک لکیر پُھٹی ....اُسنیاں چمکنیاں اکھیاں بچ اک اَتھروں ڈیرا لایا............ اُس نے بولاں بچ حرفاں نا تروٹا پیئی گیا............ دراصل لیکھ بچ میخ لگی گئی ....آ ہو! پہائی عزیز بکروال جدوں وی اساں نے بیہڑے بچوں لنگھنا............اُس نے ہوٹھاں پُر اک گل لارے کھانی رہئی............ بوا جی............لیکھ ماں میکھ پھس گئی۔

گراں نیاں کالسریاں اک اک کری پہائی یعقوب نے کہر آونیاں جانیاں ....گلناز کی چانیاں............لاڈ کرنیاں............لارے لانیاں............گیت بولنیاں ....اک مِنٹ وی نیہہ چھوڑنیاں ۔پہا جی یعقوب اُس کی تکّی تکّی خوش ہونے ....دؤ ردؤ رنیاں گلاں سوچنا۔عمر بعد انہاں نے کہر اک دِیّا بلیا سی...... ......اک رونق آئی سی............اک خوشی آئی سی۔گلناز نی زندگی نال وابستہ منصوبیاں نا ذِکر سویرے شام کرنے............ بس کدوں قدم کڈھسی ....کدوں سکول جاسی............کدوں ملازم ہوسی تہ کدوں............؟ پہا جی یعقوب جدوں وی اَکھ بند کری سوچنا' اُس نے خیالاں تہ اُسنیاں سوچاں بچ گلناز نی زندگی نا اک اک لمحہ یاد کرنا............اک اک لمحے کی نبھانے نیاں تدبیراں کرنا............نویں تھیں نویں سوچ اُس کی گُلناز نال اِسطراں جوڑیا سی جے ہُن اُسنے تہ اُسنیاں کچہریاں بچ اک دیل پیئی گئی سی۔

گُلناز ....شکلوں سوہنی............سوہنیاں سوہنیاں موٹیاں اَکھیاں .... پتلے پتلے لمّے ہتھ............پتلی گردن............ بر یک اوٹھ ....سارے گراں نیاں کالسریاں کی اِس گل نی اڈیک جے گُلناز گل کرے............گُلناز قدم

کڈھے .... لوکاں نی خوشامد نی ایہہ حد سی جے لوۂ ہونیاں .... پہا جی یعقوب نے کہر اک میلہ لگی جانا۔سارے جنے کالسریاں گُلناز نال لاڈ کرنے۔کوئی سینے نال لائی گلاں کرنا............ کوئی ہتھاں پُر چائی لوریاں دینا ....کوئی موہنڈے نال لائی گیت بولنا، مگر یعقوب پہا جی نے دل نا چور......دل بچ کوئی گل ٹھس ٹھس کرنی......کوئی گل اُسنیاں سوچاں بچ رولا پانی۔پہا جی یعقوب نے رُعب داب بچ فرق تہ اجاں توڑیں نیہہ سی مگر ہُن اُسنیاں ہوٹھاں پُر گلاں نی فصل بچ نیلو تہاری نیاں جڑاں وی جمی آئیاں سن۔اوہ دوُر ....دوُر توڑیں اپنے لیکھاں بچ ہاسیاں تہ ہاڑیاں کی شکل بٹانیاں تکنا رہنا............گُلناز نی زندگی نال وابستہ آنے والیاں کہڑ یاں نا حساب کرنا رہنا............بیگم نی جُدائی......کوٹھے پُر کھلوئی زمی ڈوگی ......کہوڑے خچراں............منجھیاں گائیاں تہ پہاروں نا حساب کرنا............فِر سوٹھیاں نی ہٹی پُر ایہہ سارا گُجھ بِکنا تکنا۔کدے کدے اُس کی اِس گل نا اندازہ ہوئی جانا جے وقت نی بے رحم تلوار پتہ نیہہ کیہڑے رنگوں وار کرسی تہ ماہڑی گُلناز............!

پہا جی یعقوب نی اچانک موت نا صدمہ سارے گراں نے لوکاں واسطے کسے حادثے تھیں کہٹ نیہہ سی۔غریب، مسکین، بیوہ تہ بیمار لوکاں نے گوڈیاں بچوں جان نکلی گئی۔سارے لوک اندروں باہر آئی گئے ....پہا جی یعقوب نی دُہری نے چوفیری رونیاں تہ ٹھبکنیاں کوُکاں کہیر ا پا ہیا سی۔پہا جی یعقوب نی موت نا صدمہ کہٹ، پر اپنیاں ضرورتاں کی شاید کوئی چور پیئی گیا سی۔ساریاں لوکاں کی اِسطراں لگنا سی جے پہا جی یعقوب نی موت نال نال چُلھے چوکے نی وی موت ہوئی جاسی .... دسترخوان نی وی موت ہوئی جاسی...........تھالاں تہ پتیلیاں نی وی موت ہوئی

جاسی.........ہور فِر ....فِر اِس دُپری نی وی موت ہوئی جاسی، مگر گُلناز نا کے ہوسی..........!

لوکاں نے ایہہ وسوسے تہ ایہہ انترے برابر ہون لگے۔ اَجاں سال وی نیہہ سی گُزریا جے لنگر نے پتھر نامُر ادی نیاں کؤکاں بچ لارے کھان لگے......... چُلھے .... چراں ....تہ چراں بچوں اُڈرنی سجی.........کالے سیاہ موہٹے.........ادھ سڑے موہٹے.........اپنے آپ تھیں بے خبر موہٹے.........ٹھنڈی اگ نے سیکے بچ لوہسے نے موہٹے.........اپنے آپ نال گِلہ گزاری کرنے موہٹے......... پہاجی یعقوب نے لنگر نے وفادار موہٹے.........اُس نی موت نے صدمے نال اپنے آپ تھیں بے خبر ....چُلھے تھیں دؤر......... چُلھے نی ٹہاری تھیں دؤر.........بیگم نے دلاسیاں تھیں دؤر.........گراں نیاں کُڑیاں نے ہاسیاں تھیں دؤر......... گیتاں تہ گوشیاں تھیں دؤر...... ......زندگی نی ہاری نی جنگ اُسنے شناخت نے شیشہ کی بے آبرو کری چھوڑیا سی۔ منجھیاں، ڈنگراں، کہوڑے تہ پہاروواں نیاں بہکاں بچ پہنگ تہ تہنتھورے نے پُھلاں نی بے کُھرسی بدبورستیاں نی چھاتی پُر کنڈیاں نیاں بے کائیاں کندھاں سہ جی یعقوب نی موت نے ساڑے تہ صدمیاں نال اپنی شناخت نے سارے حرفاں کی خیر آباد آکھیا سی۔ دُپری نے دروازیاں تہ کھڑکیاں بچ اجاں کُجھ گلاں اڈیکوان سن۔ پہاجی یعقوب ....بیہڑے نیچ تھڑے نے پتھراں کی اجاں اک آس ٹھکورے مارنی سی جے پہاجی یعقوب .... فِر کچہری لاسی ....تمباکو ....تمباکو ناتھُواں .... تہ تہوُیں نال رَلنے گلنے گلاں نے گڑ کاراسانے پُر اُڈنیاں آساں کی قلاوے مارسن۔

اُدھر گُلناز نے پیراں بچ ٹورا پھیری پھیرا باہیا سی۔ کل توڑیں لوکاں نیاں

موہنڈیاں پُر لارے کھان والی اَج پتھر، گیٹے ' کنج کنڈے نال اپنا رشتہ جوڑیا سی۔ اُسنے پیراں نیاں تلیاں بچ ڈوہنگے کُرل پیئی گئے سن۔ یتیمی نے کالے بدلاں ڈوہنگا کہیر ابا ہیا سی۔گلناز گراں نیاں کالسریاں نے موہنڈیاں پُروں کدوں نی ٹھلی آئی سی۔ اُنہاں نیاں اَکھیاں بچوں پیار محبت نے دریا سُکی گئے سن۔ انہاں نے ہوٹھاں پُر مٹھے بولاں نے سینے پُر ڈوہنگے پچھ لگے سن۔تکنیاں تکنیاں گلناز نے چار حرفاں کی گلاں نی بنجر زمین نا بسیرا نصیب ہویا۔ ہُن گراں نے نِکے موٹے جنے کالسریاں گلناز کی گلاں کری بلانے سن۔ بول بدلی گئے سن..........حرف بدلی گئے سن..........رستے بدلی گئے سن ....راتاں بدلی گئیاں سن..........رُتاں بدلی گئیاں سن..........رشتے بدلی گئے سن ......گیت بدلی گئے سن..........بنڈ دار گلاں اجاں وی خوشامدی تہ حریص لوکاں نیاں سوچاں نال جُڑی نی سی۔

گلاں نا نکاح گراں نے گبرواں نیاں جیبھاں پُر ڈاریاں مارن لگا سی۔گلاں نی یتیمی، بے کسی تہ بے بسی نا احساس اُس نی زمی ڈوگی نال جُڑی گیا سی۔ جیہڑا وی نکاح کرسی اُس کی پہا جی یعقوب نی زمی ڈوگی..........مال جنجال داج بچ لبھسی، فر اُس کی وی لوک بنڈ دار آکھسن..........اوہ وی گراں نا جیٹھا ہوسی..........اوہ وی دُپری بچ بہیئی لوکاں نیاں کچہریاں کرسی..........اوہ وی اپنا دسترخوان کُشادہ کرسی..........اوہ وی چمبے یار قندی کہوڑے نی سواری کرسی..........تہ اوہ وی..........!!

پر اِنہاں ساریاں گلاں بچ..........اِنہاں ساریاں سوچاں بچ، اُس دِن اُس کہڑی کھوڑ پیئی گیا سی جدوں پہا جی یعقوب اِس دُنیا تھیں سفرِ آخرت کیتا سی تہ گلناز اپنیاں حسرتاں سمیت پنڈ گراں نیاں کالیاں راتاں نے حوالے کیتا سی۔

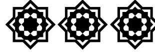
گلناز نا نکاح سِدھے سادے طریقے نال اپنے نزدیکی رشتہ دار محمد حسین نال

ہویا۔شاید پہا جی یعقوب اِس نکاح نی وصیت کیتی نی سی۔گلناز نے چار حرفاں بچ فِر جان آئی سی۔فر گراں نے لوک اُس کی گُلناز آکھن لگے سن۔گلناز نے نازنکھریاں نی عُمر بڑی کہٹ سی............اُس نے ناں نی عُمر بڑی کہٹ سی............اُس نے شوق تہ مُراداں نی عُمر بہوں کہٹ سی۔اِسطراں لگناسی جے اُس نی زندگی نے اک اک پرّت پُر نامُرادی، مایوسی تہ دربدری نی اک داستان سی۔اُسنے ناں نے حرفاں نی سوداگری گراں نے پُنگھے پنگھے پُر کؤکاں مارنی سی۔لوکاں فِر اپنیاں اپنیاں جیبھاں پُر حرفاں نے بٹاندرے پالے سن............رستیاں فِر اُس نے پیراں نیاں تلیاں کی دعوت دِتی سی............کنڈیاں فِر اُس نے لباس پُر چوبیاں نی بارش کیتی سی............بنڈداری محمد حسین نے ہٹ دھرمی، نفرت تہ شرارت نی اگی بچ سڑی سجّی ہوئی گئی............گلاں بے کہُر ہوئی گئی۔

اُسنے پیراں کی رستیاں رسّے باہی لے۔اُس نے پیر دربدری نی دُنیا بچ آباد ہوئی گئے۔حریص لوکاں نی حرص بچ لارے کھان لگی۔آکھنے ہین ''سکھالا دیس نکالا''۔ گُلاں دلاسیاں نے ستو کھانی رہیئی............سکھالیاں نی اُگ چاپنی رہیئی............ ہنیریاں بچ تروٹے پیئی گئے............نیندراں جگراتیاں نے دروازیاں پُر کُھریاں رگڑن لگیاں............خاباں نی مٹی پلید ہوئی گئی............جیبھ پُر سوکیاں نی بستی آباد ہوئی گئی............گلاں بچ کُڑل پیئی گئے............کؤکاں دفن ہوئی گئیاں............!

گراں نے لوک کُھسر پُھسر کرن لگے............گُلاں پُر ساکن پیئی گئی............ ہُن اِسنی کھلیر نی............ہُن محمد حسین نے دروازے پُر نواں ناں چڑھی گیا سی...... ......گُلاں کہروں بے کہُر ہوئی گئی سی............گُلاں نا حُسن تہ گُلاں نی جوانی ....گُلاں نا بچپن تہ کُنبہ قبیلہ............روز نیاں کچہریاں............روز نا جوڑ توڑ

............کدے وی کوئی کچہری توڑ نیہہ چڑھی............کئی سال گُزری گئے............ کچہری والے مُکی گئے .... کچہریاں مُکی گئیاں............گلاں بڈّھی ہوئی گئی ....گُلاں نی سوچاں بچ تریڑاں پیئی گئیاں............گُلاں نا مرن جین کیہڑا کرسی............ دوائی دارو کیہڑا کرسی ....دُکھ درد کیہڑا پھرولسی .... اُسنے موہنڈیاں پُر چمڑی نی چوُڑ کیہڑا کھولسی؛جس چوُڑ بچ چاندی نیاں پازیباں نی چھنکار اُسنے ہاسیاں تہ تتلوساں بشکار بے آبرو ہوئی گئیاں ہین............گلاں............!!

جینی جینے جی مری گئی

جینی جینے جی مری گئی۔ جینی نے کہر .... جینی نی دُنیا بچ لوٹی پیئی گئی۔ نیلے نمبلوں بدّل کھرے .... کالی کانگ چڑھی .... جینی ڈُبی گئی۔ ڈوہنگے سمندراں بچ غرق ہوئی گئی .... جینی نے کہر بچ چور پیئی گئے .... جینی لُٹے گئی۔ اج ایہہ کیہجا چھنکھڑ چھُولا چھُلیا .... جینی نی آس ناسجرا' سوہنا' موٹا نازک بوُٹا .... بوُٹے پُر نِکّے نِکّے خوشبو والے پُھل تہرتی پہُوگ ہوئی گئے۔ اک اک پُھل .... اک اک ڈاہلی پہُوتا پہُوتا ہوئی گئی۔ سڑی سّجی ہوئی گئی۔ بجی بچوں بچھوڑے نے غُبار پُھٹن لگے۔ چوفیری تہُواں کھنڈری گیا۔

گِراں گراں .... شہر شہر خبر ہوئی۔ دِن دُپہری جینی نے سینے بچ ڈوہنگا پچھ لگا۔ جینی پچھن لگی .... جینی نے ہتھاں پیراں بچوں اگی نے سرا کے پُھٹن لگے .... خبر عام ہوئی گئی .... جینی جینے جی مری گئی۔ نیہہ .... نیہہ .... جینی اجاں کدوں مرسی۔ جینی تہُوکھیاں' تلواساں تہ طعنیاں نی بنجر زمی بچ ادھ لِکی پھسی گئی ....!

گڈو............ ستاں بہاراں نا پلوکڑ...........گندلے نی گندل............
برہیک چونجلہ نک ....چڑا پاہنگاں پہٗر یا متھا............متھے بچ چمکنا من......
......لوکاں آکھیا سی ٹھول بجاؤ...........ٹھول بجاؤ...........گدرے نے متھے بچ من
ہے............ بڑا قسمت والا ہے پر............گول مٹول اکھیاں...........اکھیاں بچوں
بگنے محبت نا نیلا' صاف سُتھرا مٹھے پانیاں نا دریا............ پتلے پتلے گلابی اوٹھ............
اوٹھاں پُر گُنگیاں تہ چہلیاں بولاں ناشنکار............سوہنے چمکنے لمّے لمّے ہتھ............
چُونجلیاں انگلیاں...... ......انگلیاں نیاں نازک گھنٹھریاں تہ ہتھ نی تلی پُر ڈِنگیاں'
تریڈیاں ریکھاں تہ اِنہاں ریکھاں بچ ڈوہنگیاں میخاں............!

ست ست اوپرے گڈو واخ تکّی چُپ ہوئی جانے۔اِسطراں لگنا جے انہاں نے اوٹھاں پُروں کوئی گلاں کھسی لئی جانا۔گڈو نے اوٹھاں پُر نچنیاں طوطلی گلاں جئے چہلیاں سُراں نا اک ٹھاٹھاں مارنا سُمندر تہ اِس سُمندر رے نے اندرواندری اُٹھنے اگی نے پہٗامبڑ تہ اِنہاں پہٗامبڑاں بچ تُھکھنے جینی نے لیکھ............کیہڑا آکھنا سی جے جینی جینے جی مری جاسی۔

لوہٗ ہونیاں جینی گڈو نے لِشکنے متھے پُروں ہتھ پھیرنی............سینے نال لانی ....چُمیاں لینی............پیراں توڑیں تکنی............ہیس نی ہیس خوش ہونی......
......رتّی لال ہوئی جانی............کدے اگے ہوئی جگانی ....فِر پچھے مُڑی جانی ....نیہہ ....نیہہ ....اجاں نیہہ ....فِر اک پاسے کھلوئی تکنی رہنی ....دنداں ہیٹھ اوٹھ ٹُکنی............ چھُسی جانی............ اُسکی اِسطراں لگنا جے اندرواندری چاہا کُتر کُتر کرنا ہے۔گڈو نے جاگنے توڑیں دس ہلّے کرنی۔زمی اسمان کی قلاوے مارنی تہ جدوں گڈو نیندروں جاگنا' جینی سُکھ نا ساہٗ لینی............ہائے تہوائی

.... جے گڈو ....نہ جا گیا تہ............اُسنیاں اکھیاں بچ اتھرواں نی اک خونریز جنگ چھڑی جانی۔اتھرواں نا گھمسان اُسنیاں اکھیاں بچ جگہ ملی لینا............نہ باہر نکلنے نہ اندر سڑنے .... پورے وجود بچ بجلی نیاں لہراں سرا کے مارنیاں ....اکھیاں بچ دہشت نا بزار لگی جانا۔ہنیرے............خوفناک تہ دردناک ہنیر یاں نا لین دین ہونا۔ کہڑی نی کہ ٹڑی پہنچل ہونا............جینی جینے جی مری جانی............!

کتنیاں دِناں تھیں کاگ کوٹھے نے کھبے پاسے بولنا سی ....جینی اک پرات آٹے نی روٹیاں پکائی کاگاں کی سٹنی ....کاگاں نال گلاں کرنی .... کاگاں کی واسطے پانی ....نیازاں منی ......پر کاگاں نے بول............ بولاں بچ ڈوہنگیاں رمزاں ....تہو کھے تہ تتلوس۔رات ہونی ....اکھیاں نہوٹنی ....فِر جاگی جانی............اُسکی اِسطراں لگنا جے کوٹھے نے کھبّے پاسے کاگاں فِر پھیرا باہیا ہے............کاگ فِر بولنے ہین............کاگاں نی بولی بچ اک پھڑکنا اَنھّا تہ ڈورا سوال ہے............!

جینی نیاں ہنیری راتاں بچ کاگاں نے بول آباد ہوئی گئے سن۔شام ہونیاں جینی نے دل بچ کوئی تتّی سلائی نال ٹھوکر ماری چھوڑنا............جینی گڈو کی قلاوے بچ لئی جُہر کی جانی............ٹُھکی جانی............ڈکی ڈکی ساہ لینی............اکھیاں بند کری دؤ ردؤ رتوڑیں ٹہا کے ٹہیر یاں سر کرنی............چھپنی............نسنی............ڈرنی...... ......تر بکنی ....کوکاں مارنی............فِر اکھیاں کھولنی ....گڈو نے سرے پُر ہتھ پھیرنی......ماہڑا شیر ماہڑی راکھی کرسی......ماہڑا شیر............ماہڑا شیر............!

جا جی تکو نا گڈو کی ماہڑے نال کتنا لاڈ ہے۔سکولوں مُڑ نیاں ماہڑے کول کھلوئی جانا ہے............ماہڑے واخ تکنا رہنا ہے............اِس نیاں اِنہاں نظراں نال ماہڑی

تھکاوٹ ختم ہوئی جانی ہے...........می اِسطراں لگنا ہے جے گڈو............... باجی جِس دن تُس می مزدوری نے پیسے دیو............میں............میں اپنی کمائی بچوں گڈو واسطے اک چنگا کھڈونا لئی آوساں .... ہے نا گڈو...........گڈو نی پسند نا کھڈونا ....باجی گڈو...........بڑا پیارا گڈو...........ماہڑے کلیجے نا ٹوٹا گڈو...........!!

امتیاز نیاں گلاں بچ ڈاہڈا تہ ڈوہنگا رولا سی...........اوتھ جوڑی جوڑی گلاں کرنا سی...........اُسنے اندر نیاں سوچاں بچ...........گڈو...........گڈو نے ماء پیو........... نوٹ...........نوٹاں نیاں گڈیاں...........کیش تہ عیش........... ہزار ہزار نے رَتّے نوٹ...........لکھ...........دو لکھ...........دس لکھ...........فِر اک چُٹکی ماری اسمان واخ تکنا...........پیراں ہیٹھوں نسنی زمی تکنا...........کھڑ کھڑ ہاسے...........چُپ ....دند رکنا...........مُٹھیاں بٹنا...........ہتھ مروڑنا...........بس کُجھاں دِناں نی گل ہے...........مُرغا پھسی گیا ہے...........ہُن شکار باقی ہے...........!!

پہلے لوکے دوستی پکی ہوئی گئی...........مُرغا جال بچ پھسی گیا...........جینی کی وی ماہڑی دوستی پُر پکّا اعتبار ہوئی گیا...........جیہڑی جیہڑی گل توں می دَہسی ہے اوہ ہی گلاں میں گڈو تہ گڈو نی ماؤ نال کیتیاں ہین...........توں بڑی سیانی ہیں...........ہُن اگلی گل دَہسیں...........نوٹ...........رَتّے نوٹ...........نوٹاں نیاں گڈیاں...... ......لکھ...........دو لکھ...........دس لکھ...........!

امتیاز راتی چِر توڑیں شیریں نال گلاں کرنا رہیا۔اک اک گل نال دس دس واری کڑیساں کڈھنا...........کدے لتّاں لمیارنا........... کدے ہتھاں کی شیریں نے موہنڈیاں نال دلاسے دینا۔بول...........شیریں بول...........فِر اِس تھیں بعد...... ......ادھے ماہڑے ادھے تواہڑے...........شیریں توں ادھیاں کی کے کرسیں......

...... کے کرساں .... پہلاں گہنا گٹھا خرید کرساں ....نویں تھیں نواں سوٹ لیساں...........عیش...........بس عیش...........!!

دینہہ نیاں ادھ مویاں لہراں بے لباس ہوئی تہرتی کی اپنے قلاوے بچ لئی گریہ زاری کرنا رہیا۔اَج تہرتی نے شِکم بچوں ظُلم ....زیادتی ....حرص .... ہوس نا کالا ناگ پھنکاراں مارنا سی۔لوک اپنے اپنے کاروبار کی لئی بے خبری نی گُنگی سڑک پُر دروڑن لگے سن۔کالا ....شاہ کالا چھُڑھنا اک ٹاپکا اسمان پُروں چلیساں مارنا رہیا........... پر........... بیلے کالونی نے لوکاں شاید اپنے اپنے کن کپسی .... گوہجیاں بچ باہی رکھے نے سن ....یا فر ....اپنے اپنے اندراں بچ سیل پتھر ہوئی گیئے سن۔

گڈو .... اِدھر .... اِدھر تک گڈو...........ایہہ تک ....میں .... میں تیرا ماما ....تواہڑے نال لاڈ کرنے والا ماما........... جِند جان کہمانے والا .... اِدھر تک...........گڈو........... میں تواہڑے کھڈونا لیا نا ہے ....اج توں ماہڑے نال ماہڑے کہر چل........... ماہڑی چھونفڑی بچ چل...... ......میں تواہڑے واسطے...........گڈو...........میں وعدہ کیتا سی نا...........آ........... ماہڑے لاڈلے گڈو...........آ...........!!

امتیاز نے پیراں ہیٹھ زمی کمنی رہیئی ....کھسکنی رہیئی ....اوٹھاں پُر چہنگ جمن لگی...........ہتھاں پیراں بچ بجلی نیاں لہراں نچن لگیاں ....دِل تہنک تہنک کرن لگا۔اوہ کدے گڈو کی تہ کدے اپنے آپ کی کولوں لنگھنے لوکاں نیاں اکھیاں بچ شیریں نے منصوبیاں کی تکنا رہیا...........اُسنے کنّاں بچ شیریں نے بولاں نا خاصہ ہجوم سی ....بس اج ....اج تہ فِر کل ....رَتّے رَتّے نوٹ ....

نوٹاں نیاں گڈیاں..........کیش تہ عیش..........!!

پہیت کھولنیاں اُس نی نظر سِدھی شیریں پُر پیئی سی۔شیریں کھلوتی نی اُس نی اڈ یک بچ اندر باہر کرنی..........ہتھ مروڑنی..........اوٹھاں پُر جیبھ پھیرنی..........دندر مکنی.....نوٹ..........رَتے نوٹ..........گڈو..........اَج تہ فر کل..........!

کالا شاہ چہرڑھ ناٹا پکا بیلے کالونی نی سیدھ بچ سپنہ پٹنا رہیا..........کوئی کاں مارنا رہیا..........ہتھ ملنا رہیا.......... پر کالونی نے لوکاں نے کناں پُر جوں وی نیہہ رینگی۔سارے لوک اپنیاں اپنیاں ضرورتاں..........اپنیاں اپنیاں مجبوریاں تہ اپنیاں اپنیاں عیشاں نی فصل کپنے رہے۔

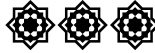
''شیریں ماہڑا کم ختم..........تیرا کم شروع..........!''

تکنیاں تکنیاں بیلے کالونی بچ اک زوردار تہما کہ ہویا.......... چو فیری آلے کھنڈرن لگے.......... بیلے کالونی نیاں کندھاں کمن لگیاں ....لوک اندروں باہر آئی گئے.......... کے ہویا.......... کے ہویا..........گلیاں کوچیاں بچ افراتفری..........اِدھر جاؤ..........اُدھر جاؤ..........گمی گیا.......... کدھر گیا..........لوڑو..........لبھا..........نیہہ لبھا..........اندر تکو..........باہر تکو..........گڈو..........کیہڑا گڈو..........کس نا گڈو..........کے ہویا..........؟

شیریں ہُن کے ہوسی..........باہرواخ تک..........رولا پیئی گیا..........اَس پھسی جاساں..........ہُن کے ہوسی..........ہُن کوئی نویں ترکیب دَہس............جلدی کر..........جلدی کر..........بیہڑا غرق ہوئی گیا.......... پولیس..........باہر گلیاں کوچیاں بچ پولیس ....لوک.......... بیلے کالونی نیاں کندھاں کمن لگیاں..........زمی کھسکن لگی..........اسمان نسن لگا..........پر شیریں..........ٹس

تھیں مس نیہہ............فِر جلدی جلدی اک نویں ترکیب امتیاز کی دَہسی............اک زور دار چُٹکی ماری............''نہ رِہسی بانس تہ نہ بجھسی بانسری''............شیریں نیاں اَکھیاں بچ گندے لہو نی پھوار پھٹی............زور زور نال دند رکن لگی............اک پاگل کُتی ہاروں گڈو نی گردن پُر ہتھ رکھی............فِر اِسطراں دبائے جے............بس ....بس............اُس اک لمّا ساہ لیا............جا امتیاز جا............اِس نے جسم نا اک اک ہنگوا کپی............فِر اِس تھلیے بچ............امتیاز جلدی کر............جلدی کر ....!!

کالے سیاہ چہڑھ نا ٹاپکا جینی نیاں آساں کی اپنے قلاوے بچ لئی دؤر پہاڑاں تھیں اولے ہوئی گیا سی............بیلے کالونی بچ ہنیریاں ڈاہڈا رواس پٹاس کیتا...... ...... پر نیس نی نیس............لوک فِر اپنے اپنے اندراں بچ اپنیاں اپنیاں ضرورتاں ....عیش تہ عشرتاں نا سودا کرن لگے............پر جینی............جینے جی مری گئی ....جینی آلے مارنی رہئی............گڈ وسکولوں کیہڑے ویلے مڑسی............جینی نیاں اکھیاں بچ اڈیک تہ سینے بچ گڈو نے بچھوڑے نے تتلوس نیلے اسمان نال قلاوے مارنے رہے............اُس نے خاباں نی بنجر زمی بچ فِر کدوں آس نے بوٹے جمسن ....فِر کدوں پُھل پھلسن............جینی تہ جینے جی مری گئی............!

گلاب نا لہو

ایہہ اُنہاں دِناں نی گل ہے جدوں اُسنیاں اَکھیاں بچ پچھلیاں پندراں سالاں تھیں اک درد آبادسی۔ کہڑ کہڑ ہستی نے اتنے صدمے اُس نے رات دِن کی چٹنے رہنے سن۔ آپونی پُرانی یاد نی ٹھنڈی اَگ بچ اس نا وجود سڑی تہ بجّی ہوئی گیا ناسی۔

شازیہ پندراں سالاں نی ہولی، تِتلی پتنگ جئی کوُنج نی کوُنج، چہڑے متھے پُر پتلیاں کہنیاں لکیراں، جنہاں بچ آساں تہ اُمیداں نے اُچّے اُچّے پربت سن تہ اِنہاں پربتاں نی چوٹیاں پُر نیلا نیلا کہاہ وی جمی آیا سی۔ پتلے پتلے اُوٹھاں نی سُرخی پہاویں کالی پھری گئی نی سی، پر اَدھ موئے ہاسے اجّاں توڑیں اِنہاں نال جُڑے نے سن تہ اِنہاں ہاسیاں بچ اک سوال اجّاں وی پھیر پڑت کھاناسی۔ شازیہ جدّوں وی لال چادر رکھی باہر نکلنی سی۔ تکنے والیاں نیاں اَکھیاں نی جِس طراں روشنائی مُکی جانی سی۔ میں اُسے شازیہ نی گل کرناہاں۔

شازیہ پہاویں جے نویں دور نی علامت سی، مگر اس نی زندگی نال جُڑے مُڑے نے گراں نے سب رسم و رواج بچ کوئی فرق نیہہ سی آیا۔ اُس نا بچپن اُسے مٹّی نال گُنیا نا

سی جتھے مِٹی نے کھڈونیاں تھیں بغیر کُجھ وی نیہہ سی۔ جوانی نی پوہڑی پُر اُسنے قدماں نی کیڑ سارے گراں والیاں سُنی لئی نی سی۔ اوہ............! اجّاں وی اُسے طراں مال بچھے نال جوانی نیاں کھیڈاں کھیڈ نی سی جس طراں گراں نی دُوّیاں کُڑیاں کھیڈ نیاں سن۔ اوہ وی تہ بالو ماہیے نے ٹپّے بولنی سی دِرشی تہ چن نے گیت بولنی سی درانٹی نال کہاہ کپنی رہنی سی کہر مُڑنیاں کہاہ نا گڈّا چائی مال بچھا کنے کنے آونی سی۔ کہر پہچی تہ تِیلی سوئی نال اپنے پیراں بچ چبّے کنڈے کڈھنی سی۔ فر ٹھنڈے چُلھے بچوں نسنے تہوں ین نال اکھ مٹا کے کرنی سی۔ شازیہ............ جسکی زندہ رہنے نی تمنا غرق کری رکھیا نا سی جیہڑ ی موت نے بیہڑے بچ کھلوئی آساں کی تہپ لوانی سی جس کی پتہ نیہہ کیہڑے کیہڑے صدمے چڑ بے مارنے سن۔

شازیہ تہ اس نی بیمار امّاں نے بیہڑے بچ گلّی کرنی کالی چمّی، گاں جدوں وی دُمڑ ہلانی دواں نے اندر اک نازک جئی حرارت پیدا ہونی۔ دواں نیاں اکھیاں بچ آساں نے دریا بگن لگنے، دو بکھرے بکھرے زاویے اک سمت بچ دوڑن لگنے۔ دواں نیاں سینیاں اندر راز داری نا سمندر ٹھاٹھاں مارن لگنا۔ کالی چمّی گاں شازیہ نی امّاں کی جس طراں مہر بچ لبھّی سی۔ اِسے واسطے اُس کی اِس نال ڈوہنگا تعلق سی۔ اُس نے سینے نے اندر مِٹھیاں یاداں نے خنجر چُبھنے رہنے سن۔ اوہ وی تہ جدّوں شازیہ ہاروں اپنے کہر سی، نکّی سی، مال بچھے نال جنگل بچ جانی سی۔ سہیلیاں سکھیاں نال بالو ماہیا، چن تہ درشی نے گیت بولنی رہنی سی فر چین چک............ جوانی نی الڑ پوہڑی پُر اُس نیاں پیراں بچ منوّمن پہاری سنگل پیئی گئی سی۔ اُس نیاں اوٹھاں پروں بالو ماہیے نے ٹپّے غیب ہوئی گئے سن۔ اک چِٹی چادر پُر کالا داغ لگا سی۔ گراں بچ جس طراں گامی اک بڑا ناں کمایا سی۔

شازیہ نِیاں سوچاں تہ فِکراں نا سمندر ڈوہنگا ہونا رہیا۔ ہُن اوہ کہاہ نِیاں سُکیاں تیلیاں نال جُڑیا نا اپنا کہُر تکنی رہنی سی، جیہڑا روز نیلے اسمانوں کڑکنیاں بجلیاں نال سڑنا رہنا سی، جتھے بلّی نال بیٹھی نی اُس نی بیمار امّاں سی تہ بیہڑے بچ گلی کرنی چمّی کالی گاں سی۔

تکنیاں تکنیاں گراں نے سارے موسم بدلی گئے سن۔ ہُن گراں بچ بارودی سراں آباد ہویاں سن۔ لہوے نے چھٹے اسمان توڑیں تیرنے سن۔ شازیہ تہ اُس نی امّاں نِیاں اَکھیاں بچ رسی بسی نی کالی چمّی گاں وی اِس طوفان بچ ڈُبّی گئی سی۔

اُدھر انوؔر روی جس طراں سارے موسماں نی فصل کپّی رہیا نا سی۔ ڈُبنے تہ ترنے نا سِلسلہ اَجاں توڑیں اُس نے اندر جاری سی۔ اُس نے شعور نے ویران خانے بچ کُجھاں گلاں نی حرارت باقی سی۔ نشہ آور دوائیاں کھائی کھائی اُس نے لہونا اک اک توپہ بے رنگ تہ بے مزہ ہوئی گیا نا سی۔ گامؔی اپنی اولاد نے اس صدمے اَگے ٹھیئی ٹھیر ہوئی گیا سی۔ ہُن اُس کی اپنے کرتوتاں نی سزا یاد آونی سی۔ اُس کی اِس طراں لگنا سی جے اَج نی ہوا اُس کی پوتا پوتا کری اُڈارنی ہے تہ تھیّے نِیاں نازک لہراں اُس کی فِر جوڑی رکھنیاں ہین۔ اُس نِیاں اؤٹھاں پُروں تہوائیاں اُڈری ہُن یاداں نِیاں کال کوٹھڑیاں بچ بند ہوئی گیاں ہین۔ اُس کی اِس طراں لگنا ہے جے زندگی نِیاں ساریاں فصلاں زہر کھائی چھوڑیا ہے تہ ہُن اَدھ موئے ہاسے اُس نے اؤٹھاں پُروں پیلے پتراں نی طراں ٹھیئی ٹھیئی پینے ہین۔ موت ....اُس نے بیہڑے بچ کھلوئی اُس نی اڈیک بچ ہے۔

''امّاں ....دُوّے وارڈ بچ شاید اساہڑے گراں نا کوئی بندہ بیمار ہے، میں اُس نا پتہ کر آواں۔''

''جا بچی جا............ماہڑے واخوں وی پُچھی آئیاں' نالے پتہ لایاں کیہڑا ہے؟ گراں نے سارے لوکاں واسطے پُچھیاں' مدے کوئی اپنا.............!''

''چاچا............اِس مُنڈے کی کے گل ہے؟ ڈاکٹر کے آکھنا ہے؟ میں تُساں نی مدد کری سکنی ہاں؟''

''بچہ ماہڑے انور کی ....بی نیگیٹیو گروپ نا لہو ضرورت ہے' نیہہ تہ ایہہ ....سارے پاسے پھری آیا واں' اِس اوپرے شہر نچ اساہڑا کیہڑا اہے' کیہڑ الہو دیسی؟ جان شکنجے چڑھی نی ہے۔''

''چاچا............چاچا............ماہڑا لہو ٹیسٹ کراؤ............خُدا کرے...... ......میں تہ نہ انکار کرساں۔ ایہہ تہ ماہڑا............گل کرنیاں کرنیاں شازیہ نی گردن نیمی ہوئی گئی سی۔''

شازیہ تیز تیز قدماں گامی نال بُلڈ بینک نچ پُہنچی گئی سی۔ اُس نِیاں لہو نِیاں لہراں نچ اک زلزلہ ہویا سی۔ اک پاسے اُسنیاں اَکھیاں نچ کالی چمّی گاں بیہڑے نچ گلّی کرنی دِسن لگی تہ دُوّے پاسے انور نی زندگی نال وابستہ............!

''گامی نِیاں اَکھیاں نچ اک واری فِر زندگی نی حرارت ہون لگی سی۔ شازیہ نا لہو مِل گیا سی۔ گامی اندر واندری شازیہ کی اِس لہو نے بدلے نچ پتہ نیہہ کے کُجھ دین نا فیصلہ کیتا سی' پر............!''

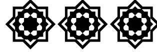
''ادھر شازیہ نے اندر بظاہر کوئی بڑی حرارت نیہہ سی' پر اُس کی اندازہ سی جے گامی تہ انور اُس کی ضرور............کم از کم کالی چمّی گاں خریدی دیسی' فِر جنگل جاسی' بالو ماہیے نے گیت بولسی تہ فِر ....!''

''بچّہ تُس اِتھے کِس طراں؟''

''چاچا............جدوں گراں نے سارے لوک شہر نسی آئے سن اُس وی تُری آئے ساں۔ امّاں بیمار رہنی ہے تہ اُس کی ہسپتال داخل کرایا۔ اِسے بہانے نال دِن دِن کڈھنے ہاں۔ کہڑ اک کالی چمّی گاں سی جیہڑی کراس فائرنگ نچ مری گئی سی۔ اوہ وی ماہڑی امّاں کی کسے گامی ناں نے بندے جس طراں............مہر نچ دِتی سی۔''

بس اتنی گل سُندیاں گامی نے سر پُر اَسمان ٹُہٹھا سی۔ اُس نے ہتھاں پیراں نچ اَگ لگ گئی سی۔ اوہ فٹافٹ انور والے پاسے تکن لگا سی جیہڑا بلیں بلیں ہسپتال نے بیہڑے بچوں لنگھی باہر جان لگا سی۔

شازیہ نیاں اَکھیاں نے آتش دان بچوں حیانا دِیّا بلن لگا سی اُس نے ہتھاں نچ گلاب نیاں پتیاں مروڑے کھان لگیاں سن جتھوں لہو نے توپے ٹپئی ٹپئی شازیہ کی آکھن لگے سن ''شازیہ............ماہڑے لہوناوی بی نیگیٹیو گروپ ہے''۔

لا پتہ

سڑ کے نے کنڈے اک پتھر نال ٹیچھن لائی اوہ کل سویرے بیٹھا سی۔ شاید اُس کی نیندر پیئی گئی سی یا............ پر اجاں توڑیں اوہ نیہہ جا گیا۔ سڑ کے پُر آن جان والیاں تہ ضرور اُس کی تکیا ہوسی، پر............!

اُس نی گُمشدگی نے بول بلیں بلیں سارے گراں نچ بے لباس ہوئی گئے سن۔ دوست، دُشمن لرزہ کھائی اپنے اپنے بند کمریاں نچ اوٹھاں نال چھڑی نی جنگ تہ اِس جنگ نچ بگنی چھنگ نال سنگے نی خُشکی پُر لیپ لانے رہے۔ کلیجے پُروں اُٹھنے تتلوساں نیاں گُنگیاں سُراں اَکھیاں نچ ڈُبیاں نیاں آساں نال رَلی مِلی گنجے اَتھرواں نی جَنج چاہڑنے رہے۔ چن، تارے باری باری پہیت پُر ٹھکورا مارنے رہے، پر............ رات نے ہنیریاں نی کالی پرت نچ ذرا برابروی تریڑ نیہہ پیئی۔ پہا جی الفونی کھنگ سڑ کے نی اَملی دُدڑے نال رشتہ جوڑی لیا تہ اِس طراں گراں نے رواجاں نچ کجوڑ پیئی گیا۔

ایہہ اُس رات نی گل ہے جدوں اُس نے سینے نچ اک چوبا لگا سی۔ فر لہو نیاں تندیریاں اُس نی اک اک رَگ بچوں پھڑ کی پھڑ کی ڈُہلی پیئیاں سن تہ انہاں تندیریاں

نال نال اوہ سارے وعدے............اوہ ساریاں آساں............اوہ سارے ہاسے
............اوہ ساریاں گلاں مٹی نال مٹی ہوئی گئیاں سن، جدوں کریک ڈاؤن لگا سی۔

آہو کریک ڈاؤن............لگا سی............تہ فِر بندوقچیاں نی بہوں پہیڑی شُر کولوں بچنے واسطے چیلے ہاڑیاں نی ہٹی پُر پہیڑ لگی سی۔ گُنگیاں زباناں پُر ننگے بول نچن لگے سن............جیبھاں والے تہ پیسے والیاں اک چٹکی نال کریک ڈاؤن نال سودا کیتا سی، پر............ پہاجی الفو شیدا تہ رمضانی اپنے گوہجے پھرولنے رہے، جتھے دُکھ درد تہ بچھوڑے نے صدمیاں اک کہنکارہ باہیا نا سی۔

کُھلے چھڑے مدانے بچ دِلدوز کوکاں نِکے تھیں لئی بڑے توڑیں ساریاں نے موہنڈھے توسن لگیاں سن۔ ساریاں نے ہاسیاں کی اگی نے اکیر بچ ساڑنے نیاں گلاں مدانے نے پُھنگے پُھنگے بچ ترن لگیاں سن۔ اَج سارا کُجھ کھوہ کھبل ہوئی جاسی۔ اَج گوالے بچوں رامنے ڈنگراں کی چُپ نے چوبے لگسن۔ اَج چڑیاں نے آہلنیاں بچوں سپّاں نی سُوں سُوں نے ہولے اُٹھسن۔ اَج ستو ستاریاں الفو شیدے تہ رمضانی پہائی نے کوٹھیاں نے اگل بگل اُنہاں نے خاباں بچ بچھوڑے نے گیت بولسن......
......اَج پورے گراں بچ کریک ڈاؤن ہے۔

ایہہ تہ اُس دِن نی گل ہے جدوں راتی نے ہنیریاں بچ گراں نے سارے پہیت کُھلے ....ساریاں پہیتاں نے پہیت کُھلے، فِر یاداں بچوں آساں نے کہڑے ڈُہلے تہ کُدرے جیبھاں پُر ترنے بول تُلے۔ فِر اِنہاں بولاں نا قحط پئی گیا ....اوڑھ بنجر ہوئی گئے۔ اَکھیاں نے سُکّے سمندراں بچ اسمانوں قہر ٹہلی آیا............
بندہ بندے کی کھان لگا۔

گل کوئی پرانی نیہہ۔ اِسطراں لگنا ہے جے ایہہ گل بس کل نی ہے۔ جدوں الفو

پہا جی روء ی روئی اپنی روداد سُنائی سی۔ پہا جی الفو............گراں نا جیٹھا............منیا پڑ منیا نا۔ کوئی کچہری ہووّے' بیاہ شادی ہووّے............مرن جیہن نا ساتھی .... نِکیاں نال نِکا' بڑیاں نال بڑا............مخول تہ جسراں جیبھے پُر کہڑی رکھنا سی۔ میں اُس کی کدے وی رونیاں نیہہ سی تکیا۔ اُسنیاں اَکھیاں بچ ٹنگار نیہہ تکیا۔ گل کرنا تہ اوٹھاں پُر موتی ڈوہلنا۔ رونے والے کی ہنسانا............ہر اک بیمار نے کہر بیمار پُرسی واسطے جانا۔ بس ایہجیاں گلاں کرنا جے بیمار نی اَدّھی بیماری ختم ہوئی جانی۔ گل بچوں گل کرنا............ بُجھارتاں بانا تہ جے سُر بچ آئی جائے سیف الملوک نے بول بولنا............پر ہُن ....! پہا جی الفو کی گل سُنانے سُنانے کئی واری سنگھٹ لگا سی۔

اِسطراں پتہ لگنا سی جے کھوریاں گلاں نی پنڈ اُس نے موہنڈھے پُر ہے تہ اک اک کری اُس نے سنگیچ پھنسی جانی ہے۔ دراصل اُس رات نی ہولنا کی' اُس رات نا قہر جِس جِس نیاں یاداں بچ آباد ہے' اُسنیاں اَکھیاں بچ پہا جی الفو ہاروں گنجے اتھرواں نی جنج چڑھنی رہسی۔

پہا جی الفو ....گلاں نے بول تہ بولنا رہیا' پر رمضانی............اُسنیاں گلاں سُنی سُنی سُن ہوئی گیا سی۔ اُسنیاں اَکھیاں نے ڈبوریاں بچ برفونیاں سِلّاں جمی گئیاں سن۔ اُس نے سنگے بچ وی سنگھٹ لگا سی............اُنہاں کھوریاں گلاں نا سنگھٹ' جیہڑ یاں پہا جی الفو نے سنگے بچ پھنسی پھنسی جانیاں سن............اُس دردناک رات نیاں گلاں' جدوں بندوقچیاں بندوقاں نے مُنہہ کھولی اگی نے شعلے نِکیاں نِکیاں نے سینے بچ محفوظ لال لال لہو چوسنلگے سن۔ لہونیاں تندیریاں کالی رات نے ہنیر یاں کی قلاوے مارنیاں رہیاں۔ نیس نی نیس چھڑکنیاں تڑفنیاں لاشاں مِٹی نال مُنہہ لائی زندگی نال وابستہ سارے قصّے کہانیاں کی خیر آباد کری چھوڑیا سی۔ پھکیاں بولاں بچ بجلی

چمکی سی۔ بندوقچی اک زوردار نعرہ ماری ٹُری گئے سن۔اپنے نال ....اوہ لال پُھٹکیاں نے چھٹے وی لئی گئے سن۔انہاں کی شاید ایہہ گل یاد نیہہ سی جے الفو' شیدا تہ رمضانی لوہَ ہونیاں توڑیں اپنیاں اپنیاں چھولیاں بچ نامُراد بولاں نے بول سلوٹی لئی جاسن............فِر اُنہاں نے بنجر اوٹھاں نی زِمی پُر پہنگ تہنتھورے نی فصل گراں تھیں لئی شہر توڑیں کھنڈری جاسی۔

پہا جی الفو اپنے گدرے نی گل کدے وی نیہہ کیتی۔اوہ جدوں وی رمضانی کول بیٹھا اُس نے گدرے نی گل کیتی۔شیدے کول بیٹھا تہ اُس نے گدرے نی گل کیتی۔ اِسطراں اپنے سکندر نی پہڑاس کڈھنا............فِر دِل کی جندرالانا............فِر اک زور دار چُٹکی ماری نیلے اسمانے واخ تکنا............ماہڑا سکندر ضرور مُڑی آوسی۔

الفو نا سکندر............سونا بانکا جوان' نِکیاں نِکیاں نیلیاں مونچھاں' نِکی نِکی ککڑی داڑھی' لالا اوٹھ' سمندری اکھیاں' کُنڈل بال' پتلا چونجلا نک' برہیک ٹھوڈی' گل کرنا پُھل کھڈارنا............الفو نیاں آساں نا خزانہ............سکندر!

الفو دینہہ نیاں رِساں نال سارے مدانے بچ لاشاں توسنا رہیا۔اوہ کدے زمین واخ تکنا' کدے اَسمان واخ تکنا ....نیازاں منا............فِر لاشاں توسنا ....فِر آلے مارنا............سکندر............ماہڑا سکندر............سارے مدانے بچ کہمسان مچی گیا سی۔شیدا تہ رمضانی وی اپنے اپنے سکندر نی لوڑ بچ سن۔مگر............!

گل پہا ویں جے کل نی ہے' پر باراں سال گُزری گئے ہین' الفو نا سکندر............ رمضانی نا افضل تہ شیدے نا جگنو' اجاں توڑیں کہر نیہہ مُڑی آئے۔رمضانی نیاں گوڈیاں افضل نی تلاش نال اُس دِن سمجھوتہ کری لیا سی جدوں اپنی دروٹنی پُروں اُسنا پیر کھسکیا سی تہ اوہ پتھر نی سِل پُر دھڑام کری ٹھہٹھا سی۔اُسنے ہنگو اُٹھلی گئے سن۔اُس اک آلا افضل

کی ماری چُپ نی چادر بچ اپنا مُنہہ پہلیٹی لیا سی تہ اُس تھیں بعد رمضانی افضل نے ناں نے چار حرفاں کی قلاوہ ماری اپنے سینے بچ محفوظ کری لے سن۔

گراں بچ ایہہ گل بڑی مشہور سی جے الفو، رمضانی تہ شیدے بچ بڑی دوستی ہے۔ الفو تہ شیدا رمضانی کول اُس نے تھڑے پُر آنی بہیئی جانے۔ فِر نِکیاں نِکیاں گلاں کرنے۔ بچپن نیاں گلاں کرنے۔ جوانی نیاں گلاں کرنے۔ بچھوڑے نیاں گلاں کرنے۔ گُجھاں گلاں پُر پچھتاوا تہ گُجھاں گلاں نے ہاسیاں نال نبھا کرنے۔ الفو جدوں وی افضل نی گل چھیڑنا، رمضانی یا تہ چُپ ہوئی جانا یا زور زور نال بُڑ بُڑ کرنا۔ فِر اپنے بنجر اوٹھاں پُر نامُرادی نی چہنگ نا لیپ لانا..........دند رکنا..........اُپر اسمانے واخ تکنا ....افضل نی اڈیک نے ہُولے اُسنے اندروں اُٹھنے..........الفو تہ شیدے نیاں اَکھیاں رمضانی واخوں کھسکی اک دُوّے نال ٹاکرا کھانیاں، جتھوں الفو نے سکندر تہ شیدے نا جگنو سَت رنگیاں آساں نال بُو دھوئی جانے۔ دواں نے اوٹھاں پُر بر ہیک کؤکاں اگل بگل نے ماحول بچ کھُمی جانیاں۔

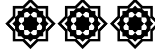
مُدتاں گُزر گئیاں..........رمضانی، شیدا تہ الفو اپنے اپنے سکندر نیاں یاداں کی آساں نا کفن پہلیٹی زِمی دوز ہوئی گئے سن، پر الفو..........الفو نیاں ہنیریاں راتاں بچ اُس رات نیاں کؤکاں نا کہمسان بندوقچیاں نا نعرہ تہ اسمانوں اُڈنیاں لہونیاں تندیریاں ....لوہ ہونیاں کمنیاں ہتّھاں نال لاشاں کی تو سنا تہ سکندر نی تلاش بچ تر لکھیاں اَکھیاں نے ہاڑے اَج وی چوفیری مدانے بچ پُہریاں نیاں قبراں نال جُڑے نے ہین۔ الفو کدے کدے اِس مدانے بچ پھیرا بانا ہے..........پُہریاں نیاں کچیاں قبراں نال گُجھ گُجھ گلاں کرنا ہے۔

باراں سال گُزری گئے ہین..........الفو..........دربدر..........ہر بیہڑے نا

سوالی............ ہر دفتر نا سوالی............ ہر پنچ نا سوالی............ ہر افسر نا سوالی۔ جوڑے ہتّھاں نیچ بس اک سوال............ ماہڑا سکندر ....موڑی دیو .... ماہڑا سکندر۔

الفو سڑ کے نے کنڈے پتھر نال ٹھُپھن لائی بیٹھا سی۔ شاید ٹُری ٹُری تھکی گیا سی۔ اُسنیاں اَدھ موئیاں اَکھیاں نیچ بگنی سڑ کے نا تُھواں سرا کے بانا سی۔ تکنیاں تکنیاں اک بول .... اک اوتر بول .... اُس نے کنّاں نال قلاوہ ماریا سی ....

''الفو............ چھپنے جی سکندر نی تلاش تو اہڑے بس نی گل نیہہ۔ لا پتہ سکندر نا پتہ اِس مدانے نیچ نیہہ' اُس مدان نیچ لگسی ....!!''

(مُك چُك)